

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Lucie Hrušková

Dramatik David Drábek – Aby se Čechům ovary zachvěly (tvorba z let 2003 – 2011)

Olomouc 2013

vedoucí práce: Mgr. Kateřina Ďoubalová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené
prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 14. 6. 2013

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Kateřině Ďoubalové, Ph.D. za odborné vedení práce a poskytování cenných rad. Dále děkuji své rodině za podporu, kterou mi nejen při psaní této práce dodává.

Obsah

Úvod	8
1. České drama 90. let 20. století a počátku 21. století	10
2. David Drábek	12
2.1 Biografie	12
2.2 Dramatická činnost	12
2.2.1 Charakteristické prvky Drábkovy dramatické tvorby	14
2.3 Režijní činnost	16
2.4 Ocenění tvorby	17
3. Aby se Čechům ovary zachvěly	18
4. Akvabely	20
4.1 Fabule	21
4.2 Kompozice	22
4.2.1 Čas a prostor	23
4.2.2 Jazyk	24
4.3 Postavy	25
5. Žabikuch	29
5.1 Fabule	29
5.2.1 Čas a prostor	31
5.2.2 Jazyk	32
5.3 Charakteristika postav	33
5.4 Témata	35
6. Ještěři	37
6.1 Fabule	37
6.2 Kompozice	38
6.2.1 Čas a prostor	39

6.2.2 Jazyk.....	40
6.3 Charakteristika postav.....	41
6.4 Témata	44
7. Vykřičené domy	46
7.1 Fabule.....	46
7.2 Kompozice	47
7.2.1 Čas a prostor.....	47
7.2.2 Jazyk.....	48
7.3 Postavy.....	48
7.4 Témata	50
8. Náměstí Bratří Mašínů	51
8.1 Fabule.....	51
8.2. Kompozice	52
8.2.1 Čas a prostor.....	53
8.2.2 Jazyk.....	54
8.3 Postavy.....	55
8.4 Témata	58
9. Unisex	59
9.1 Fabule.....	59
9.2 Kompozice	60
9.2.1 Čas a prostor.....	61
9.2.2 Jazyk.....	61
9.3 Postavy.....	62
9.4 Témata	65
10. Koule	66
10.1 Fabule.....	67

10.2 Kompozice	68
10.2.1 Čas a prostor	69
10.2.2 Jazyk	69
10.3 Postavy	70
10.4 Témata	72
11. Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen	74
11.1 Fabule	74
11.2 Kompozice	75
11.2.1 Čas a prostor	76
11.2.2 Jazyk	76
11.3 Postavy	77
11.4 Témata	80
12. Chmýří	81
12.1 Fabule	81
12.2 Kompozice	82
12.2.1 Čas a prostor	82
12.2.2 Jazyk	83
12.3 Charakteristika postav	83
12.4 Témata	84
13. Jedlíci čokolády	85
13.1 Fabule	85
13.2 Kompozice	86
13.2.1 Čas a prostor	87
13.2.2 Jazyk	88
13.3 Charakteristika postav	89
13.4 Témata	91

Závěr	93
Seznam použité literatury a pramenů	95
Přílohy	103

Úvod

Střetávání se s dramatickou a režijní tvorbou Davida Drábka na jevišti Klicperova divadla v Hradci Králové bylo jedním z důvodů výběru tématu mé diplomové práce. Tvorba Davida Drábka mne zaujala také proto, že získala mnoho ocenění. Rozhodla jsem se zaměřit na Drábkovy dramatické texty z let 2003 až 2011 zařazené do sbírky *Aby se Čechům ovary zachvěly*. Jeho li Jedná se o soubor deseti Drábkových prací. Většina z těchto her byla uvedena v jevištní premiéře právě v královéhradeckém Klicperově divadle. Další možností setkat se s tvorbou Davida Drábka v Hradci Králové byla autorská čtení či jeho autorská režijní nastudování klasických dramatických textů Moliéra, Shakespeara, Beaumarchaise a dalších.

Dramata Davida Drábka patří k nejuváděnějším hrám současných českých autorů na profesionálních divadelních scénách. Jeho dramatické texty a jejich autorská nastudování se pyšní řadou ocenění. Tyto faktory řadí Davida Drábka mezi nejvýznamnější dramatiky devadesátých let dvacátého století a první dekády jednadvacátého století. Ukázky z Drábkovy dramatické práce bývají zařazovány do antologií současného českého dramatu. Některé z jeho textů se dočkaly různých překladů i zahraničních nastudování. Jeho dramatická tvorba se vyznačuje snahou moralizovat a podávat výpověď své generace, téměř vždy však bývá doplněna o množství humorných nápadů a vtipů, díky čemuž jsou jeho hry snadno rozpoznatelné. Jeho režijní práce oplývají originalitou a nápaditostí. Pod jeho režijním vedením vznikají svébytná jevištní nastudování, v případě cizích textů velmi odlišná od svých předloh. Režijní nastudování jeho vlastních textů zůstávají téměř beze změn oproti předloze.

Cílem mé diplomové práce je představit osobnost dramatika Davida Drábka a jeho texty *Akvabely*, *Žabikuch*, *Ještěři*, *Vykřičené domy*, *Náměstí Bratří Mašinů*, *Unisex*, *Koule*, *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen*, *Chmýří* a *Jedlíci čokolády*. Ve své práci bych ráda naznačila charakteristiky postav, jazykovou stránku textů a základní témata a motivy jeho prací. První kapitola bude věnována stručné charakteristice české dramatické tvorby 90. let 20. století a počátku století 21. druhá a třetí kapitola se bude zabývat biografií Davida Drábka, jeho dramatické a režijní činnosti a představení druhého souborného vydání jeho dramatických textů. V další části své práce se pokusím rozebrat jednotlivé hry vždy podle stejného schématu. Nejdříve nastíním obecné informace o hře a okolnosti vzniku jednotlivých

her, poté bude následovat stručná fabule, tedy dějový obsah, na který bude navazovat jazyková analýza, charakteristika jednotlivých postav a popis témat hry.

1. České drama 90. let 20. století a počátku 21. století

V 90. letech 20. století došlo k prudkým společenským změnám. Změny zasáhly nejen politickou či ekonomickou sféru, ale také kulturu. S pádem komunistického režimu skončila cenzura literární produkce. Na divadelních jevištích se začaly uvádět hry do sametové revoluce zakázaných autorů Havla, Topola a dalších. Množství dramatiků nejstarší generace se k dramatické tvorbě vrátilo s časovým odstupem. Z nejstarší generace tvořili v 90. letech Arnošt Goldflam, Daniela Fischerová či Karel Steigerwald. Jan Kerbr však o pracích Fischerové či Steigerwalda soudí, že „*své staré texty nepřekonali, alespoň ohlasem, sdělností a provokativností.*“ (KERBR, 2006) Po konci druhého tisíciletí se objevuje hra *Nuly* Pavla Kohouta, *Odcházení* Václava Havla z roku 2008 či Milan Uhde s dramaty *Zázrak v černém domě* z roku 2007 nebo *Leoš aneb Tvá nejvěrnější* v roce 2011.

Na počátku 90. let se začínají na dramatickém poli etablovat noví autoři. Mnohým z nich dopomáhá ke vstupu do povědomí divadelní obce možnost představit své texty v dramatické soutěži při cenách Alfréda Radoka. Jednou z dalších možností, jak představit vlastní tvorbu je časopis *Svět a divadlo*, ve kterém jsou dodnes uveřejňovány současné české i zahraniční dramatické texty. Knižně vychází současná česká dramata v nakladatelství Větrné mlýny. Postupem času si nové české hry našly cestu i na česká jeviště. K autorům nastupujícím na počátku devadesátých let řadíme Davida Drábka, Lenku Langronovou, Miroslava Bambuška, Jiřího Pokorného, Egona Tobiáše či Romana Sikoru. Charakteristický rys jejich „*témat spočívá v jejich nadčasovosti a univerzálnosti, autoři nastiňují existenciální otázky a dilemata platná v kterékoliv době a místě. Snaží se vyrovnat s pocity postmoderního světa, s jeho chaotičností, ztrátou autorit, jistot, víry, s filozofií konzumu, násilí a sexuality.*“ (MIKULOVÁ, 2009, 9) Dalším typickým znakem nově vznikajících textů ve srovnání s předchozím obdobím je také „*experimentace s jazykem, vysoká stylizovanost promluvy postav v různých podobách*“ (MUSILOVÁ, 4) a také obsahová vyprázdněnost komunikace. „*Z formálního hlediska je hrám společná rozvolněnost, fragmentárnost, svévolnost, absence logiky a smyslu.*“ (MIKULOVÁ, 2009, 9)

V roce 2006 zhodnotil vývoj situace soudobé dramatiky kritik Jan Kerbr. Ve své stati *Drama* se zaměřil na charakteristiku témat a jazykové složky tehdejších nových dramatických textů. „*Témata, objevující se v současných českých hrách, bývají standardně nadčasová, vliv domácího i světového dění, také však módních tvůrčích vln (coolness dramatika) se ovšem*

projevuje rovněž.“ (KERBR, 2006) Mezi zobrazovaná témata zařadil „intimní či rodinné problémy... existenciální i existenční neukotvenost mladé generace..., rasismus, či autorské úpravy klasických děl.“ (KERBR, 2006)

Další zprávu o stavu současné dramatiky přinesla v roce 2012 Marta Ljubková v článku *České drama nového tisíciletí*. O současné divadelní scéně soudí, že *„je nesmírně diverzifikovaná a autorů se na ní pohybuje značné množství.“* (LJUBKOVÁ, 2012) Posun oproti dramatické tvorbě v 90. letech spatřuje ve snaze konkretizovat současný svět s jeho problémy i klady. Na přelomu tisíciletí vstupují na českou dramatickou scénu další autoři. K nejvýznamnějším z nich se řadí Petr Zelenka, Petr Kolečko, Iva Klestilová, Martin Františák či Magdalena Frydrych Gregorová.

2. David Drábek

2.1 Biografie

David Drábek je současný český dramatik a divadelní režisér. Narodil se 18. června 1970 v Rychnově nad Kněžnou do rodiny stavaře a vychovatelky na základní škole. Dětství prožil v Týništi nad Orlicí. Už jako dítě se setkával s divadlem, protože jeho matka patřila k týnišťským divadelním ochotníkům. Po absolvování Gymnázia Josefa Kajetána Tyla v Hradci Králové a neúspěšném přijímacím řízení na lékařskou fakultu vystudoval na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci nově otevřený obor filmová, divadelní a literární věda. Ještě během svého vysokoškolského studia založil v Olomouci v roce 1993 Studio Hořící žirafy, které umělecky i formálně vedl. V letech 1996 až 2001 působil jako dramaturg Moravského divadla v Olomouci. Během té doby vedl v Olomouci alternativní scénu Hořící dům, spadající pod Moravské divadlo Olomouc. Hořící dům sloužil coby zázemí Studiu Hořící žirafy, jehož existenci ukončil v roce 2004 nedostatek financí. Později Drábek o své dramaturgické práci prohlásil, že pro ni byl „*příliš dominantní, individualistický a nenechavý*“, tudíž byl jako dramaturg „*mizerný*.“ (MACHALICKÁ, 2011, 72, 27) Neúspěšně se pokoušel získat post uměleckého šéfa v pražském divadle Komédie a v divadle Rokoko. Poté působil od roku 2005 do roku 2007 v angažmá jako režisér v Divadle Minor v Praze. Současně také navázal spolupráci s Malým Vinohradským divadlem, dnes působícím pod názvem D21, kde se spolupodílel na vzniku několika her. Od roku 2009 do současnosti je uměleckým šéfem Klicperova divadla v Hradci Králové, kde se věnuje i režijní činnosti. Pohostinsky též režíruje i pro další česká divadla. S herečkou Janou Bernáškovou má dceru Justýnu.

2.2 Dramatická činnost

David Drábek patří k nejoceňovanějším a nejuváděnějším českým dramatikům devadesátých let dvacátého století a začátku století jednadvacátého. Většinu svých her nastudoval ve vlastní režii, velmi často v divadlech, která vedl nebo v nich působil na pozici uměleckého šéfa. Některé jeho hry se dočkaly překladu i zahraničního nastudování. Vlastní uměleckou činnost zahájil David Drábek v roce 1992, kdy jeho povídku uveřejnil *Český deník*. (JUNGMANNOVÁ, 2010) První divadelní hru napsal společně se spolužákem Darkem

Králem během studia na univerzitě. Jednalo se o hru nazvanou *Sousta*, která vznikla jako úkol na jeden ze seminářů. Tato hra z roku 1992 byla později inscenována pod názvem *Malá žranice*. Ještě během studia založil v Olomouci společně s Darkem Králem v roce 1993 Studio Hořící žirafy pojmenovaná podle jeho stejnojmenné hry z roku 1993. David Drábek zde uvedl v autorské režii oceňovanou *Janu z parku* z roku 1994, o rok později *Vařila myšička myšičku*, *Kosmickou snídani aneb Nebřenský* v roce 1997, frašku *Švédský stůl* v roce 1998, *Kuřáky opia* o dva roky později, dále satirické kabarety *Kostlivec v silonkách* v roce 1999 a *Kostlivec: Vzkříšení* v roce 2002. Jeho hry se začaly objevovat i na dalších českých scénách. Jednalo se o *Malou žranici* v Chebu, *Embryo čili Automobily východních Čech* z roku 2002 v divadle Petra Bezruče v Ostravě a poté v olomoucké Tramtárii či *Žabikuch* z roku 2004 v pražské Citadele. V roce 2013 uvedlo nastudování *Jedlíků čokolády* olomoucké divadlo Tramtárie. Během spolupráce s divadlem Minor napsal David Drábek hry pro dětské diváky, muzikál *Sněhurka – Nová generace* z roku 2004, jehož jevištní nastudování v divadle Minor získalo v Divadelních novinách nelichotivé hodnocení Propadák měsíce. Společně s Petrou Zámečnickovou se v roce 2004 podílel na hrách *Čtyřlístek*, *Planetu opic aneb sourozenci Kaplanovi mezi chlupatci* napsal v roce 2006 a muzikál *Hračky* v roce 2010.

Druhou hrou, po *Janě z parku*, ověčenou titulem nejlepší česká hra roku v anketě vyhlašované nadačním fondem cen Afréda Radoka byly *Akvabely* v roce 2003. Na jejich úspěch navázalo v roce 2007 *Náměstí Bratří Mašínů* a *Jedlíci čokolády* v roce 2011. Ve výčtu Drábkových dramatických textů nelze opomenout *Unisex* z roku 2009, *Sherlocka Holmese: Vraždy vousatých žen* z roku následujícího, muzikál *Ještěři* z roku 2006, aktovku *Chmýří* z roku 2010, napsanou jako součást projektu *Nebe nepřijímá*. Nejvíce publicity získala původně rozhlasová hra *Koule*, taktéž z roku 2010. Mimo čistě autorských her se také podílel na několika představeních, která vznikala v rámci kolektivního autorství. Jedná se o hry *Děvčátko s mozkem* z roku 2005, *Berta (od soumraku do úsvitu)* z roku 2008 a *Zvířata na toustech* v roce 2011 uváděné v pražském Malém Vinohradském divadle a *Noc oživlých mrtvol* v televizní country-show *Beverlyho Rodrigueze* z roku 2010 v královéhradeckém Klicperově divadle.

V roce 2003 vyšla v nakladatelství Větrné mlýny první sbírka her Davida Drábka, obsahující těchto sedm textů *Hořící žirafy*, *Jana z parku*, *Kosmická snídaně aneb Nebřínský*, *Švédský stůl*, *Kostlivec v silonkách*, *Kostlivec: vzkříšení* a *Embryo čili Automobily východních*

Čech. Hra *Akvabely* se stala součástí souboru současných českých her vydaných ve spolupráci Divadelního Ústavu a Českého centra v New Yorku *Czech Plays: Seven New Works* na jejímž přebalu je fotografie z inscenace *Akvabel* v královéhradeckém Klicperově divadle. (LIDOVÉ NOVINY, 2009) Také katalog současných českých dramatických textů vydaný Divadelním ústavem a agenturami DILIA a AuraPont *Let's Play Czechs* obsahuje synopse Drábkových *Akvabel*, dále pak jeho *Janu z parku* a *Embryo čili Automobily východních Čech*. V roce 2011 vyšla v nakladatelství Akropolis již druhá sbírka Drábkových dramatických textů s názvem *Aby se Čechům ovary zachvěly*, které bude věnován největší prostor této práce. Drábkovy dramatické texty již byly přeloženy do angličtiny, polštiny, němčiny, slovinštiny, ruštiny, španělštiny a rumunštiny. David Drábek kromě divadel spolupracuje i s Českým rozhlasem, pro který napsal dvě rozhlasové hry *Vykřičené domy* a zmiňovanou *Kouli*. Je autorem scénáře pořadu pro děti České televize *Kabaret z maringotky aneb Hlavy v oblacích* vysílaných jako součást pořadu *Hřiště 7*. (ČT, 2008)

2.2.1 Charakteristické prvky Drábkovy dramatické tvorby

V hrách Davida Drábka se prolínají snahy pobavit čtenáře či diváky se snahami sdělit vlastní myšlenky, upozorňovat na současné problémy, moralizovat a kárat společnost. Stěžejními tématy procházejícími Drábkovou tvorbou je současný svět se všemi pozitivy i negativy, které přináší. Dále je to kritika konzumního způsobu života, kritika dnešní politické situace, ztráta soukromí, přespřílišná kontrola lidského chování a myšlení, osobní i společenské vyrovnávání se s minulým režimem, hledání vlastního místa ve světě, hledání lásky, vyrovnávání se s životními krizemi, stárnutím či vzestup moci médií, zejména bulváru. Drábek často akcentuje současné společenské dění. Viktorie Čermáková charakterizuje jeho hry jako hry „o osamělosti, stárnutí, neschopnosti milovat, stát se hrdinou, být rychlým a úspěšným, jak si to žádá doba, i o strachu, že v životě neobstojíme.“ (ČERMÁKOVÁ, 2009) Tato charakteristika je vhodná zejména pro jeho generační hry. Drábek o tématu svých her říká: „vztahují se k všední bizarnosti současného života, našim snům, nadějím i selháním“ (RESLOVÁ, 2009) Opětovně se v jeho dramatech objevují odkazy na další literární či filmová díla. Jana Soprová zmiňuje Drábkovu inspiraci filmem a televizí „jejíž styly s oblibou napodobuje a paroduje ve svých groteskních a kabaretních textech, a jež jsou také stěžejním tématem jeho dramatiky: kýč, mediální svět, masová a komerční kultura.“ (SOPROVÁ, 2006)

Tematicky lze rozdělit Drábkovu tvorbu do dvou základních proudů, jedním z nich jsou bizarní, satirické kabarety a politické grotesky například *Kostlivec v silonkách*, *Kostlivec: vzkříšení*. Oproti tomu stojí již zmíněné generační hry. Mezi hry obsahující generační výpověď lze zařadit *Akvabely*, *Ještěři* i *Jedlíky Čokolády*. Společným jmenovatelem jeho tvorby je humornost, nepřeborné množství vtipů, fantazijní barvitost. Petr Mareček vychvaluje na Drábkově práci „*humor, výborné dialogy, smysl pro grotesku a svéráznou poetickou i surrealistickou fantazii.*“ (MAREČEK, 2010, 142, B4) Množství vtipů, hlášek a narážek je však někdy na obtíž. Autor se občas utápí ve své fantazii a pokouší se zužítkovat všechny své nápady, což však bývá spíše na škodu při celkovém vyznění hry. Vladimír Mikulka přesně charakterizoval úskalí Drábkovy práce. „*David Drábek má tu smůlu, že za každou cenu touží sdělit cosi hlubokého, přitom ale za žádnou cenu nechce přestat být strašlivě vtipný.*“ (MIKULKA, 2010) S ohledem na jazyk Drábkových dramatických textů můžeme konstatovat, že „*píše živým, z reality dobře odposlouchaným jazykem.*“ (ŠVEJDA, 2003) Specifikem Drábkových her je velmi bohatá slovní zásoba zasahující do všech vrstev jazyka. Nejčastěji používá hovorový jazyk současné společnosti. Často se v jeho hrách objevují výrazy z obecné češtiny, vulgarismy. Jeho bezbřehá fantazie a originalita dává vzniknout neotřelým slovním spojením, přirovnáním a jazykovým hříčkám, které zapříčiňují humornost jeho her. Úroveň jednotlivých jazykových hříček a vtipů se liší. Někdy jde o jednoduché vtipy pro zasmání, jindy se jedná o vtipy s hlubší myšlenkou.

Mimo výrazného jazyka se jeho dramata vyznačují originálními postavami. Většinou se jedná o postavy outsiderů ztracených ve světě a neschopných začlenit se do společnosti. Velké množství jeho postav je nesebevědomé, ustrašené, bez životní energie. Některé z postav svůj život nežijí, ale pouze přežívají. Postavy často žijí v nefungujících vztazích nebo s pocitem osamění. Někdy využívá veřejně známých osobností jako předloh pro své dramatické postavy, například Heleny Fibingerové, Jarmily Kratochvílové ve hře *Koule* nebo Gabriely Partyšové v dramatickém textu *Vykřičené domy*. Některé z postav čerpá z virtuálního prostředí jako postavu Lary Croft, jiné procházejí metamorfózou a přibližují se postavám ze zvířecí říše, jak se tomu děje u Filipa z *Akvabel* či postav Dívky, Chlapce a Muže ze hry *Chmýří*. Zvířecí postavy mají často symbolické významy, jak je tomu u Labutě v *Náměstí Bratří Mašínů*. Častým prvkem Drábkových her je mísení reality se světem snů a fantazijních světů. Zajímavou součástí Drábkových textů jsou scénické poznámky.

Kromě charakteristik jednotlivých postav či popisu prostředí velmi často uvádí, kdy by měla být použita jaká hudba, jako je tomu ve hře *Jedlíci čokolády*, kde má dle přání autora zaznít píseň *Dáma s čápem* od skupiny Sto zvířat, *I saved the World today* kapely Eurythmics či *Já vím* od Hany Hegerové. Ve scénických poznámkách se objevují i informace nesouvisející se samotnou hrou. Autor v nich sděluje své pocity. Jako příklad lze použít scénické poznámky ze hry *Unisex*. „*V tomhle místě hry se mi chce jako autorovi zařvat. Z plna hrdla zařvat, že děj dospěl právě sem. Jak jsem rád, že tu ti lachtaní lidé jsou. Zároveň si ale nejsem jistý, zda atmosféru jejich bytí přetlumočím zdatně.*“ (DRÁBEK, 2011, 201) Drábek tímto způsobem navazuje přímý kontakt se čtenářem potažmo divákem. Jedná se o častý prvek, kterým dochází k přiznání divadelnosti.

2.3 Režijní činnost

David Drábek není jen dramatikem, ale též divadelním režisérem. S jeho inscenacemi je možné se setkat na mnohých českých scénách. V divadle v Šumperku režíroval muzikál *Kabaret*, Voskocova a Werichova *Kata a blázna* a Hrubínovu *Krásku a zvíře*. (NOVÁKOVÁ, 2009) V Divadle na Vinohradech zrežíroval Čapkovu *Věc Makropulos*, v brněnském Národním divadle nastudoval Stroupežnického *Furianty*, v Klicperově divadle připravil Čapkovu *R.U.R.*, Shakespearova *Macbetha* a *Richarda III.*, de Beaumarchaisovu *Figarovu svatbu*, Smočkovo *Podivné odpoledne Dr. Zvonka Burkeho*, své *Ještěry*, *Náměstí Bratří Mašínů*, *Noc oživlých mrtvol*, *Sherlocka Holmese: Vraždy vousatých žen*, *Jedlíky čokolády* a *Kouli*. K jeho častým režijním počínům patří inscenování vlastních dramatických textů, jak je již patrné z jeho režisérských počínů v Klicperově divadle v Hradci Králové. Všechny své hry režíroval též ve Studiu Hořící žirafy, kde uvedl *Hořící žirafy*, *Janu z parku*, *Vařila myšička kašičku*, *Švédský stůl*, *Kostlivce v silonkách* a *Kostlivce vzkříšení*. Během svého působení v Divadle Minor režíroval své hry *Čtyřlístek*, *Sněhurka – Nová generace*, *Planeta opic aneb Sourozenci Kaplanovi mezi chlupatci* a *Hračky*. Svě hry inscenoval i na dalších scénách. Pro divadlo Reduta/Národní divadlo v Brně nastudoval *Švédský stůl*. Svou první hru *Sousta* režíroval pro Západočeské divadlo Cheb pod názvem *Malá žranice*. V pražském Studiu Citadela připravil inscenaci hry *Žabikuch*. Pro Malé Vinohradské divadlo režíroval hry *Děvčátko s mozkiem*, *Berta /od soumraku do úsvitu/* a *Zvířata na toustech*. (DRÁBEK, 2011)

2.4 Ocenění tvorby

David Drábek byl za svou dramatickou činnost několikrát oceněn. Už v prvním ročníku dramatické soutěže, která je součástí cen Alfréda Radoka, se hra *Sousta* Davida Drábka a Darka Krále dostala do finálového výběru, když předtím byla oceněna i na Univerzitě Palackého v Olomouci. (SLOUKOVÁ, 2009) O dva roky později, tedy v roce 1994 získala první místo v dramatické soutěži Drábkova hra *Jana z parku*. Do finálového výběru se v roce 2000 dostal text *Kuřáci opia*. V roce 2003 přišlo další vítězství, tentokrát byla jako nejlepší dramatický text oceněna hra *Akvabely*, která si odnesla cenu Alfréda Radoka v roce 2005 i v kategorii nejlepší původní česká hra roku a dostala se i do nominace na nejlepší inscenaci téhož roku. Druhé místo v dramatické soutěži cen Alfréda Radoka přinesla Davidu Drábkovi hra *Náměstí Bratří Mašínů* v roce 2007, jejíž nastudování v autorově režii získalo roku 2009 Radokovo ocenění v kategorii nejlepší původní česká hra roku. Následující rok se do nominace na nejlepší českou hru roku dostala Drábkova *Noc oživlých mrtvol*. Zatím poslední Radokem oceněnou hrou Davida Drábka jsou *Jedlíci čokolády*, jakožto nejlepší česká hra roku 2011. (CENY ALFRÉDA RADOKA) Ocenění se dočkaly i rozhlasové hry *Vykřičené domy* a *Koule*. Hra *Vykřičené domy* získala cenu PRIX BOHEMIA RADIO 2008 ex aero v kategorii Rozhlasová hra pro dospělého posluchače. (ČESKÝ ROZHLAS) V 15. ročníku ankety Neviditelný herec pro nejlepší rozhlasovou hru Českého rozhlasu získala první místo Drábkova rozhlasová hra *Koule*. (ČTK, 2011)

3. Aby se Čechům ovary zachvěly

Kniha s názvem *Aby se Čechům ovary zachvěly* je souborem dramát Davida Drábka z let 2003 – 20011. Byla vydána nakladatelstvím Akropolis v roce 2011. Obsahuje divadelní i rozhlasové hry *Akvabely*, *Žabikuch*, *Ještěři*, *Vykřičení domy*, *Náměstí Bratří Mašínů*, *Unisex*, *Koule*, *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen*, *Chmýří* a *Jedlíci čokolády*. V rozmezí těchto let vznikla i další dramata, která však nejsou součástí tohoto výběru. Jedná se o hry pro děti *Čtyřlístek*, *Sněhurka – Nová generace*, *Planeta opic aneb Sourozenci Kaplanovi mezi chlupatci* a *Hračky*. (DRÁBEK, 2011) Dále v souboru *Aby se Čechům ovary zachvěly* chybí Drábkovy hry *Děvčátko s mozkiem*, *Berta /od soumraku do úsvitu/*, *Zvířata na toustech* a *Noc ožvlých mrtvol v televizní country – show Beverlyho Rodrigueze*. Tato dramata nebyla do souboru zařazena z důvodu toho, že se na jejich vzniku spolupodíleli herci těchto inscenací a jedná se u nich tedy o kolektivní autorství. Předchozího samostatného vydání se dočkaly hry *Akvabely*, *Náměstí Bratří Mašínů* a *Koule*. (DRÁBEK, 2011)

Název souboru *Aby se Čechům ovary zachvěly* má několik významů. Podle Reslové „*Ztučnělé české podbradky se v představě autora mohou stejně dobře otrást hurónským smíchem, ale také chvět dojetím či studem.*“ (RESLOVÁ, 2011) Protože stejné prožitky mohou přinášet i autorova dramata. Sám autor název druhé sbírky svých dramatických textů charakterizuje jako poetizovanou jízlivost. „*Zastřešuje to, o co se stále snažím. O politické divadlo, satiru, grotesku, vyjadřuju tím, že by divadlo mělo nejen bavit, ale i protivně nasírat, i když většina textů, kromě provokativních Koule a Unisexu, jsou niternější, vztahové a emocionálnější.*“ (MAREČEK, 2011, 140, 5)

Marie Reslová ve své recenzi na tuto knihu píše: „*Divadelní texty Davida Drábka jsou literatura. Jejich čtení je zábavné. Můžeme při něm lépe než při sledování inscenace vychutnat jejich překvapivé jazykové kvality.*“ (RESLOVÁ, 2011)

Kniha je doplněna osmnácti kolážemi Miroslava Huptycha, do kterých jsou vsazeny fotografie z inscenací her *Akvabely*, *Náměstí Bratří Mašínů*, *Ještěři* a *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen* v Klicperově divadle v Hradci Králové a ze hry *Chmýří*, která je součástí inscenace *Nebe nepřijímá* uváděné v Divadle Na Zábřadlí. Autorem fotografie na přebalu knihy je Otmar Petyniak. Paradoxní je, že na fotografii je David Drábek obklopen herci v kostýmech a maskách z představení *Noc ožvlých mrtvol v televizní country – show*

Beverlyho Rodrigueze, jehož text není součástí knihy. Do této fotografie jsou zakomponovány osobnosti, ke kterým má autor blízko jako jsou Woody Allen, Oscar Wilde, Franz Kafka či Jaroslav Hašek. (MAREČEK, 11, 140, 5)

Jednotlivá dramata jsou v knize uspořádána podle doby jejich vzniku. Jsou opatřeny rozsáhlými scénickými poznámkami, které se od textu promluv jednotlivých postav odlišují modrou barvou. Modrá barva je celkově pro celé vydání symbolická, protože modrý nádech mají též Huptychovy koláže i desky knihy.

4. Akvabely

Dramatický text *Akvabely* byl oceněn v roce 2003 v dramatické soutěži Cen Alfréda Radoka a v roce 2005 získal opět v radokovské anketě titul nejlepší Česká hra roku. Premiérového českého a zároveň světového uvedení se hra dočkala v Klicperově divadle v Hradci Králové v režii Vladimíra Morávka v roce 2005. Toto nastudování se probojovalo na divadelní festival „*současných evropských her Neue Stücke aus Europa v německém Wiesbadenu.*“ (KOLÁŘOVÁ, 2006) V České republice byly Akvabely uvedeny kromě Klicperova divadla také v plzeňském Komorním divadle a brněnské Martě, divadelním studiu JAMU. (BRANDEJSKÁ, 2006) Úspěšně byl text *Akvabel* uveden i na festivale Theatertreffen v Berlíně, kde se na přehlídce Stückemarkt dostal do nejužšího finále, tedy mezi deset nejlepších evropských dramatických textů z více než šesti set přihlášených. (MAREČEK, 2005, 99, C/9) Hra se dočkala uvedení i v zahraničí. V roce 2008 byla uvedena v polském divadle Wojciecha Bogusławskiego v Kaliszi. (DILLIA, 2008) Následovalo nastudování v Hessisches Stadttheateru ve Wiesbadenu v Německu, v Lublani ve Slovinsku a další polské nastudování v Lubuski Teatr w Zielonej Górze. (MACHALICKÁ, 2010) Drábkova hra se již dočkala překladů do „*angličtiny, němčiny, polštiny, španělštiny, ruštiny, rumunštiny a slovinštiny.*“ (Dillia, 2008) Anglický překlad byl představen během scénického čtení v českém centru v New Yorku. Další scénické čtení *Akvabel* se konalo na festivalu v anglickém Nottinghamu. (MAREČEK, 2011)

Akvabely nezůstaly mimo zájem kritické obce, která se o nich zmiňuje následujícími způsoby. „*Akvabely s lehkou ironií, a přitom zvláštní poetičností nastavují zrcadlo současnosti bulvárního tisku, multikin, televizních soutěží o různé SuperStar. I rozpadu hodnot.*“ (SKOKANOVÁ, 2005) „*Text Davida Drábka osciluje mezi poezií a ironií, a při všech surreálných úletech je tu dost konkrétních odkazů, abychom ani chvíli nezapochybovali, že místem hořkého děje jsme my, tady a teď.*“ (RESLOVÁ, 2007) „*Jsou o hledání cesty z bludiště, které si sami kolem sebe budujeme. Jsou o touze, kterou máme v sobě asi každý z nás, totiž najít onu prapůvodní čistotu, jakýsi dávný ráj, který jsme opustili. Jsou o falši, kterou jsme se obestřeli v naivní snaze skrýt se před pravdou. Jsou o všudypřítomném bavičském hluku, kterým se snažíme přebít ticho, ve kterém by mohly zaznít nepříjemné, avšak důležité otázky. Jsou o zastavení uprostřed životního běhu, kdy člověka může přepadnout nejistota, proč a kam vlastně běží. Hra je o hledání nadějí. Harmonie lidské pospolitosti, síla*

lidského doteku. A rytmus lidského setkávání. A přátelství. A věčný zápas o čistotu našich duší, který tady symbolizuje voda. A pak je tu také jistota věčného koloběhu, věčného začínání.“ (CÍSAŘ, 2008)

4.1 Fabule

Tři přátelé Kajetán, Pavel a Filip se pravidelně scházejí v tajném spolku akvabel, který je pro ně oázou a místem, kde nacházejí klid v dnešním zrychleném světě. Je to místo, kde mohou být sami sebou, kde si mohou nad skleničkou a něčím dobrým promluvit o svých problémech a obavách. Každý z nich ve svém soukromí bojuje s množstvím problémů. Ani jeden z těchto přátel nežije poklidným spokojeným životem. Filip naprosto ztrácí kontakt s realitou, společností, dostává se do izolace. Bezpečně se cítí pouze ve spolku akvabel a vodě, kde tráví stále více času. Postupem času se pod vlivem jeho touhy a trvalého života ve vodě začne měnit jeho tělo. Filip opustí svět lidí a stane se vydrou. Pavel s Kajetánem ho vypustí na svobodu, do rybníka.

Kajetán se po vyhození z novin žíví jako televizní moderátor pěvecké soutěže, je mediálně známá osobnost. K této práci se dostal omylem, kdy po sázce s kamarády a pod vlivem alkoholu vystoupil v televizi, kde natolik zaujal, že dostal pracovní nabídku, přestože si dělal legraci. Svoji práci ale nenávidí, je podle něho ubohá a hloupá. Jeho frustrace vyvrcholí při uvádění hudebního televizního pořadu, v němž je vůči soutěžící urážlivý, zlý až agresivní. Uráží také spolupracovníky i samotné televizní diváky, což vyvrcholí jeho vyhozením z práce. Po odvysílání daného dílu, je mu ale nabídnut nový vlastní pořad, jehož náplní by byla šikana lidí, protože nevybíravé chování, urážky a sprostota, vzbudily velký pozitivní ohlas u diváků. Kajetán má problémy i na poli partnerském. Střídá partnerky, ale v žádném vztahu není spokojen. Poslední přítelkyně Edita ho jen využívá, snaží se skrze vztah s Kajetánem získat mediální publicitu. Současně s Editou má Kajetán poměr i se svým učitelem angličtiny Ivanem. Ani ve vztahu s Ivanem však není úplně spokojen. Nadějí na zlepšení jeho partnerských vztahů je Stela, o níž je zmínka v závěru. Kajetán ji charakterizuje jako chlapecky působící.

Pavel je zakomplexovaný muž, žijící s manželkou Markétou a nevlastním synem Šimonem. Je zklamán vývojem společnosti po sametové revoluci, štvě ho, že se u moci stále drží ti samí lidé. Fanaticky se snaží uniknout konzumnímu způsobu života. Ostře kritizuje a

rodině zakazuje čtení bulvárních novin, návštěvy předražených multiplexů i hraní počítačových her. Vede jakousi válku proti všemu špatnému ve společnosti. Jeho snaha ochraňovat rodinu před tím vším vede až k její izolaci. Snahou rodinu chránit ji vlastně ničí. Pavel se chová jako tyran, nebere ohled na pocity ostatních členů rodiny při prosazování svých myšlenek, což zapříčiní rozpad jeho vztahu s Markétou. Přesto si Pavel uvědomuje, že miluje Markétu i Šimona a společně s Markétou se pokouší o nápravu jejich vztahu.

4.2 Kompozice

„Jedním z hlavních rysů dramatu konce 20. století je rozpad klasické formy výstavby dramatického díla. Není již striktně vyžadováno, aby drama zachovávalo strukturu členění Aristotelovské tragédie na pět částí (expozice, kolize, krize, peripetie, katastrofa), jak ji autor definoval ve své Poetice. Drama 90. let 20. století naopak staví na netradiční, více či méně intencně užitě volné formě.“ (MIKULOVÁ, 61) Tak je tomu také u Drábkových dramát.

Hra je uvozena dvěma citáty Seana Cubitta *„Pojem „soukromí“ byl zejména ve 20. století vnímán jako opozice k pojmu „stát“.* *V současné době jsme ale svědky postupného zanikání státu a spolu s ním bude zanikat také koncept soukromí. Již dnes jsme svědky masové otevřenosti prostřednictvím internetu. Lidské vztahy se globalizují, intimita se medializuje. Komu v dnešní době prospívá soukromí?“* (DRÁBEK, 5) a Johna Milтона *„Zítřka k čerstvým lesům, novým pastvám.“* (DRÁBEK, 5)

Vlastní text hry je rozdělen do patnácti chronologicky řazených scén. Text neobsahuje prolog ani epilog, přestože první scénu, v níž se Filipova babička vyznává z lásky k vodě a opouští svůj dosavadní život, bychom za prolog považovat mohli. Babička předznamenává Filipův životní osud. Následný text však není možné rozdělit do klasických pěti dějství na expozici, kolizi, krizi, peripetii a katastrofu. Přesto lze druhou scénu považovat za expoziční. Dochází k představení hlavních postav Kajetána, Pavla a Filipa během tréninku jejich spolku akvabel, podle kterého je celá hra pojmenována. Hra je tvořena jednotlivými dějově ucelenými scénami majícími různé tematické roviny, jako příklad může posloužit scéna čtvrtá *Lekce angličtiny*. U každé z hlavních postav dochází k dějovým zvrátům. Filip začne měnit ve vydru anebo si to alespoň vsugerovat. K dalším zvrátům dochází také kolem Pavla, který neunes vnitřní napětí a zničí vztah s Markétou. U Kajetána dojde ke dvěma zásadním konfliktům, nejdříve s Editou, která jej využívá a poté jeho vnitřní nespokojenost odnese Paní

Magda. V závěru však přichází jakási katarze všech postav, když je Filip vypuštěn do volné přírody, Markéta dá Pavlovy druhou šanci a Kajetán si najde novou přítelkyni.

Důležitou roli ve většině Drábkových her hrají scénické poznámky. Kromě klasických scénických poznámek o místě a čase dění, charakteristice postav obsahují mnohdy obsáhlé popisy jednání postav. Tvoří i celé scény například scéna devět *Za sklem*, nastiňující Filipovu metamorfózu. Autor pomocí scénických poznámek komunikuje přímo se čtenářem potažmo divákem, jak je tomu ve třetí scéně *Na titulní straně*, kde Kajetán promlouvá přímo k divákům nikoli k Editě, se kterou v této scéně vede dialog.

4.2.1 Čas a prostor

Jak je možné odvodit ze samotného názvu, hra se odehrává v nádrži s vodou, kde akvabely trénují a v jejichž prostorách tráví čas debatami. Voda, potažmo bazén či nádrž jsou místa, v nichž se Filip rozhodl setrvat. Později je místo, kde se Filip nachází, specifikováno jako nádrž s průhlednými stěnami. Nakonec je Filip svými přáteli vypuštěn do rybníka, v němž získává větší prostor a svobodu. Celá závěrečná scéna, během níž je i Filip vypuštěn, nese název *Na břehu* a odkazuje k místu děje. S postavou Kajetána se mimo nádrž setkáváme v jeho domě, Ivanově bytě, televizním studiu i taxi. Kajetán bydlí společně s Editou. Jeho byt je „*Ikeový standard. Na komodě několik zarámovaných fotek na téma Kajetán a celebrity. Jedna s Editou u moře.*“ (DRÁBEK, 10) Na zahradě mají bazén, u kterého je nafocen bulvárními novináři. Kajetánův byt se razantně změní, když se Edita promění v královnu temných spárů. „*Nábytek je potažený černým sukem a v návěších mezi ním číhají na nepozorné poutníky záludné slizové jámy.*“ (DRÁBEK, 24) Dění kolem Pavlovy postavy je mimo areál bazénu situováno do kuchyně v jeho domě. V té dojde k hádce mezi ním a Markétou. Během této rozepře Pavel zdemoluje vybavení bytu. Čtrnáctá scéna *Venkovan* je situována na pláň, nad kterou prolétávají andělé.

První scéna, v níž se Filipova babička vyznává z lásky k vodě a vnitřní potřeby změny života časově předchází hlavní dějové linii o několik let. Z hlediska času je zajímavý vývoj postavy Filipa, který tráví čím dál tím více času ve vodě. „*Tys tady zůstal kolik..., šest dnů?*“ (DRÁBEK, 13) Během poměrně krátkého časového úseku u něho dochází k metamorfóze. Děj hry se z části může odehrávat na podzim, jak naznačuje scéna *Venkovan*. „*Podzim jim zabarvil nosy do červena.*“ (Drábek:26) Toto určení však není pro hru nijak směrodatné.

4.2.2 Jazyk

V textu hry Akvebely převažuje hovorový jazyk doplnění o výrazy nespisovné. Největší prostor mají výrazy z hovorové roviny „šustákovka, bolševik, tintítko, šlohnul.“ Žádná z postav se jazykově příliš nevymyká. Výjimku tvoří Edita. Její promluvy se vyznačují množstvím použitých zdobnělin „Kajetánečku, zprávičku, bříško, trošičku“ i vulgarismů „blbá, píča.“ Zajímavě působí její promluvy, kterými si snaží zpevnit dekolt „X – X – X – X – X – X – X – X – X!!“ Tvoří je neustálé vyslovování písmene x. Jazyk textu je barvitý, nalezneme v něm promluvu v cizím jazyce, originální přirovnání i odkazy k dalším literárním dílům. Angličtina je použita ve scéně s Ivanem, učitelem angličtiny. Do dialogu je vložena anglická věta „*That's the way it goes.*“ Drábek dává dostatečný prostor své fantazii i při tvorbě slovních hříček a originálních přirovnání „*Navíc si píseň nasadila o oktávu výš a tam je řídký vzduch.*“ „*...krákáte jak krůta.*“ „*Temelínskej mutant šoubyznisu?*“ „*Obdivují mě? Jako mažoretky kozačky.*“ „*Jako vývrтка s nabodnutým zplihlým džinem*“ „*...jak ovdovělej stydkej pysk.*“ „*jak milenka s cukrovkovým záchvatem.*“ Mezi odkazy k dalším literárním dílům je nejprve zmíněn Velký bratr, odkazující ke knize 1984 George Orwella a poté Nekonečný příběh Michaela Endeho.

Text je tvořen převážně jednoduchými větami nebo krátkými souvětími. Některé z vět jsou zakončovány třemi tečkami, které většinou nechávají doznít danou promluvu. Povětšinou je tvořen dialogy. Ale například rozhovor Markéty a Pavla má monologický charakter, protože opilý Pavel není schopen komunikovat.

Z gramatického hlediska upoutá pozornost časté zaměňování spisovného zakončení adjektiv – ý, nespisovným – ej „*promodralej, scvrklej, protivnej, zmáchanej, prchlivej, vzteklej, lhostejnej, krásnej, pitvořivej, vtpnej.*“ Vyskytují se také slovesa zakončována nespisovně – ej na místo – í „*uměj*“ U přídavných jmen se vyskytuje i nespisovná koncovka – ý namísto spisovného –é „*nějaký vratký lod'ky.*“ V několika případech je použito protetické v „*voči, vo, vocas, voni.*“

4.3 Postavy

V *Akvabelách* vystupují postavy Filipa, Kajetána, Pavla, Edity, Ivana. Radka, Markéty, Šimona, Paní Magdy, Jejího syna, První a Druhá. Za hlavní postavy považujeme trojici přátel akvabel Filipa, Kajetána a Pavla. Všechny tři spojuje přátelství, společný zájem a podobný věk, spadají do kategorie třicátníků.

Kajetán má silnější postavu, sám sebe nazývá „*bečkou sádla*“ a své břicho tituluje jako „*lojový závěje*“ nebo „*vorvaní kýlu*“ (DRÁBEK, 2011), což není překvapivé s ohledem na jeho ohromnou chuť k jídlu. Po potyčce se synem Magdy, ke které došlo při natáčení, zdobí jeho ocelově šedé oči monokl a úsměv mu kazí chybějící kus zubu. Více informací o Kajetánově vnější charakteristice nemáme. Kajetán je zjevně vzdělaný, má vystudovanou filozofickou fakultu nějaké nspecifikované vysoké školy. Z jeho projevu je patrné, že je výřečný a má bohatou slovní zásobu. Jeho slovní projev je velmi často doplněn o vulgární výrazy. Je nespokojen s tím, kam to v životě dopracoval, uvědomuje si, že žije hloupě. Práce mu přináší pouze finanční zabezpečení, jinak ho nenaplnuje. Na Kajetánově postavě je ještě důležitá otázka jeho partnerských vztahů, potažmo sexuální orientace. Často střídá partnerky, poměr má i se svým učitelem angličtiny. Jeho vztahy působí povrchně a on sám do nich nic nevkládá. Kajetán je skutečně zamilován až do Stely, která v sobě svým chlapeckým vzezřením zjevně spojuje mužské i ženské elementy.

Pavel je fádne působící muž. O jeho tělesné konstituci mluví pouze Kajetán. Pavlovo tělo hodnotí jako nevýrazné až zmrvené, pouze vyzdvihuje jeho velký penis. Povahově je komplikovanou postavou. Pavel je nespokojený, zahořklý, výbušný, tvrdý, nelitostný, prchlivý, vzteklý a trpí pocitem méněcennosti. Stále se nevyrovnal s minulým režimem. Nese si v sobě obavy z možného návratu nedemokratického režimu, čemuž nahrává i nevzdělanost mladé generace v této oblasti a její nezájem o toto téma, se kterou se při práci učitele setkává. Mimo obav z návratu socialismu cítí nespravedlnost, protože přes změnu režimu se u moci stále drží titíž lidé. Těmto pocitům křivdy však propadá až příliš, což ho vnitřně stravuje. Vadí mu přijímání konzumního způsobu života a otupělost společnosti vůči násilí. Přestože má v sobě hněv, rád by udělal něco pozitivního a prospěšného, ale jeho vnitřní strach, který není schopen překonat, ho svazuje a brání mu udělat cokoli důležitého a cenného. Má pocit, že se odcizuje světu. Rozpadá se mu vztah s Markétou, protože není schopen naslouchat jejím přáním a pocitům. Přesto ji hluboce miluje a snaží se napravit jejich vztah i vztah s jejím

synem Šimonem. V přepjaté snaze žít podle svého přesvědčení nemá v životě žádné radosti, kromě rozpadajícího se spolku akvabel. Smysluplnou činností se pro něho stane zachraňování topícího se hmyzu. Rozpor mezi touhou dokázat něco záslužného a zároveň vnitřním strachem, který mu neumožňuje udělat alespoň něco, charakterizuje nejlépe sám Pavel „*Zemřel po těžkém boji na následky autocenzury.*“ (DRÁBEK, 31)

Posledním členem ze spolku akvabel je Filip. Přestože se v dětství bál vody, dnes je voda jeho živlem. Voda pro něho symbolizuje bezpečné místo, na rozdíl od lidského světa, kterému nerozumí, do kterého se uchyluje. Přestává rozumět lidem, nechápe smysl jejich řečí. Kromě přátel Kajetána a Filipa se přestává stýkat s lidmi. Postupem času tráví veškerý svůj čas v nádrži, čímž definitivně ztrácí kontakt i se svými nejbližšími, opustila ho i jeho přítelkyně. Dostává se do izolace a rozhoduje se proměnit se ve vydru. Postupně se mění jeho tělesná konstituce, vždy byl hubený, pobytem ve vodě však ještě zhubl a jeho kůže začíná promodrávat. Opustil lidskou chůzi po dvou a začal lézt po čtyřech. Mezi prsty na ruce se mu objeví zvláštní útvary. Může se jednat o vyrážku či infekci z dlouhotrvajícího pobytu ve vodě, ale může to být také projev jeho začínající metamorfózy ve vydru, takže se může jednat o zárodky blán. Filip se rozhodl, že se navrátí do prostředí, kde se cítí bezpečně, tedy do vody a to v podobě vydry. V závěru opravdu skončí, jak si přál, promění se ve vydru a Kajetánem a Pavlem je puštěn do volné přírody, do vody, kde má pocit, že tam skutečně patří.

Postava Edity je postavou vedlejší. Jedná se o Kajetánovu přítelkyni, využívající jeho popularity k získání svého místa na slunci. Edita je krásná, cílevědomá, manipulativní, infantilní, afektovaná a po slávě toužící žena. Netouží však v životě dosáhnout na nějaké vyšší cíle, něčeho hodnotného dosáhnout. Sláva, kterou si přeje je povrchní a nezasloužená. Do podvědomí lidí se chce dostat skrze svůj vztah s Kajetánem. Kvůli tomu také zosnovala jejich společné focení bulvárem, které Kajetána zesměšnilo, ale jí přineslo titulní stránku v bulváru, čímž se z ní stala pseudohvězda. Za svým cílem jde tvrdě a bezohledně. Ve snaze potrestat Kajetána za to, že jí nezvedá telefon, spolkně SIM kartu, které se chopí postava Duch žaludku. Pod jeho ovládnutím se promění v Královnu temných spárů a podněcuje lůzu, k neustálému sledování slavných, které nápadně připomíná praktiky sledování a udávání běžné během minulého režimu, které se však neliší ani od praktik dnešního bulvárního světa. Duch žaludku, je vševědoucí našeptávač. Pod jeho vlivem se mění nejen Edita, ale i všichni členové spolku akvabel.

První a Druhá jsou také vedlejší postavy, představitelky lůzy, služebnice Edity. Vypadají jako komická dvojice, jedna je hubená, druhá naopak tlustá. Komické jsou i jejich řeči. Jejich zálibou je bavit se o osobních záležitostech známých lidí, hodnotit je, aniž by je skutečně znaly. Zajímá je vše skandální a nemají žádnou úctu k soukromí ostatních.

Vedlejší postava Markéta je Pavlovou ženou a matkou sedmiletého Šimona. Žije v Pavlově útisku a ve snaze získat si životní prostor Pavla opustí. Ve vztahu s ním postrádá obyčejné radosti, svobodu a pocit, že je milována. Markéta je velmi citlivá, jemná, dobrosrdečná, vzdělaná a milující žena. Protože si po rozchodu uvědomuje, že Pavla miluje, vrací se k němu.

Magda, též vedlejší postava, vystupuje jako účinkující v Kajetánově hudebně zábavném pořadu. Magda je elegantní žena, matka od rodiny. Živí se jako učitelka, měla by tedy být modelem jistého chování a vystupování. Na místo toho je symbolem úpadku společnosti, protože místo očekávané role autority se zesměšňuje v pořadu nevalné hodnoty. Nejenže se účastní takového typu pořadu, navíc ani její výkon není nijak podařený.

Vedlejší postava Ivan je Kajetánův učitel angličtiny, ale také jeho přítel a příležitostný sexuální partner. Jejich vztah ztroskotá na Kajetánově nevyjasněné sexuální orientaci a jeho chování vůči Ivanovi, kterého jen využívá. Ivan si proto našel nového přítele Radka, který se na rozdíl od Kajetána Ivanovi věnuje.

K epizodním postavám tohoto textu patří Radek, Šimon a Syn paní Magdy.

4.4 Témata

Hlavními tématy tohoto dramatického textu jsou otázky hledání sama sebe a svého místa ve společnosti, nespokojenost se svým životem, vyrovnávání se s komunistickou minulostí, kritika konzumního způsob života, vyprázdňenost komunikace, bulvár či pokleslost televizní zábavy. Kdo jsme a jaké je naše místo ve společnosti. To jsou otázky, které řeší hlavní hrdinové. Všichni se vyrovnávají s vlastní minulostí, snaží se zvládat život v dnešním světě a najít si fungující vztahy a práci, která by je uspokojovala.

Filip má pocit nesounáležitosti s lidmi. Rozhovory lidí kolem něho mu přestaly dávat smysl. *„Já už delší dobu vůbec nevím, o co mezi lidma jde. Začalo to tím, že mi přestaly dávat smysl řeči v rádiu, na ulici, v televizi. Pak jsem si nedokázal spojit slova v novinách v něco, co*

by dávalo nějaký obsah. V obchodě nebo třeba na nádraží jsem zůstal najednou stát a nevěděl vůbec nic.“ (DRÁBEK, 16) Na prázdnotu komunikace si stěžuje i Pavel „*Vždyť jsou to všechno jen slovíčka bez obsahu...*“ (DRÁBEK, 9) Pomocí postavy Kajetána autor poukazuje na bulvarizaci médií a jejich vliv. Kritizuje úpadek společnosti. Lidé se ženou za domnělou slávou, která pro ně znamená objevit se v časopise či televizi. Přitom bulvární noviny narušují soukromí a postrádají morální hranice. Lidé si podle nich vytvářejí utkvělé představy o lidech, které v realitě vůbec neznají. Autor tím poukazuje i na ztrátu hodnotných vzorů. Vzory se vytrácí i tam, kde bychom je očekávali. Učitelé mají být vzory pro budoucí generace. Přitom se zúčastňují hloupých soutěží. „*Tohle je zábava pro vymaštěnou lůzu, co se sama baví neumí a zabíjí čas... Ale vy jste přeci...učitelka. Vy jste dáma, ne?*“ (DRÁBEK, 23) Skrze postavu Kajetána jsou zobrazeny i problémy partnerské a pracovní. V práci se jedná o nedostatečné ohodnocení. V partnerských vztazích je to tápání a hledání, nevyjasněnost vlastních představ. Skrze postavu Pavla nastiňuje autor problém vyrovnání se s minulostí. Přes změnu režimu se mnohde u moci udrželi ti samí lidé. S odstupem tolika let, už s tím však nejde nic udělat. Se změnou režimu došlo k mnoha změnám i ve společnosti. Lidé lpí na hmotných věcech, jsou pod vlivem konzumního způsobu života. Nebezpečí tkví, ale i v extrémním odmítání takového způsobu života. Okolí takového člověka se může cítit izolováno od zbytku společnosti.

5. Žabikuch

Dramatický text *Žabikuch (The Frogsalibur)* pochází z roku 2004. Autor jej specifikuje jako *Kyberkabaret*. Jevištní premiéru si tato hra odbyla v roce 2005, v Universálním prostoru NoD v Praze. Jiří Pavel Kříž napsal: „*Žabikuch je sarkastickou snovou směsicí, zarputile hájící intelekt člověka stojícího proti zbraním hromadného ničení: jimi jsou současné pokleslé komiksy, primitivní četba a televizní oblbováky od akčních a mozky z hlav vymývajících blábolů až po výživné sci-fi filmy a telenovely.*“ (KŘÍŽ, 2005) Jana Machalická nazývá Drabkův *Žabikuch* fantasmagorickou feérií. „*Tato opulentní zábava má sice místy charakter studentské recese, zároveň se však nenápadně, ale cíleně posouvá k drsné výpovědi o současném světě. Drabkův Žabikuch lze vnímat i jako velkolepou parodii fantasy, akčních filmů, komiksů, pop kultury. Prolínání virtuálních a skutečných rovin však sleduje hlubší a promyšlenější souvislosti, než se na první pohled zdá.*“ (MACHALICKÁ, 2005, 235, 19)

5.1 Fabule

Děj se odehrává ve dvou prostorových rovinách. Jednou z nich je pozemský svět, druhou virtuální prostředí počítačové hry. Hranice mezi nimi se však přibližuje a nakonec zaniká. Vladimír Remek si léčí milostné odmítnutí od Lenky neustálým hraním počítačových her. Během jedné z nich k němu promluví Beduínská babička, která ho předurčí k vyšším cílům. Vladimír vstoupí do počítačové hry, protože cítí, že ve virtuálním prostředí jej někdo potřebuje, zatímco v pozemském životě, takový pocit postrádá. Ve virtuálním světě má šanci odstranit postrach dnešního světa, který děsí hlavně jeho otce, neustálé sledování lidí pomocí moderní techniky. Zároveň mu úspěch ve hře může přinést i lásku. Jeho cílem ve hře, kterou mu podstrčil jeho největší nepřítel Dr. Sowchozz, je získání *Žabikuchu*. Ve virtuálním prostředí mu půjde o život i o to, zda se dokáže ze své průměrnosti stát hrdinou. *Žabikuchu* se chce zmocnit i Dr. Sowchoz. Zprvu to zkouší přes detektiva Pana Otesaného, což se mu, i přes jeho mučení, nepodaří. Další jeho šancí je sledování Vladimíra, který by jej mohl k úkrytu *Žabikuchu* dovést. *Žabikuch* je velmi mocná zbraň, díky které lze získat svobodu, bohatství, nesmrtelnost a mnoho dalšího. Informace potřebné k jeho nalezení jsou ukryty v uzlinách Bašmandrily. Po vstupu do počítačové hry se mafian Dupont pokusí zabít Vladimíra, sám je však zabit Vladimírovou záchránkyní Larou Croft. Do Vladimírové družiny se kromě Lary připojí ještě Pan Otesaný a Mankiewicz. Společně využijí Sowchozzovi účasti

na povídání o celulitidě, kterou ještě scestnými poznámkami zdržuje Mankiewicz, aby se vloupali do Sowchozzovy pracovny a získaly Bašmandríliny uzliny. Lara ukradne všechny Sowchozzovy nahrávky, kterými vydírá všechny bytosti světa, včetně jeho vlastních. Remakeova skupina se vydává na ostrov Mahoa, kde je ukryt Žabikuch. Za nimi se vydává i Sowchozz se svými pomocníky a oživeným Dupontem. Mahoa je zvláštní ostrov, všechno zlo světa odnášejí místní obyvatelé. Za každé spáchané nebo jen myšlené zlo kohokoli a kdekoli, přichází trest pro obyvatele ostrova Mahoa. Zatímco guvernér ostrova odvádí Vladimírovu družinu k vodopádům, u kterých je ukryt Žabikuch, k Sowchozzově skupině se přidává Mažoretka. Ta je ochotná Sowchozzovi pomoci, ale jen za finanční odměnu a získání kompromitujících videí. Před rozhodujícím střetnutím u vodopádů dojde ke zničení hranice mezi reálným a virtuálním světem tím, že Mažoretka ukradne a posléze zničí modrý Čtvereček, hlídače pravidel. Ve hře bez pravidel se střetnou obě skupiny. Tento střet stojí život guvernéra, Pana Otesaného, Duponta, Sledě, Mažoretku a Mankiewiczova papouška. Sowchozz je poražen vlastní zbraní. Lara ho vydírá zveřejněním jeho vlastních nahrávek. Sowchozz se raději vzdá. Z vodopádu se vynoří Monehwun a předá Vladimírovi Žabikuch. Sowchozz se Žabikuchu nehodlá vzdát a vyzývá Vladimíra na souboj, při kterém však umírá a je vymazán ze světa i vzpomínek. Mankiewicz se vrací do Polska. Vladimír chce zůstat ve virtuálním světě. Pozemský Vladimír se mezitím stává naprosto apatickým, nereaguje na dění kolem sebe. Nezaregistroval ani smrt svých rodičů. V poslední chvíli přichází Vladimíra sedícího u počítače zachránit šestice mužů.

5.2 Kompozice

Text *Žabikuchu* je uveden výrokem Charlese Bukovského „... a tvoje mysl byla špinavá šavle, která se prosekala všema kecama na světě.“ (DRÁBEK, 35) Hra je tvořena dvaceti čtyřmi scénami a závěrečným epilogem pronášeným Přílepkem na Měsíci, který obsahuje přání šťastné budoucnosti a loučí se s námi, čtenáři, dočasnými obyvateli Země. Scény jsou za sebou řazeny tak, že vytvářejí chronologickou dějovou posloupnost. Hlavní dějová linie sledující Vladimíra na cestě za bájným Žabikuchem, je doplňována vedlejšími dějovými rovinami. K dějově nosným scénám řadíme scény devět *Vítej ve hře*, zobrazující Vladimírův vstup do virtuálu, scéna třináctá popisující vznik Remkovy družiny, získání souřadnic úkrytu Žabikuch ve scéně sedmnácté *Zlato v hrdle* a konečné rozřešení ve scénách dvacet dva *Kolaps čtverečku. Vražda?* a dvacet tři *Vodopády Alma Kami*. Ve vedlejších

dějových rovinách jsou představováni Vladimírovi pomocníci na cestě k Žabikuchu i jeho protivníci. Některé z vedlejší dějových linek jsou ve vyznění textu postradatelné, jak například scéna čtrnáctá *Let's dance* či scéna šestnáctá J. W. Mankiewicz vypráví ženám o celulitidě. V této scéně je dán prostor pro vyjádření banality konverzace a lidské hlouposti. Autor toho dosahuje, jak tématem samotným, kdy muž hovoří o tématu typickém pro ženy a zároveň slovní hříčkou, kdy Mankiewicz ve svém chápání zamění pomerančovou kůži tedy celulitidu za opravdovou pomerančovou kůži. Aby se ze zamotané situace dostal, zaplétá se Mankiewicz hlouběji do svých lží. Ostatní účastníci této konverzace mu však věří všechny je výmysly. V textu nespátřujeme klasické dělení dramatu, ale nacházíme místa zvýšeného napětí a zvratu. K takovýmto okamžikům řadíme Vladimírům příchod do virtuálního světa, vznik družiny, prorocství, ukořistění souřadnic ostrova Mahoa a veškeré dění na něm, včetně zničení čtverečku, získání meče a závěrečné Vladimírovo rozhodnutí se zůstat ve virtualitě.

Ve scénických poznámkách se autor věnuje popisu děje, prostředí i charakteristice postav. Nechybí však ani sdělení autorových osobních komentářů nevztahujících se k obsahu hry. „*Sedím zrovna v kavárně. Právě jsem oznámil scénografovi, že se závěr inscenace odehrává u obřích vodopádů. Chvilí hleděl do desky stolu, pak na mě vychrstnul kapučíno a utekl. Jsem rozhodnutý: budou tam – pozn. režiséra....*“ (DRÁBEK, 69) V úvodu dvacáté třetí scény je obsáhlá scénická poznámka, v níž autor promlouvá k imaginárnímu obecenstvu. „*Jen ať ministr kultury varuje, cítíte tu volnost, tu sílu? Cože? Máte pocit, že vám to vnucuju? Je to úžasná terapie, ne? Co se tak kuchtíte? Jděte do hajzlu! Tak budem dál zakyslý kverulanti, no! Já to myslel dobře, náhodou! Jen jsem chtěl, abyste uznali, že jsem hvězda, nic víc. Ty vůbec drž hubu, ty tvoje špíny snesou tak akorát abonenti s Alzheimerem, vole.*“ (DRÁBEK, 69) Také celá první a poslední scéna jsou tvořeny výhradně scénickými poznámkami.

5.2.1 Čas a prostor

Žabikuch se odehrává ve dvou prostorových sférách. Z počátku se Vladimír pohybuje ve světě lidí. Většinu času tráví ve svém pokoji, v bytě, jenž sdílí s rodiči. Další místo z lidského světa, které v průběhu hry navštíví, je terasa jedné z restaurací, v níž má rande s Lenkou. Do Vladimírova pokoje se děj vrací až při jeho záchraně v poslední scéně. Jeho pokoj se za dobu je duševní nepřítomnosti změnil. Jeho počítač je zničen a „*spoušť v něm (pokoji) je děsivá. Zetlelé jídlo, špína, prach, výkaly.*“ (DRÁBEK, 76) Většina děje probíhá v prostředí virtuálním, uprostřed počítačové hry. Během putování virtuální prostředím

Vladimír navštíví mnoho míst. Mezi nimi je Sowchozzova pracovna či kancelář, což je místnost plná obrazovek, z nichž získává potřebné informace. S Prorokem, Heit' o a dalšími se setkává ve čtvrti tvořené temnými katakombami Zonah Ejzrí, jediném místě, které Sowchozz nemůže sledovat. Svoboda této části vesmíru je vykoupena haldami všudypřítomných odpadků. V této čtvrti se v Láteřní ulici 24U/733 nachází Bar U Zrzavé dásně, místo, kde vznikne Vladimírova družina. Poté, co se jí podaří získat souřadnice, vydává se na místo úkrytu Žabikuchu. Tímto místem je ostrov Mahoa a jeho vodopády Alma Kami. Ostrov Mahoa je specifické místo. „*Krajina se co chvíli otřásá a prolamuje, koruny palem cupuje víchr. Vzduchem vůbec létají roztodivné předměty.*“ (DRÁBEK, 65) Ostrov a jeho obyvatelé jsou trestáni za všechno zlo světa. Vodopády Alma Kami schovávají jeskyně Cherson Dante, v nichž je ukryt Žabikuch. Podle místa děje jsou pojmenovány i scény *patnáct Bar U Zrzavé dásně*, *devatenáct Airplane*, *dvacet Mahoa*, *ostrov uprostřed zpěněných vln* a *dvacet tři Vodopády Alma Kami*.

Časové určení tohoto textu je těžko definovatelné. V pozemském světě musel uběhnout značný čas, než se Z Vladimíra stala apatická troska a jeho rodiče bez povšimnutí zemřeli. Ve virtuálním prostředí má děj rychlý spád.

5.2.2 Jazyk

Ve hře *Žabikuch* je jazyk textu převážně spisovný. U sloves dochází k redukci koncovek „*můžem, neřek, zatehujem, čet, moh, maj.*“ Objevují se slova s protetickým v „*vona, voposlouchaný, vodolnej, voheň, vopodál.*“ U přídavných jmen je koncovka – ý nahrazována koncovkou – ej „*jakej, bílej, červeněj, fešnej, marnej, volnej, vodolnej, kterej, nějakej, komunistickéj, nablblej, zajímavej, pitomej, ukradenej, skutečnej.*“

Lexikální rovina této hry je obohacena o hravá přirovnání „*Je to jako vsadit si na poníka při Velké pardubické...*“ „*Vypadáte jako platýs.*“ „*Magalhãesův průplav v nastaveném syru mého libida.*“ „*Seš chodící rohypnol.*“ „*Vypadáte strašně! Jako takový to plato na vajíčka...*“ Hra obsahuje odkaz ke knize 1984 George Orwela, neologismy vzniklé špatnou výslovností slova celulitida jako „*cinkilinklída,*“ výrazy v polštině „*Kasza ryzowa*“ i mnoho vulgarismů „*hovno, prdel, dementy, debile, hajzle, držte hubu, kurva.*“

Jazykově vyčnívá postava Mažoretky, která používá zdrobněliny „*prkýnko, kocourka, náhodka, kabelčičky, drbíčky*“ a zároveň vulgarismy. Repliky postavy Zoltána Q obsahují

vertikální polohy. Při chůzi mírně kulhá. Má dvě dcery, ale sedm let je rozvedený, žije sám jako psanec. Je nejlepším detektivem Pátého Oxymoronu. Jeho typickými charakterovými znaky jsou tvrdost, odolnost a hrdost. Jeho život končí Dupontovou rukou.

Jerzy Witold Mankiewicz patří k Remkově skupině. Již podle jména je patrný jeho polský původ. Mankiewicz je brýlatý roztřesený muž se sebevražednými sklony toužící získat a zničit Sowchozzovy nahrávky. Jedná se o pedofila, který nikdy nikomu neublížil. Svě sklony v sobě dusí, aby se ho rodina nezřekla. Když je nervózní, říká pouze souhlásky. Působí jako slaboch, kritizuje českou povahu, přesto nasadí vlastní život, aby zachránil Čecha Vladimíra.

Dr. Sowchozz je metrosexuál. Nejdůležitější je pro něho jeho vlastní vzhled. Velmi o sebe pečuje a dává si záležet i na svém vždy značkovém oblečení. Miluje jen sám sebe, proto je osamocený. Touží po kráse a věčném mládí. Proto chce získat Žabikuch. V této snaze je největším Vladimírovým konkurentem. Vydírá kohokoliv, koho potřebuje, neboť na každého vlastní kompromitující materiály, které získává sledováním všech kamer světa. Je zabit Žabikuchem ve Vladimírových rukách a vymazán ze světa i ze vzpomínek.

Bašmandrila, obří čtyřruká plžovitá příšera „*s obličejem nadopované operní pěvkyně a tělem bradavičnatého slimáka.*“ (DRÁBEK, 47) Její tělo obsahuje radioaktivní kaši, kterou útočí na okolí a bublající kouřící tkáň. Je nebezpečná a bezcitná. Soucit má jen s Panem Otesaným, který ji přitahuje a je jedinou bytostí, ke které chová nějaké city.

Jásir Dupont velí teroristickému Svazu Introvertů a skrývá se v oblasti Zonah Ejzrí, která není pod kontrolou kamer. Pokouší se dělat evoluci. Nikdo podle něho nesmí být chlupatý. Při pokusu o zabití Vladimíra je Larou zastřelen přímo do oka. Poté je Sowchozzem oživen ve svém smrtelné podobě, s gázou ovázanou bradou, očkem otočeným v sloup a s patrnými zaschlými slinami v koutcích úst. Prostřelené oko mu zakrývá vonný stromeček. Podruhé je zastřelen opět Larou do zbylého zdravého oka.

Velká mažoretka Miriam je podobná Sáře, navíc doplněná o všemožné kýčovité atributy roztleskávaček. Není moc inteligentní, ale je vychytralá a panovačná. Jde si za svými cíly, touží po penězích. Přílepek na Měsíci pozoruje a komentuje dění na Zemi již miliony let. Podobá se Měsíci z filmu *Cesta na Měsíc* režiséra Mélièse. Postavy Matka a Otec jsou rodiče Vladimíra Remka. Oba se bojí světa a neustálého sledování zvenčí. Schovávají se v bytě a

sledují život svého syna. Otec trpí depresemi, při sebemenším polekání se schovává. Strachy celý zbělel. Oba zemřou schovaní před světem ve svých postelích. Lenka je prodavačka falešných CD, snílek, přátelská, otevřená, milá, křehká blondýna plná životních plánů. Vladimírova životní láska, která se provdala za někoho jiného. Lenčina vtipná, přímá sestra Sára si nebere servítky. Utekla z rande naslepo, když zjistila, že jejím protějškem je Vladimír. Beduínská babička přivedla Vladimíra do virtuálního života. Ona jej přesvědčila, že je předurčen k získání bájného Žabikuchu a má příležitost vrátit lidem svobodu, důstojnost a získat lásku. Modrý Čtvereček byl nejprve pouze Hlas. Poté se stal moderátorem virtuální hry, správcem pořádku a znakem Vladimírova života ve hře. Později byl ukraden a zničen Mažoretkou Miriam. Sled' je hloupý chobotnatý poskok Dr. Sowchozze mající sexistický humor. Heit'ó je potkanka, kříženec vzdělaného otce potkana a povrchní matky z lidského rodu. Má schopnost učinit člověka imunního vůči radioaktivitě svým kousnutím. Plešatý prorok Zoltan Q s viditelně umělými vousy má dar vidět budoucnost. Tento dar je vykoupen jeho trvalým orgasmem. Steig Uwe Trosttestam je imunitou obdařený guvernér ostrova Mahoa. Je jediný koho nemůže zabít světové zlo. Nebojí se postavit Dr. Sowchozzovi a přiznat svojí impotenci. Okamžitě po ztrátě imunity je zavražděn něčí myšlenkou. Monehwun, panna z vodopádu na ostrově Mahoa střežící Žabikuch vypadá podle toho, jakou podobu si kdo do ní projektuje. Sowchozz v ní vidí sebe, zatímco Vladimír Lenku. K epizodickým rolím v této hře se řadí Číšník, Hromotluk, Žena z ostrova Mahoa a Dirigent za stejného ostrova.

5.4 Témata

Ve hře *Žabikuch* se autor soustřeďuje na prolínání reálného a virtuálního světa. Vladimír utíká do virtuálního světa před problémy toho skutečného. Namlouvá si, že opravdový život je ve hře. Ve virtuálním světě může něčeho dosáhnout, zatímco ve světě reálném se mu to nedaří. „*Ale život je přece tam (ve virtualitě), kam jsem tě vypustil, ne? Tady je jen čekárna...*“ (DRÁBEK, 63) Přestože nežije úplně sám, tak se tak cítí „*Nepřátelé... Nikdy jsem neměl nepřátele. Byl jsem všem volnej. Teď je získám. Takže si vlastně polepším.*“ (DRÁBEK, 46) Nebezpečí spočívá v naprostém odpoutání se od reality a utápění se ve virtuálním prostředí. Přílišné vnoření se do virtuálního světa ohrožuje reálný život.

S virtuálním prostředím souvisí téma ztráty soukromí. Moderní technologie umožňují neustálé sledování a lidé tak přicházejí o pocit bezpečí a svobodu. S tím souvisí také možné vydírání a zisk kontroly nad všemi.

K hlavním tématům tohoto textu patří také touha po kráse a věčném mládí. Sowchozz se snaží získat věčné mládí za jakoukoli cenu. Egoismus a láska k sobě samému ho vede k zneužívání okolí. „*Pche, nejsem na kluky. Nechci ani holky. Chci sebe!*“ (DRÁBEK, 53) Krása a mládí jsou fenomény, po kterých touží mnoho lidí, ale snahy o jejich zisk mohou končit tragicky jako v Sochwozzově případě.

Povrchnost a banálnost rozhovorů je zobrazena prázdným rozhovorem o celulitidě. Lidé se společně baví, ale nic si nesdělují. Jakákoli hloupost může působit důležitě a obdivuhodně, pokud se věrohodně podá.

Zlo a jeho dopad na nevinné je symbolizován tajemným ostrovem Mahoa, který trpí za všechno zlo světa. Autor kritizuje snahy pomoci světu, které ve skutečnosti k ničemu nevedou a slouží pouze jako póza. „*Víte, milí návštěvníci ostrova, my už jsme dost trapní, jak stále hrajeme koncerty za světový mír a vlídnost a tak. Ale víte, zatímco u vás je to jen zasraný koníček pro lidi s kroužky v nose a barevnými transparenty, u nás je to kurdsky zasraná realita, víte?*“ (DRÁBEK, 66)

6. Ještěři

David Drábek mimo dalších děl napsal také dva muzikály. Součástí této sbírky je jeden z nich, *Ještěři* z roku 2006. Jelikož se jedná o muzikál, je nutné zmínit Drábkovi spolupracovníky a spolutvůrce *Ještěřů*, kterými jsou Tomáš Belko, autor písňových textů a stálý Drábkův spolupracovník, autor hudby Darek Král. Nejde však o dílo běžné současné muzikálové produkce, ale nese v sobě také jakousi *“ironickou parodii na zmíněný žánr.”* (ADÁMKOVÁ, 2009) Jde o další generační výpověď takzvaných Husákových dětí v Drábkově tvorbě. Jevištní nastudování bylo v Divadelních novinách oceněno jako sukces měsíce. (DIVADELNÍ NOVINY, 2009) Kritik Jan Rejžek napsal: *„Ještěři jsou pro mě vrcholným muzikálovým činem desetiletí“* (REJŽEK, 2010) Naopak Tereza Adámková varuje protože, *„promyšleně sarkastická hra s trapnou upachtěností naší doby povážlivě balancuje na hraně. Už jenom krůček ji totiž dělí od trapnosti skutečné, neparodující.“* (ADÁMKOVÁ, 2009) Původně byla hra napsána pro pražské divadlo Ta Fantastika, kde však nikdy nastudována nebyla. Jevištní premiéra *Ještěřů* se tak uskutečnila 23. května 2009 v Klicperově divadle v Hradci Králové. (KLICPEROVO DIVADLO) Hra je věnována *„Bernie. Aby se z našeho robátka v plodové vodě vyklubal všetečný a radostný tvor.“* (DRÁBEK, 77) Tedy Drábkově tehdejší partnerce Janě Bernáškové a jejich dceři Justýně.

6.1 Fabule

Děj se začíná odvíjet na srazu spolužáků ze základní školy po dvaceti letech od jejího absolvování. Iniciátory srazu jsou mafiánská dvojčata, bratři Klenotičové, Pan Červený a Pan Zelený. Kvůli výhrůzkám obou bratrů dorazí na sraz všichni. Jak se ukáže, kromě mafiánských gangsterů Klenotičů, to nikdo ze spolužáků v životě daleko nedotáhl, jsou z nich nuly, outsideři a ztroskotanci bez peněz, čemuž odpovídá i laciné a nevkusné oblečení. Jsou nudní a odevzdaní. Po škole byli plní snů a ideálů, které se nenaplnily. Klenotičové sraz brzy rozpustí, nuceni zůstat jsou pouze členové bývalého dramatického kroužku Ignác, Matylda, Luděk a Richard. Pan Zelený se rozhodl společně s nimi nastudovat pro svého bratra divadelní představení na motivy filmu *Cesta do pravěku*, protože Pan Červený má rakovinu v nevyléčitelném stádiu. Pan Zelený rozdá ostatním členům dramatického kroužku úkoly. Ignác má napsat scénář a společně s ostatními členy dramatického kroužku dostali za úkol najít Lochmana, svého bývalého vedoucího z dramatického kroužku. Parta z dramatického kroužku se vypraví za Lochmanem, který má žít s třínohou kočkou, ze které se vyklube

postarší transvestita Gabrielle. Po faux pas s Gabrielle zaměněnou za skutečnou kočku, Lochman s radostí přijímá nabídku na secvičení divadla. V divadle mají příležitost vybědnout z životního stereotypu. Všichni by chtěli něčeho pořádného v životě dosáhnout, zatím se jim to nepovedlo a čas už jim pomalu utíká. Během nacvičování divadelního představení vyplouvají na povrch osobní problémy jednotlivých postav. Zdravotní stav Pana Červeného se zhoršuje a jeho strach ze smrti narůstá. Rozhodne se zorganizovat vraždu svého dvojčete. Celý život strávili společně a Pan Červený zorganizuje plán, aby i společně zemřeli. Závěr narychlo připravené premiéry se kvůli Panu Červenému změní ve skutečnou mafiánskou přestřelku. Z jednoho, na scéně stojícího, dinosauřího vejce se vyklube Pan Oranžový, který zastřelí Pana Zeleného. Pan Oranžový je zastřelen policistkou vylíhnuvší se v druhém vejci, která umírá střelou Pana Červeného. Sám Pan Červený uspišuje svoji smrt spolknutím kapsle s jedem. Oba bratři tak umírají stejně, jako celý život žili, bok po boku. Pro bratry Klenotiče skončilo obnovení dramatického kroužku tragicky, pro jeho ostatní členy je však odrazovým můstkem ke změnám v jejich životech. Richard a Matyldou našli životní sílu a oporu v sobě navzájem. Ignác kvůli strachu ze smrti mění svůj život a přestává pít. Ludvík se snaží zachránit vztah se Silvou, lépe jí naslouchat. Během zkoušení se mezi spolužáky vytvořilo pevné přátelské pouto, které jim pravděpodobně vydrží i do budoucna.

6.2 Kompozice

Muzikál *Ještěři* je tvořen dvaadvaceti chronologicky uspořádanými scénami a obsahuje deset písňových textů. V jeho úvodu nalezneme citát z knihy Erica Idla *Cesta na Mars* „*Nakonec nejsme nic než pouhé tenké vrstvy horniny.*“ (DRÁBEK, 77) Tento citát je v poupravené verzi „*Jsmen jen tenký vrstvy horniny*“ (DRÁBEK, 97) obsažen i v textu písně *Ještěři*. Písňové texty jsou důležité pro dějový vývoj a hlavně pro vyjádření pocitů postav jako píseň Matky *Na vlastní kůži* nebo Pana Červeného *Kuřák luxusních doutníků*. V textu hry je obsažena i Raisova báseň *Cestička k domovu*, která je součástí desáté scény *Nic než drobné setkání*. První scénu *Proč muži pláčou* tvoří promítání filmové sekvence z dětství bratrů Klenotičů a je jakýmsi prologem této hry. Jako epilog by mohla sloužit poslední dvaadvacátá scéna *Mirákl ve větvích*, jenž je rozhovorem dvojčat před jejich narozením v děloze paní Klenotičové. Přiznávají, že předtím byli v různých vývojových fázích rybami či krokodýli. Jedná se o spíše vývojové fáze plodů, ale zároveň je to odkaz k pravěku, který se poté opakuje při zkoušení a je cestou k dětství a čistotě. Základní tematická rovina je postavena kolem

bývalých členů dramatického kroužku a jejich životů. K vedlejším tematickým rovinám řadíme příběh Matky, Gabrielle či ostatních spolužáků. Dějově nosné scény osm *Ni zisk, ni slávu*, jedenáct *Třínohá kočka* či devatenáct *Klubaní aneb jak z divokých vajec* jsou doplněny scénami ukazujícími myšlenkové pochody a rozpoložení jednotlivých postav. Tak je tomu ve scénách dvanáct *Dušičky, kam se podíváš* věnované Ignácovi a jeho přístupu ke smrti, a sedmnáct *Mona Lisa* o Gabrielle. Hra není rozdělena na expozici, kolizi, krizi, peripetii a katastrofu, ale lze vysledovat místa s dějovým zvratem. V osmé scéně je podstatné obnovení dramatického kroužku a zveřejnění, že Pan Červený trpí rakovinou. Další zlom nastává v jedenácté scéně *Třínohá kočka*, kde do děje přibývají nové tematické motivy příchodem postav Lochmana a Gabrielle. Největší vygradování děje přichází v podobě přestřelky a smrti dvojčat Klenotičových v devatenácté scéně.

Scénické poznámky Ještěřů mají důležitou úlohu v devatenácté scéně *Klubaní aneb jak z divokých vajec*, kde popisují průběh závěrečné přestřelky. Hra je divadlem na divadle, což je jasně patrné i ve scénických poznámkách. Ve druhé scéně *Obláčky* odehrávající se zprvu v letadle „*hoří nápovědní budka*“ a následně má na scénu přijít Richard, ale „*Richardovi brání ve vstupu inspicient*“ (DRÁBEK, 79) Inspicient se na scéně objevuje ještě ve třetí scéně *Děvčátka*, „*Přichází inspicient a podává mu raneček.*“ (DRÁBEK, 21) Autor také komunikuje se čtenářem i mimo děj příběhu. „*Představte si fotografie pořízené družicemi. Na snímcích jsou portréty nás, dvounohých savců. Za milióny let si je budou prohlížet mimozemšťani, jako my si prohlížíme Burianovy malůvky pravěkých tvorů. Jak zaostali a nevyvinutí jim asi přijdeme...*“ (DRÁBEK, 101) nebo „*Není to pohled zrovna pro pohodičková a klídková divadla, ale vy, kdož jste v televizi viděli jásavé reklamní vstupy během promítání Schindlerova seznamu, vy jste otrlí...*“ (DRÁBEK, 107) Autor také odkazuje k dalším literárním či filmovým dílům. Příkladem je citace Kukly ze hry *Ze života hmyzu* bratří Čapků „*Já se rodím, já se rodím!*“ (DRÁBEK, 80) Jinak scénické poznámky plní svoji tradiční funkci, charakterizují postavy a popisují místo, čas a děj.

6.2.1 Čas a prostor

Ve hře *Ještěři* se odehrává divadlo na divadle, proto se jako místo děje často uvádí jeviště, forbína či hlediště. „*Na setmělou forbínu přichází Ignác. Nese hřbitovní svíčku v červeném plastu. Náhle svíčky rozzáří celé hlediště. Svíčky stojí v únikových východech, na volných přístavcích, jsou rozesety na hradbách lóží.*“ (DRÁBEK, 97) Sraz se odehrál zřejmě

poblíž autorova rodného Týniště nad Orlicí, jak usuzujeme z postavy Ládi. V průběhu děje je prostřídáno množství dějových prostorů. Od bytu Ignácovy matky, přes Matyldina brouka na čtyřech kolech, Lochmanovu a Gabriellinu maringotku či karavan, až po hospodu, jež je místem závěrečného setkání přátel. Závěrečná surreálná scéna se odehrává v naddimenzované děloze paní Klenotičové.

První scéna časově předchází následujícímu dění. Bratři Klenotičové jsou v ní zobrazeni ještě jako děti. Poté se děj přesouvá na třídní sraz, který se koná dvacet let od skončení základní školní docházky. Po srazu probíhá období přípravy divadelního představení. Proti sobě jdou snahy Pana Zeleného rychle secvičit představení, aby ho mohl vidět ještě jeho bratr, a postupující nemoc Pana Červeného. Poslední scéna *Mirákl ve větvích* by z ohledu časové posloupnosti patřila na úplný začátek, neboť se odehrává ještě před narozením dvojčat. Z pohledu času je zajímavá scéna DAMU neúspěšných, ve které autor prostřednictvím Matyldy říká „*Vyhrál Obama. To je super, ne?*“ (DRÁBEK, 110), přičemž hra je datována k roku 2006, ale Barack Obama se poprvé stal prezidentem USA až v roce 2008.

6.2.2 Jazyk

Textu dominuje hovorový jazyk, dobře odposlouchaný od dnešní společnosti. Mezi postavami po jazykové stránce vyčnívá Silva. Postava Silvy pro své vyjadřování používá pouze písňové texty. „*Tos mi nosil plnou náruč aster, běhal s nimi čtyři poschodí, první sněženky jsi v dešti sháněl, což se k tobě vůbec nehodí...*“, „*Zřejmě letos nikde nejsou kytky, asi mráz je skosil mačetou...*“, „*Maloval jsi obrázky, dlaní horkou od lásky...*“, „*A ty se ptáš, co já. A jak by mělo být. No žijem, jak se dá...*“, „*A tak tu stojím celá bílá, jak ta Jawa 250. Samý chrom a jinak celá bílá, jak ta Jawa 250...*“, „*Víš, lásko, já se jen dýl rozkoukávám...*“, „*Něco se pálí, jó, volaly Louny, že máš tam zejtra s kapelou hrát, s kapelou hrát...*“ Luděk a Ignác jí písňovými texty odpovídají „*Láska prý je jako moře, když se v bouři utiší, každý z nás je vážně přesvědčen, že on to vyřeší...*“ „*Pro jednu pitomou holku, pro pár nocí touhy podved jsem všechno, o čem doma si sníš, teď je mi to líto...*“ Texty písně z dětského pořadu *Rozmarýmek* zazní od bratrů Klenotičů v jejich prenatalním období „*Pojďte s námi za pohádkou, projedem se pamětí, naše staré kamarády nehodíme do smetí...*“ Zajímavostí písně *Geny Thálie* je zmínění dramatikova jména v textu „*Thálie je múza herectví, talent, a to každý herec ví, do srdce se Drábkem zaryje.*“ Jazykově zajímavá je postava Pana Zeleného,

který střídá vulgarismy „*ses posral, blbka, nesar*“ a zdobněliny „*tlamiček, mrňousky*“ i hravé pozdravy „*Čau lidi, nazdar bazar, čus bus autobus trolejbus!*“

S osobitou fantazií přidal autor do textu mnohá přirovnání „*A život ti skomírá jako kouř z továrního komína...*“, „*Čistý jak prostírání přinesený z mandlu.*“ „*...vosud, jak chcíplou rybkou v akváriu...*“ „*Jsem natěšenej jak vosu na marmošku.*“ „*Tohle vypadá jak trpaslík s hodně, hodně zanedbanýma hemeroidama!*“ Kromě přirovnání se v textu objevují slovní hříčky „*Hotel Inkontinental.*“ Autor využil i Werichův slavný výrok v pomotané verzi „*Když už člověk jednou je, tak má koukat, aby byl. A když kouká, aby byl, a je..., tak má koukat..., aby byl, protože jinak, když... by nebyl, tak to není, kdyby jako byl..., příbytek, dobytek, bylina...*“

V textu je velký výskyt vulgarismů, které používá množství postav „*ses posral asi, parchant, blbka, kretění, v prdeli, nesar, sraček, kurva, držka, debilům, zasraná, kundo, píčovina, posranej.*“ Hojně se objevují hovorové výrazy „*koupáku, vágus, prekérka, ségra*“ Bratři Klenotičovi zobrazení v děloze své matky používají citoslovečné výrazy „*Hahááááá!*“ „*Jehéééééé!*“ „*Joóóó'*“ „*Juhúúúúú*“ Z cizích jazyků je pouze v refrénu jedné z písní věta „*I'm waiting for the show!*“

Z gramatického hlediska zaujme častá redukce koncovek „*pískaj, posmívaj, toulaj, půjčujem, půjdem, žijem, nemoh.*“ Použití protetického v „*von, vočíčka, vodvezu, vocas, vosud, voči, vo, vono, votočili.*“ Dochází také k zaměňování zakončení adjektiv – *ý*, za nespisovné – *ej* „*pěknej, výbornej, pomalej, narezlej, pihatej, malinkej, takovej, vysokej, tlustej, jedinej.*“

6.3 Charakteristika postav

Hlavními postavami tohoto muzikálu jsou spolužáci ze základní školy, kteří se setkali na srazu po dvaceti letech od jejího skončení. Zejména pak ta část spolužáků, která navštěvovala dramatický kroužek, tedy bratři Klenotičové, Ignác, Richard, Matylda, Luděk a také učitel Lochmana s přítelkyní Gabrielle a Matka. Postavy Silvy, Yvony a Ládi lze přiřadit k vedlejším postavám. Mezi postavy epizodní řadíme Učitelku, Pana Oranžového a Policistku.

Pan Zelený je jeden ze spolužáků a členů dramatického kroužku. Je dvojčetem Pana Červeného. Vlastní jména střídali bratři často, dnes už si je nikdo nepamatuje. Proto jsou známí jako bratři Klenotičové nebo spíše jako Pan Zelený a Pan Červený. Jméno Pan Zelený je odvozeno od barvy jeho luxusního obleku. Po škole navštěvoval učňovskou školu a byl závislý na čichání toluenu. Miluje divadlo a lituje, že se nestal hercem, místo toho z něho už od dětství stejně jako s bratra vyrůstal mafián. Jeho tělo zdobí tetování japonské jakuzy. V životě je aktivní, snaží se jít štěstí naproti. Z lásky k bratrovi chce uspořádat divadelní představení na jeho počest a zároveň se chce skrze něj vrátit do dětských let. Má černý smysl pro humor. Bilancuje dosavadní život a snaží se něco dokázat, aby po něm, až tu nebude, něco zůstalo. Má bohatou mluvu plnou přirovnání a vulgarismů.

Pan Červený je druhý z mafiánských dvojčat Klenotičů a další z mnoha spolužáků a členů dramatického kroužku. Také jeho jméno je odvozeno od barvy jeho luxusních obleků. Na rozdíl od bratra je rozváznější, pomalejší, čeká, že mu štěstí půjde naproti. Přestože lidi vraždí na počkání, kotě by neutopil. Života si užíval, procestoval celý svět. Má rakovinu v posledním stadiu a pomalu umírá. Bojí se smrti a samoty ve smrti. Pan Červený spáchá sebevraždu ve stejnou chvíli, kdy je zavražděn jeho bratr, aby i po smrti zůstali spolu.

Ignác je jeden ze spolužáků i členů dramatického kroužku. Stejně jako ostatní spadá do kategorie třicátníků, je mu okolo třiceti pěti let. Byl nejkrásnější ze třídy, což mu vydrželo. Sám o sobě prohlašuje, že je „*neodolatelná nula*“ (DRÁBEK, 79) Ignác je promiskuitní. Se sedmi partnerkami má jedenáct dětí, na které musí platit alimony, aniž by měl pořádnou práci. Je ješitný, vtipný, mírný, trochu srab, závislý na své matce, kterou denně navštěvuje. Zároveň je také opilec zklamaný životem mající občas halucinace. Začíná mít strach ze smrti, která se nebezpečně přiblížila skrze Pana Červeného i matčino tetování, které se změnilo v kostry. Ví, že si svůj život zpackal sám.

Richard je další ze spolužáků a členů dramatického kroužku za základní školy. Věkově rovněž třicátník. Je tlustý, osamělý, nesmělý introvert. Jeho nepovedené manželství se rozpadlo před čtyřmi lety. V mládí se považoval za střed vesmíru, dnes se cítí jako nula. Je odhodlaný, vytrvalý, touží po lásce, ale nevěří v dlouhodobý vztah. Dá se dohromady se spolužačkou Matyldou.

Matylda je také spolužačka a členka bývalého dramatického kroužku, dnes už ve středních letech. Matylda je nevýrazná, podřobaná v obličejí a má malá prsa i sebevědomí. Připadá si neviditelná, osamělá, smutná. Svůj život si neužívá, ale pouze přežívá. Trpí depresemi, má tendence se podceňovat. Je těžká kuřačka. Má strach ze světa, ve kterém si neumí nalézt své místo. Už od školy byla tichá a měla svůj svět. V divadle se pokouší nalézt způsob úniku, možnost vyjádření se a prostor pro seberealizaci. Oporu pro svůj život nachází v Richardovi, který se jí už od mládí zastával.

Luděk je rovněž pětaticetiletý spolužák a člen dramatického kroužku ze základní školy. V současnosti pracující jako účetní. Nemá rád veřejné vystupování, je to vysoký introvert. V životě se snažil něčeho dosáhnout a zavděčit se rodičům, což se mu nepovedlo. Je ženatý s další spolužačkou Silvou. Mají dva syny, kteří Luděk šikanují. Ve vztahu se Silvou mají problémy, zevšedněli si. Není si jistý, zda ji stále miluje. Po narození dětí si každý žili svůj život, navzájem se odcizili. Společně s manželkou navštěvují terapeuta, aby zlepšili vzájemnou komunikaci a zachránili svůj vztah. S manželkou komunikují jen skrze písňové texty.

Lochman byl učitelem v dramatickém kroužku. Vždy byl zvláštní. Práci s dětmi musel opustit poté, co se zjistilo, že je osahával. Jedná se o sexuálně nevyhraněnou osobu. Nejspíše homosexuála s pedofilními sklony. Lochman sám o sobě prohlašuje, že je „*dědek, který povážlivě pelichá, má mnoho úchylek, miluje děti, ale i muže, zvířata a ženy.*“ (DRÁBEK, 94) V Gabrielle našel vše, co v životě hledal „*ženu v kůži dětinského muže.*“ (DRÁBEK, 95) Žije v bídě, ve staré maringotce někde na vesnici společně s Gabrielle.

Gabrielle je šedesátiletý transvestita žijící s Lochmanem. Žije jak bezdomovec, vybírá kontejnery na odpadky, doma hromadí nevkusné a nepotřebné věci. Rád nosí výrazné vyzývavé oblečení a nápadné doplňky. Sám sebe nazývá starou trandou s chlupatýma nohama. Cítí se nepotřebný a nedůležitý.

Postava Matka je matkou spolužáka Ignáce. Žije sama v bytě, jehož vybavení odpovídá módě druhé poloviny sedmdesátých let. Je vdovou a má mladého přítele, kterého Ignác nesnáší. Ve snaze stále se líbit a být krásná nosí rovnátka, přesto že už má zubní protézy a nohy si holí mucholapkami. Celé tělo má potetované vším, co jí v životě nějak ovlivnilo, co v životě ztratila. Má vytetovaného svého psa Astorka, motýla, polštář po mamě, první

papiňák, srdce. Tím, že se nechala potetovat, se stala uměleckým dílem a vše, co v životě milovala má stále u sebe. Je to jakási vzpomínka na minulost. Její jedinou náplní života je sledování televizních seriálů a pravidelné Ignácovi návštěvy.

Láďa je spolužák, nečlen dramatického kroužku. Je drobné postavy, má špatné zuby, které by si potřeboval nechat opravit. I když je také teprve třicátník, už je vdovcem. Žije sám se svými dětmi. Jako jeden z mála je rád, že se třídní sraz konal a on mohl opustit stereotypní život. Yvona je spolužačka, bývalá předsedkyně třídy. Peroxidová blondýna s obličejem, jenž má ze solária přes míru opálený. Navenek se tváří, že žije spokojený život s manželem a synem. Na srazu zjišťuje, že manžel jí je nevěrný. Její na první pohled ideální svět se jí zhroutí. Silva je jedna ze spolužáků, manželka zmíněného Ludka. Ve škole nebyla moc pěkná, měla vousy. Ve vztahu s Ludkem jí schází vzájemná schopnost naslouchat si. Mluví pouze v písňových textech. Učitelka je starší dáma, která má vřelý projev k bývalým studentům, později je odhaleno, že tuto třídu vůbec neučila. Vyzařuje je z ní nostalgie po čase dětství a pocitu bezpečí, kterou podtrhuje recitací Raisovi *Cestičky k domovu*. Dalšími epizodními postavami této hry jsou Pan Oranžový a Policistka, kteří se vyskytují v závěru hry.

6.4 Témata

Inspirací v této hře jsou pro autora typické oblasti jeho zájmu „*motivy outsiderství, ztráty iluzí a bezradnosti*.“ (MAREČEK, 2009, D11) Drábek se také soustřeďuje na touhu po lásce a strach z osamocení a ze smrti.

Všechny postavy žijí nešťastné životy, jsou nespokojení a nevidí cestu, jak si život zlepšit. Touží po lásce a penězích, ale ani jednoho se jim nedostává. Postavy si svůj nešťastný život uvědomují nebo žijí v sebeklamu. Pokoušejí se nalézt lásku, ale to se nikomu z nich zprvu nedaří. Pomalu přicházejí o životní elán a iluze. Žijí s pocitem, že v životě ničeho nedosáhli. Náladu postav dokládají zejména texty písní. „*Zdá, cesta se zarovná zářivá. Kdo ví, proč o kousek dál končí v kopřivách*.“ (DRÁBEK, 87) Na vztahu Silvy a Ludka je vykreslena neschopnost spolu komunikovat. Žijí vedle sebe, ale nerozumí si. Postava Matyldy zobrazuje ztracení ve světě, hledání vlastního místa. Postavy stárnou a pokoušejí se s tím vyrovnat. S tématem vlastního stárnutí se setkáváme hlavně u Matky, která se pokouší navodit si pocit mládí pomocí tetování, nošení rovnátek a mladším milencem.

Důležité je téma smrti. Přijetí vlastního bližícího se konce. Pan Červený jako by si kladl otázku, proč zrovna já? Těžko se smiřuje s vlastním osudem a snaží se zbavit utajovaného strachu „*co všechno musí zbořit, jen aby zahnal paniku.*“ (DRÁBEK, 104) Strach z neznáma a vědomím vlastních zločinů, to jsou motivy, které vedou Pana Červeného k vraždě vlastního dvojčete. „*Já tam nepůjdu sám, bratříčku. Já se bojím. Nepudu napřed do tý tmy a nebudu trnout, že furt nejdeš za mnou, a nejdeš a nejdeš. Prej je tam dost hic...*“ (DRÁBEK, 107)

Název *Ještěři* odkazuje k prehistorii jejich životů, k ztracenému mládí. Film *Cesta do pravěku* je dalším symbolem jejich mládí. Oživení dramatického kroužku je pokusem o návrat do dětství. Míst, kde pocítovali všichni bezpečí, měli celý život před sebou a snili o budoucnosti a byli plní ideálů.

7. Vykřičené domy

Rozhlasová hra *Vykřičené domy* s podtitulem *Sólo pro ženu, muže, moderního vypravěče a spoustu předmětů* pochází z roku 2006. Jedná se o autorův debut v oblasti původní rozhlasové hry. O rok později byla uvedena na Českém rozhlasu 3 – Vltava, za což získala Cenu PRIX BOHEMIA RADIO 2008 pro nejlepší rozhlasovou hru pro dospělé posluchače. (DILLIA, 2008) Názory na tuto rozhlasovou hru se velmi rozcházejí. Zatímco Eliška Poláčková o jednotlivých tématech textu říká, že jsou „*povrchní a tedy nezajímavá*“ (POLÁČKOVÁ, 2011), Rudolf Matys v textu kvituje „*autorovu schopnost občas zavibrovat na samém břitu sentimentality a – nepřepadnout.*“ (MATYS, 2007)

7.1 Fabule

Vypravěč představuje příběh umírající bývalé rádoby hvězdy Andrey, hledající pomocníci do své vily. Na tuto pozici se jí vnutí Jiří. Takto se střetnou osudy dvou životních ztroskotanců smířujících se se svými životy. Přes jejich značnou rozlišnost v sobě navzájem nacházejí přítele a hlavně Jiří se stane pro Andreu oporou. Vzájemně se svěřují se svými osobními bolestmi. Od Andrey odešel manžel, který jí plnil všechna přání, dokud byla zdravá, poté, co onemocněla, došlo k rozvodu a ona zůstala sama ve velké vile. Když byla na výsluní popularity jako televizní moderátorka zpráv o počasí, naráz se rozhodla stát se zpěvačkou. Díky manželovým penězům vydala sólovou hudební desku, za kterou získala Grammy v kategorii Skokan roku, za nejvíce prodaných disků. Ve skutečnosti však většinu těchto hudebních nosičů skoupil její manžel. Její úspěch tedy nebyl takový, jak by se na první pohled mohlo zdát. Nevěří, že by se ještě mohla uzdravit, odmítá se řádně léčit a několikrát se s pomocí prášků a alkoholu pokusila o sebevraždu. Jiří řeší pracovní a rodinné problémy. Jeho vztah se ženou se rozpadá kvůli jejímu alkoholismu. Přes své vysoké vzdělání nemůže sehnat odpovídající zaměstnání. Jejich setkání jim oběma pomůže. Jiří dostane příležitost starat se o někoho, kdo to ocení. Andrea najde v Jiřím svého ochránce. Zastane se jí v obchodě, kde jí osočují a útočí na ní cizí lidé. Hádky mezi Jiřím a Chlapem přejde ve rvačku, která je přerušena Andreiným kolapsem a hospitalizací v nemocnici. Na vlastní přání odchází Andrea umírat domů, kde o ni Jiří do poslední chvíle pečuje. Jiří si ponechá jediné hmotné věci, na kterých jí skutečně záleželo, vzpomínky na dětství v podobě matčiných a otcových knoflíků, spon a korálů. Vše ostatní hodnotné i nehodnotné s Jirkovou pomocí rozprodá. Každý kus za

třicet devět korun a jednu její desku k tomu jako bonus. Nedlouho po výprodeji Andrea zemře a Jiří je zřejmě jedinou osobou, které skutečně schází a která její odchod ze světa oplakala.

7.2 Kompozice

Citát uvozující tuto hru pochází od Roberta K. Halla „*Když plácáte rukama, může to znamenat, že letíte.*“ (DRÁBEK, 113) Specifikem formální struktury tohoto textu je jeho nerozčlenění na jednotlivé scény. Jediné autorem naznačené rozdělení textu lze najít ve scénických poznámkách „*Příběh se přelévá do své střední části.*“ (DRÁBEK, 121) Přesto lze v textu vysledovat expozici, v níž Vypravěč představuje Andreu a do děje vstupuje Jiří. Dějová výstavba textu je ucelená. Kratší dějové odbočky tvoří promluvy vyprávěcích předmětů o vlastních osudech. Mimo hlavní dějovou linku stojí postava Vypravěče, který je spíš prototypem egoistického charakteru postavy, než skutečným vypravěčem sledujícím a hodnotícím děj. Text nepostrádá dějové zvraty. Jedním z nich je Andrein kolaps v obchodě či výprodej jejího majetku a Andrein skon.

Z hlediska promluv lze říci, že hlavní postavy Andrea a Jiří mezi sebou vedou dialog. Zatímco komentátoři děje v podobě různých předmětů pronášejí monology, výjimku tvoří závěrečný dialog Lžičky a Skleničky. Scénické poznámky jsou specifické. Protože se jedná o rozhlasovou hru, týká se většina poznámek zvuků, například „*Cvakne zámek ve dveřích*“ (DRÁBEK, 116), „*vyzvánění mobilu.*“ (DRÁBEK, 120)

7.2.1 Čas a prostor

Andreina vila je centrem celého příběhu. Většina hry je situována zejména do kuchyně a na zahradu. Výjimku tvoří pouze jedna návštěva hypermarketu, po níž následuje Andreina hospitalizace v nemocnici. Celý dům je moderně zařízen. Důležitou roli ve vyprávění příběhu hrají předměty z Andreina domu, které se stávají vypravěči. Nakonec jsou všechny věci z jejího domu rozprodány. A nedlouho poté Andrea zemře a celý dům osiří definitivně. Zůstane jen Sklenka a Lžička.

Trvání hry začíná seznámením Jiřího a Andrey a končí nedlouho po její smrti. V textu není uvedeno, o jak dlouhou dobu se jedná, ale soudíme, že o několik týdnů maximálně měsíců.

7.2.2 Jazyk

Postava Andrey používá spisovný jazyk, stejně jako vypravěč. Pro postavu Jiřího je typická kombinace spisovného a nespisovného jazyka. Ve chvílích šoku mluví nářečím, „moravsky“, jak sám říká. Příkladem jsou výrazy jako „*košila, su, chcu, prácu, mňa, ogar, zlískám*“ V Jiřího jazykovém projevu se objevuje také slovenština, když zpívá píseň Bílý květ Mira Žbirky „*Tak sa priprav na život s ním, priprav na život s ním... Prežiješ s ním možno pár chvíľ..., pár...nevím jakejch... chvíľ... Tak sa..., do háje... Bieeeeely kvet, darujem ti bieeeeely kvet..., kve-e-et...*“ (DRÁBEK, 118) S ohledem na slovní zásobu lze říci, že v textu nachází slova od zdobnělin až po vulgarismy. Mezi zdobněliny patří „*bačkúrky*“ k vulgarismům „*blbej, do prdele, hovno, děvka*“ V textu se také objevují osobitá přirovnání „*Jako buvol macešky.*“ „*...výsledek vypadá jako plastový bidet v cele smrti.*“ nebo „*...reliéf starověkého psa, co vypadá spíš jako Mickey Mouse po žlučnickém záchvatu.*“ Postava Jiřího používá také parafráze projevů seriálových postav „*Tádydádydá, to jsem mělo říct já, že?*“

Z gramatického hlediska se můžeme setkat s použitím protetického v, jenž je vkládáno před slova on a ona, „*von, vona.*“ Velmi časté je zaměňování spisovného zakončení adjektiv – ý, nespisovným – ej „*ženatej, pohádkovej, správnej, takovej, vytahanej.*“ Namísto spisovného zakončení přídavných jmen – é je používáno nespisovné – ý „*je to dobrý, hezký vůně.*“ Objevuje se krácení samohlásek „*zviřátka, divej.*“ Z grafického hlediska jsou nejčastějším použitým prvkem tři tečky. V písni značí rozvzpomínání se Jiřího na text, jindy značí vyznění výpovědi do prázdna.

7.3 Postavy

Hlavními postavami dramatického textu *Vykřičené domy* jsou Andrea a Jiří. K postavám vedlejším řadíme Vypravěče, Chlapa a z neživých předmětů komentujících dění mají výraznější prostor sklenka, lžička, plato s léky, morfiu a květináč. Epizodními postavami jsou Ženská a zbytek personifikovaných předmětů popisujících Andrein život.

Andrea, smrtelně nemocná celebrita naší doby. Původně byla krásná, ale nemoc a její léčba ji o krásu připravila. Když byla zdravá, měla skvělou postavu. Teď je ochablá, zešedivěla a její tvář poznamenalo utrpení. Nejdříve pracovala jako televizní moderátorka

počasí, později jí bohatý manžel pomohl vydat se na pěveckou dráhu. Opustil ji poté, co zjistil, že je nemocná. Když byla zdravá, byla hloupá, nafoukaná, povrchní, marnotratná, ráda byla středem zájmu. Po svém onemocnění pozměnila svůj hodnotový žebříček. Je smířena se svým osudem. Uvědomuje si, že žila uboze, ničeho hodnotného v životě nedosáhla. Nahromadila množství majetku, ale nemá nikoho, komu by na ní záleželo. Je opuštěná, ztrápená. Nestýká se ani s rodinou. Jediného přítele našla až před smrtí v Jiřím.

Jiří je asi padesátiletý nezaměstnaný muž, hledající práci u Andrey jako hospodyně. Přestože je vystudovaný elektroinženýr, naposledy se živil jako prodavač v obchodě Vše za 39. Má silnější postavu, za kterou se stydí, hodně se potí a smrdí mu nohy. Má dva dospělé syny a manželku Růženu, která propadla alkoholu. Jeho vztah s manželkou nefunguje. Od té doby, co pije, se změnilo její chování i vzhled. Navíc ztratil práci. Problémy doma i v práci odnesl zdravím. V mládí byl vtipný, hlučný, rád se bavil. Nyní je nervózní, stydlivý, smutný, opuštěný, zklamaný životem. Přesto mu zůstal smysl pro humor. Snaží se ochraňovat Andreu a pomáhat jí, jak jen může. Jako jediný oplakal její smrt, protože asi pouze on poznal, jaká skutečně byla.

Vypravěč je netělesná postava, pouze zvuk. Sám o sobě říká, že je ambiciózní, kreativní a kvalitní. Ve skutečnosti je nedůsledný, nestálý, bez zájmu o děj, který bulvarizuje. Když mluví, tak se zadržává a dělá věcné chyby. Při první příležitosti opouští místo komentátora a glosátora děje a odchází za údajně lepší příležitostí do Teheránu. Po neúspěchu se vrací, není na něm však patrná žádná sebereflexe ani vývoj.

Roli vypravěče během Vypravěčovi nepřítomnosti přebrali neživé předměty z Andreina okolí. Jsou jimi Sklenka grogu v Jiřího ruce, Lžička, Obrázek, Plato s léky, Morfium, Fotka ze svatby jejích rodičů, Eso v čepečku, Eso kulové, Eso srdcové a Eso zelené. Tito vypravěči jsou svědky Andreina domácího života. Dále ošklivý Obrovitý květináč, svědek dění v obchodě. Krev, Pouzdro na mobil a Zářivka komentují děj odehrávající se v nemocnici. Žárovičky a Zrcadlo jsou svědky Andreina domácího bazaru.

Chlap a Ženská jsou lidé vystoupivší z davu, pronášejícího urážky na Andreinu adresu. Oba jsou pomlouvační, závistiví, zapšklí, ubozí lidé nespokojení s vlastním životem, vybíjející si svůj životní neúspěch na okolí.

7.4 Témata

Vykřičené domy jsou hrou o opuštěnosti, samotě, životních hodnotách a přátelství. Zaměřují se také na témata touhy po slávě, hromadění majetku, povrchnosti života. Hra se soustřeďuje na vznik přátelství dvou ztroskotaných existencí z odlišných poměrů. Andrea, která měla dříve vše, po čem toužila, o všechno vinou nemoci přišla. Žije obklopená luxusem, bez přátel, partnera a pomoci. Všichni lidé ji opustili. Andrea kvůli nemoci naprosto přehodnotila vlastní žebříček hodnot. Sláva a obdiv, po kterých dříve prahla, jsou jí dnes spíš na obtíž. Přehodnotila i vztah k hmotným věcem. Dochází k závěru, že skutečnou cenu z hmotných věcí pro ni mají rodinné artefakty po předcích, které jediné během výprodeje neprodá, ale věnuje svému jedinému příteli Jiřímu. Ostatní nashromážděný majetek pro ni nemá žádnou cenu. Výprodejem majetku očisťuje i sama sebe od nánosů nepodstatností. Při zpětném pohledu svůj život považuje za povrchní. V Jiřím našla oporu i ochránce.

Jiří, přestože žije s rodinou, je ve skutečnosti stále sám. Manželka je alkoholička, která nepotřebuje Jiřího, ale jen jeho peníze. V Andree nachází někoho, kdo jej skutečně potřebuje. Znovu získává pocit důležitosti vlastní existence, kterou nepocítuje ani doma ani v práci. V jeho věku se mu nedaří získat pracovní pozici odpovídající jeho vzdělání a nasbíraným zkušenostem.

Postavy Chlapa a Ženské dávají autorovi prostor, skrze který kritizuje českou malost a závist. Prostí lidé pod nadvládou bulváru hodnotí a kritizují životy ostatních, přičemž o nich nemají sebemenší ponětí. Vidí jen pozlátka kolem známých osobností, ale neznají jejich strasti. Přesto si dovolují o nich mluvit, jako kdyby je znali a dokonce je i urážet. „*Beztak se ufetovala a upíchala k smrti, děvka. Makat by měla jako my.*“ (DRÁBEK, 127) Téma egoismu a přespříliš vysokého sebevědomí v sobě nese Vypravěč.

8. Náměstí Bratří Mašínů

Text Davida Drábka z roku 2007 *Náměstí Bratří Mašínů* je podle autora „symbol zoufalého a kontroverzního činu.“ (MAREČEK, 2010, 225, 4) Podtitul tohoto textu zní *Hra o nehybnosti*. Kritik Petr Mareček o hře mluví jako o soucitné, existenciální komedii. (MAREČEK, 2009, 245, C5) Hra byla napsána na objednávku pražského Divadla na Vinohradech, ale uvedena tam nikdy nebyla, protože ji Divadlo na Vinohradech odmítlo. (MAREČEK, 2010, 225, 4) Jako inspirace pro napsání této hry Davidu Drábkovi posloužilo téma stárnutí a vyrovnávání se s ním. Samotný text je rozdělen do dvou kapitol *České hoře* a *České moře*. V roce 2007 obsadil David Drábek s tímto textem druhé místo v dramatické soutěži Cen Alfréda Radoka. (MACHALICKÁ, 2008) O dva roky později získala tato hra ocenění Alfréda Radoka jako Česká hra roku, které je udělováno za nejlepší první nastudování původní české divadelní hry. Prvního uvedení se hra dočkala v červnu 2008 ve studiu Švandova divadla v Praze v rámci projektu scénických čtení 8v8, na kterém se podílela agentura DILIA a Divadlo LETÍ. (DILLIA, 2008) Jevištní premiéra se konala 10. října 2009 v Klicperově divadle v Hradci Králové. (FRÍČOVÁ, 2009) Divadelní kritik Petr Mareček o hře napsal „*David Drábek, moudře posmutněl, aniž by se vzdal svých nejsilnějších zbraní: humoru, výborných dialogů, smyslu pro grotesku a svérázné poetické fantazie. Náměstí Bratří Mašínů, však jde dál a hlouběji, až k čechovovským polotónům. Drábek bere do hry současnost včetně mediálního šejdířství, bulváru, umělých citů z časopisů pro ženy, ale nikde netrčí moralita a satira, spíše jde o hořký výsměch diktátu konzumu, v němž saroyanovské figurky místo svých životů prožívají osudy kohosi na křídovém papíře.*“ (MAREČEK, 2009, 245, C5) Hra se dočkala anglického překladu pod názvem *Coast of Bohemia*. (MAREČEK, 2011)

8.1 Fabule

Děj textu *Náměstí bratří Mašínů* je rozdělen do dvou částí. První z nich nazývající se *České hoře* má děj reálný, zatímco druhá část *České moře* se odehrává ve Vendelínových představách během jeho infarktu a desetiminutové klinické smrti. Pomalu a nenápadně se propojují osudy dvou manželských párů. Vendelín a Petra prožívají manželskou krizi. Vážne mezi nimi komunikace. Žijí spíše vedle sebe než spolu. Podobně špatné vztahy mají i se svým synem Hynkem, který je pravidelně navštěvuje, ale celou dobu strávenou u rodičů prosedí na záchodě. Vendelín touží po změně stereotypního života. Rozhodne se pracovat jako revizor

v tramvaji i přes Petřiny protesty. Společně se vydávají na maškarní ples, kde se setkávají s množstvím lidí, většinou ztroskotaných existencí. Druhý pár tvoří Rita a její téměř stále spící manžel. Aby nebyla Rita stále sama, prodává po ulicích časopis s názvem *Probud'te se!*, jehož název je pro její život symbolický. Rita se seznámí s bezdomovcem Jeronýmem prodávajícím časopis *Nový prostor*. Vzájemně je něco přitahuje, přestože jsou velmi rozdílní. Rita si odmítá své sympatie vůči Jeronýmovi připustit. Stávají se z nich přátelé. Jeroným nachází v Ritě nejlepšího přítele, někoho, kdo má radost z jeho společnosti. Ritě pomůže začít žít, uvolnit se a mít radost ze života. Také Jeronýmovi je v přítomnosti Rity příjemně, ale své deprese a pocit beznaděje překonat nedokáže. Spáchá sebevraždu. Druhá polovina děje se odehrává během Vendelínova infarktu a doby jeho klinické smrti. Vše probíhá ve Vendelínových představách. Dění začíná jeho prvním dnem v práci revizora. V realitě dostane Vendelín infarkt hned, jak vstoupí do tramvaje. Příběh v jeho představách se však odvíjí dále. V tramvaji zjišťuje, že řidičkou je jeho životní láska Alžběta. Tramvaj je unesena maskovaným ozbrojeným mužem toužícím jet na neexistující Náměstí Bratří Mašínů, jehož název symbolizuje touhu získat svobodu za každou cenu. Únosce Bomber se snaží získat svobodu a šanci být sám sebou, nemuset se přetvařovat vůči okolí. Odmítá věčně se honit za bohatstvím a majetkem. Během jízdy Vendelín potkává v tramvaji řadu lidí, včetně svých přátel z mládí Marty a Roberta. Z obou jsou životní ztroskotanci. Při snaze zneškodnit Bombera Vendelín zjišťuje, že je to jeho syn Hynek. Syn vyčítá otci nezáměrně, který z něj cítí celý život. Poté Bomber odpálí nálož. Před probuzením se z klinické smrti se Vendelín ve snu setká ještě s Holčičkou a s Labutí symbolizující pravou lásku. V nemocničním pokoji se dvěma postelemi se Vendelín probudí ve chvíli, kdy u jeho postele sedí Petra, která je Vendelínovou labutí. U otcova lůžka čekal i Hynek, ale během jeho probuzení si odskočil na toaletu. Na druhé posteli leží Ritin manžel Robert. Rita v sobě nachází odvahu změnit život a dává manželovi ultimátum. Buď začne zase žít společně s ní, nebo ho opustí.

8.2. Kompozice

Text Náměstí Bratří Mašínů je uveden dvěma citáty. Nejprve citátem z knihy *Laterna magica* Ingmara Bergmana „*Začínám ztrácet svou radost, Cítím to v těle. Odtéká pryč a zanechává po sobě křehké dutiny a vlhké mázdry, které seschnou a rozpadnou se.*“ (DRÁBEK, 135) a částí písně Cvrček skupiny Buty „*Uzený úhoř skýtá obrovský chuťovej zdroj... Lásky je jako úhoř, obrovský chuťovej zdroj.*“ (DRÁBEK, 135) Hra je rozdělena na

dva díly České hoře a České moře. První díl hry se odehrává v realitě, zatímco druhý díl je z většiny součástí snu. Tomu je uzpůsoben seznam osob, který je vytvořen samostatně pro každý z dílů. První díl je tvořen patnácti scénami, druhý dvanácti včetně poslední scény, v níž autor předepisuje způsob závěrečné děkovačky pod Zapíkovým vedením. První expoziční scéna *Dusot vnuků* nás uvádí do života Vendelínovi rodiny. Druhá scéna *Avenue* je expozicí do příběhu Rity a Jeronýma. Hra obsahuje množství vedlejších dějových rovin. Sem řadíme dění jedenácté scény *Homo Zapík* či třetí scénu *Pohovor*, v níž Vendelín získává práci revizora. Scény lze rozlišit na dějově nosné, kam spadá kupříkladu sedmnáctá scéna *Tramvaj*, v níž dochází k únosu tramvaje. Základem pro začátek změny života jinak nehybných postav je třetí scéna, kdy Vendelín získává práci a čtvrtá scéna, kdy k sobě Rita a Jeroným začínají pocítovat náklonnost. K dějovému zlomu dochází únosem tramvaje v sedmnácté scéně. Odhalením Hynka v postavě Bombera v dvaadvacáté scéně *It's never lato to have a happy childhood*. Zásadní rozřešení přichází v šestadvacáté scéně *Dvě postele, dvě židle*, v níž vychází najevo, že dění v tramvaji nebylo reálné.

Scénické poznámky jsou opět velmi rozsáhlé. Stojí v úvodu každé scény. Tvoří celé scény patnáct *Leknín*, osmnáct *Rita. Na moment*, dvacet tři *Tma*, dvacet čtyři *Pohyb* a již zmíněnou *Děkovačku*. O scéně patnáct autor uvádí „*Tato scéna tu nemusí být. Opravdu. Jde o amputovatelný chvost první poloviny příběhu.*“ (DRÁBEK, 157) Je snovou představou budoucího dění ve druhém díle. Scéna *Pohyb* je tvořena citátem z knihy *Kulhavý poutník* Josefa Čapka „*Zatím se čas naklonil. Čas se naklonil, a to je všechno a nic víc.*“ (Drábek, 174) Scény jsou tvořeny dialogy až na zmíněné scény tvořené pouze scénickými poznámkami a scénami šest *Čekání* a dvacet *Mrazící box*, jenž tvoří Ritiny monology.

8.2.1 Čas a prostor

Hra *Náměstí Bratří Mašínů* nás zavádí do pražských ulic. Jeroným s Ritou se setkávají na místech prodeje časopisů bezdomovci. Nejdříve do Vodičkovy ulice, posléze na Hlavním nádraží. Veškerá setkání této dvojice probíhají na volně přístupných prostranstvích, jako jsou ulice či parky. Jejich posledním místem setkání je park okolo Žofína. Park je také místo, kde Jeroným skoncuje se svým životem, oběsí se ve Stromovce. Rita Jeronýma naposledy spatřuje na patologii. Park u budovy Žofína je místem, kde probíhá dialog Zapíka a Krevety. V samotném Žofínském paláci probíhá v té době maškarní ples, kterého se účastní i Vendelín a Petra. Pro Vendelína jsou důležitá hlavně dvě prostředí a to jeho byt a posléze tramvaj.

V bytě u Vendelína má důležité místo toaleta, neboť v ní tráví veškerý svůj čas u rodičů syn Hynek. Pro druhý díl je stěžejní tramvaj, protože v ní probíhá téměř veškeré dění. Únos tramvaje působí tragikomicky, protože s tramvají nelze dojet, kam si člověk přeje. Cíl únoscovi cesty dal název celé hře. Bomber se chce dostat na náměstí Bratří Mašínů, které ve skutečnosti neexistuje. Jeho název odkazuje k činu bratrů Mašínů, kteří toužili dostat se do svobodného prostředí za každou cenu. Bomber chtěl za tímto náměstím pokračovat v cestě ještě dál, až k moři, symbolizujícímu volnost a svodu. Závěr celé hry se odehrává v nemocnici, čímž se vysvětluje veškeré dění kolem únosu jako snové a neuskutečněné. Místo děje ovlivnilo i pojmenování některých scén, *Avenue, V hale, U brány, Tramvaj*.

První díl je z hlediska svého trvání mnohem delší, trvá několik dní. Poté se dění soustřeďuje do jednoho večera, kdy probíhá ples, jedná se o dění ve scénách sedm až čtrnáct. Druhý díl trvá jen v řádu minut či hodin. Vztah k času je nejpodstatnější v postavě Ritina manžela. Ten rezignoval na život, svůj čas marní.

8.2.2 Jazyk

Ve hře *Náměstí Bratří Mašínů* převažuje hovorový jazyk. Spisovněji mluví postava Rity, která celkově působí vzdělaněji. Oproti tomu Jeroným žijící na okraji společnosti se vyjadřuje hovorověji. Spisovné zakončení adjektiv – ý je nahrazováno nespisovným – ej „*děsnej, dobrej, blbej, ztrémovanej, nějakej, vyhoukanej, chudej, úplnej*.“ U sloves dochází k redukci koncovek „*dávaj, maj, půjdem, nemaj, smrděj, mlátěj, musej, srazej*.“ V textu jsou zastoupena slova s protetickým v „*voplatil, vočička, vojety, voko, vopovaž se, vodsud, votevřete, von*.“

Autor do textu zařazuje výrazy z cizích jazyků nebo jejich pseudopodoby. Angličtina je v názvu dvaadvacáté kapitoly *It's never late to have a happy childhood* (Nikdy není pozdě mít šťastné dětství). Pseudoangličtinu používá Bomber „*aj pod, ól inklůziv lást minyt*“ zatímco u Zapíka lze objevit pseudoitalštinu „*fruty di mááre*.“ Postava Čňana hovoří pouze jakousi autorovou představou čínštiny „*Tchien-čchi čchou si-le*.“ „*Kan-tan!*“ „*Kaj-si*“ „*ŭNing kche šuo te tchaj šao, pu kche šuo te tchaj tuo*.“

Drábek do textu zařazuje úryvek písně *Slunečnice* „*Tak jako slunečnice každým dnem otáčí se za sluncem, tak já stále hlavu svou otáčím jen...*“ či písničky „*Halí, belí, koně v zeli a hřibátka...*“ Nepostradatelná jsou i přirovnání „*Zní to jako jméno krátkozrakého myšáka*

z animované pohádky. “ „Chcípnul mi tam jako motor sekačky na trávu.“ „A teď tady sedím jak vypískaná striptérka... “ a průpovídky „Kýho výra, datel zírá!“

Z grafického uspořádání je zajímavé použití velké množství tří teček. Tři tečky značí prostor pro přemýšlení, vyznění promluv, rychlé střídání témat, ale také napětí a stres. Pro posílení důrazu, kladeného na některá slova jsou některá písmena těchto slov v jejich psané podobě zmnožena „*vnoučataáááá.*“

8.3 Postavy

K hlavním postavám tohoto textu se řadí Vendelín, Rita, Jeroným a Bomber. Vedlejší postavy tvoří Petra, Zapík a někteří cestující v tramvaji. Ostatní postavy řadíme spíše k postavám epizodním.

Vendelín je bývalý gymnaziální učitel, dnes však invalidní důchodce. Tím se stal kvůli problémům se srdcem, špatnému zraku a nutkavé potřebě opakovat zvuky, které slyší. Jedná se o nudného, posmutnělého, nedůležitého, nezapamatovatelného suchara potřebujícího dokázat si, že jeho život ještě nekončí. Připadá si starý a potřebuje změnit prostředí, kde žije, proto se rozhodne získat práci revizora v tramvaji i přes protesty manželky. Jeho dosavadní život ho ubíjí, nutně potřebuje změnu. Cítí také, že se nikdy plně nevěnoval své rodině, vždy byl duchem někde jinde. Lituje toho. Celý život miloval svou lásku z mládí Alžbětu. Jeho skutečnou láskou a oporou však je manželka Petra.

Petra je Vendelínova manželka. Necítí, že by ji Vendelín miloval. Chtěla by navštívit poradnu a zlepšit jejich vztahy. Žijí spíše vedle sebe než spolu. Neumí spolu mluvit. Ona zůstává jeho láskou a oporou.

Hynek je syn Vendelína a Petry. Otec dvou synů Míši a Ríši a manžel Blanky. Veškerý čas strávený u svých rodičů tráví zavřený na záchodě. Tam má pocit bezpečí, jistoty, svobody, možnost snít. Navrací se tam do svého dětství. S rodinou prakticky nekomunikuje, vydává pouze zvuky nebo jednoslovné odpovědi. V otcových představách je Bomberem.

Rita je třicet let vdaná, bezdětná úřednice v lázeňství, nyní prodejkyně časopisu s příznačným názvem *Probud'te se!*. Časopis neprodává kvůli víře a přesvědčení. Vzbudit by potřeboval její manžel, který tráví spánkem víc a víc času, přestože je naprosto zdrav.

Dokonce kvůli spánku pracuje jen na poloviční úvazek. Ona se doma nudí a cítí se osamělá. Navíc její nejlepší kamarádka před rokem zemřela. Ritino světácky a šantánově působící jméno se k ní nehodí. Ona je postarší elegantní, vždy upravená dáma s hustými kudrnatými barvenými vlasy. Velmi kontroluje své chování, nedává najevo své pocity a emoce. Její láskou je divadlo, někdy se sama chová teatrálně. Mluví sama se sebou, hádají se v ní její umírněné kontrolující se já s tím odvážnějším, průbojnějším, živějším. Sama sebe překvapuje snahou zalíbit se Jeronýmovi. V této situaci se chová roztržitě a nervózně. Setkání s Jeronýmem změní její život i ji samotnou. Její vnitřní souboj vyhraje odvážnější já. Změní i styl oblékání na nedbalejší a rozevlátější. Jeroným v ní probudil život a navrátil jí sny. Její procitnutí ze stereotypu života vyústí v ultimátum manželovi. Pokud se i on neprobere k životu, ona je odhodlaná jej opustit.

Jeroným je z vězení propuštěný vrah. Při snaze bránit matku se poprvé v životě popral s bratrem, který ji vydíral. Jeho bratr, kterého měl rád, na následky rvačky zemřel. Jeroným kvůli tomu ztratil přátele, práci, majetek, na osm let svobodu a hlavně rodinu. Manželka i s dítětem mu odešla a matka zemřela měsíc poté, co zabil svého bratra. Jeroným trpí úzkostmi a depresemi. Po propuštění na svobodu hodně pil, což překonal. Neustále však žije na ulici jako bezdomovec. Živí se prodejem časopisu *Nový prostor*. Protože žije na ulici, velmi zapáchá, je špinavý, oblečený ve starých hadrech. Lituje toho, co v životě způsobil. Je přátelský, vtipný, hovorný, smutný, opuštěný. Nejlepší a i jedinou kamarádku nachází v Ritě, které pomáhá začít žít, sám však skoncuje svůj život dobrovolně, oběšením se.

Zapík byl pěvecký idol minulých generací, který se pokouší po patnácti letech restartovat svoji kariéru. Vystupuje na plese, kde je ale ponížen. Jeho pseudoangličtina, zanedbaný vzhled a stáří, nejsou tím, o co by posluchači stáli. V mládí se podobal Vašku Neckářovi. V současnosti je mu asi přes šedesát, je tlustý, malý, na prsou má prošedivělé chlupy a zbytky vlasů se špatnou trvalou si barví. Oblečen je v kožených kalhotách, flitrové kazajce a krk má ověšený řetězy. V mládí stále nosil jednu riflovou soupravu a ze zadní kapsy mu vyčuhoval oranžový hřeben. Nikdy nebyl při penězích. Manželka ho opustila. Jeho největší životní láskou je hudba. Cítí se nedocenený, osamělý a přehlížený. Špatně se vyrovnává s vlastním stárnutím.

Epizodními postavami jsou Joukal pracující na dopravním inspektorátu, který vede s Vendelínem pracovní pohovor na pozici revizora v hromadné dopravě. Mužik prodávající *Nový prostor* na pražském Hlavním nádraží. Jedná se o zarostlého, hloupého bezdomovce. Radka, Ritina kamarádka toužící po konci světa, který stále nepřichází. Doufající ve své vykoupení. Muž zasypaný hnojem, jenž byl zmíněn v novinovém článku a skutečně zemřel poté, co byl zasypán hnojem. Muž z ostrahy pracující na maškarním plese. Datel, Kaktus, Kreveta a Králík jsou kostýmy účastníků plesu. Datel vlastním jménem Rost'a a Eda v převleku za Kaktus jsou partneři a spolustolovníci Vendelína a Petry na plese. Kreveta je namol opilá nymfomanka a Petřina kolegyně z práce, jejíž nabídku k sexu odmítne i Zapík. Králík je ve skutečnosti Vendelínův známý v doprovodu s mladší a štíhlejší milenkou. Labuť je Vendelínovou představou, symbolem krásy a nedosažitelnosti. Jedná se o nestárnoucí krasavici s krásnou tváří, oslnivě zlatými vlasy a dlouhou šíjí. Vendelínem je znechucena.

Postavy jedoucí v tramvaji jsou Vendelínovými představami. Patří mezi ně Řidička, Muž v obleku, Číňan, Krátkozraký, Mladík, Dívka, Holčička, S holemi, V teplákovce, Stařenka, Vousatec, Bomber. V tramvaji cestuje také již zmiňovaná Radka.

Řidička tramvaje v důchodovém věku Alžběta byla v mládí Vendelínovou láskou. Od smrti přítele Berta žije sama, ale díky práci se necítí osamocená. Jejich vztah s Vendelínem se rozpadl, protože byli spíše jak dvojčata než milenci. Muž v obleku není zvyklý jezdit hromadnou dopravou, z čehož je nervózní. Život se snaží zachránit nabízením výkupného. Zprvu jedná povýšeně, odmítá jakkoli zasáhnout, později se začíná bát smrti. Celý život se hnal za bohatstvím a nyní zjišťuje, že nemá přátele a ani kontakt s rodinou. Krátkozraký muž je hovorný a družný. Přestože má rodinu je osamocený, ignorovaný. Rodina s ním nekomunikuje. Mladík cestuje společně s Dívkou. On se chová arogantně, sebevědomě, drze. Uráží své spolucestující. V hloubi sebe se však bojí o život, není takovým hrdinou, za jakého se pokoušel vydávat. Ona je povrchní, zajímá ji jen jak ona a on vypadají. Postava S holemi je Vendelínova první známost Marta. Kdysi byla krásná, dnes ji sužují nemoci. Její životní radostí jsou vnoučata. V unesené tramvaji se chová hystericky, má strach o to, jak bude vypadat po smrti. Postava muže V teplákovce je postavou rasistického sportovního, zejména fotbalového fanouška. Stařenka je hluchá, nechápe, co se v tramvaji děje, během jízdy zemře přirozenou smrtí a nikdo si toho půl hodiny nevšimne. Mohutný spící Vousatec Robert byl na vysoké škole Vendelínův nerozlučný přítel. Hrozba smrti ho nevzrušuje, on už dlouho svým

způsobem nežije. V životě už ho nic netěší a má pocit, že všechno už prožil. Vousec je Ritin věčně spící manžel. Bomber je Hynek. Maskovaný čtyřicetiletý muž v roláku a s obličejem ukrytým pod kšiltovkou. Je ozbrojený nožem a v igelitové tašce má bombu. Touží po svobodě a volnosti. Vadí mu konzumní způsob života společnosti, hrabivost, touha po penězích a majetku, bezbožnost. Odmítá se přizpůsobovat ostatním lidem, nechce se přetvářovat. Chce se nějak změnit, projevit. Pocit bezpečí má jen, když je schovaný před lidmi a může snít.

8.4 Témata

Nehybnost je slovo z podtitulu této hry. Je to také jeden z jejích motivů. Postavy ustrnuly ve stereotypu svých životů. Hra je o snaze se z těchto stereotypů vymanit. Postavy touží po změně a snaží se jí dosáhnout za každou cenu. Potřebují si dokázat, že ještě něco dokážou, že ještě nejsou příliš staří. Lidé v každém věku mají své touhy, které si přejí naplňovat. Snaží se být prospěšní, najít si přátele. Do života se jim vkrádá osamění. Přestože postavy nežijí samy, v realitě samy jsou.

Název hry odkazuje k bratrům Mašinům a jejich kontroverzní cestě za svobodou. Také Bomber se snaží dostat se na svobodu. Přestože žije ve svobodném světě, snaží se oprostít od společnosti, jejíž nároky jej svazují. Povrchní hodnocení lidí podle značky oblečení, ceny auta, honba za dokonalým tělem se mu přičí. Navíc je to mnohdy jen přetvářka a za tím vším očividným bohatstvím se skrývají dluhy. Lidé lpí na majetku, ale ztrácejí kontakt s rodinou a přáteli. Dokladem toho je postava V obleku „*Komu jako zavolat? Zavolej, zavolej... komu? Našim? Číslo neexistuje. Bráchovi. Ale toho nemám uloženýho.*“ (DRÁBEK, 171) Bomberovým cílem je české moře. Moře je symbolem otevřenosti a svobody, nabízí nekonečné obzory a možnosti. Pochopitelná Bomberova touha po svobodě se však střetává s naprosto nepochopitelným únosem dalších lidí. Paradoxem celého únosu tramvaje a vytoužené cesty k neexistujícímu českému moři je i dopravní prostředek, kterým se tam Bomber snaží dostat. Tramvaj je schopná pohybovat se pouze po kolejích, tedy ve vymezeném prostředí nemůže dostat Bombera, kam by si přál.

Drábek poukazuje i na problematické mezilidské vztahy. Lidé žijí pod tlaky a očekáváními svého okolí. Je na ně vyvíjen nátlak neustále se přizpůsobovat. Tím jedinci ztrácejí prostor být sami sebou. Lidé spolu také obtížně komunikují.

9. Unisex

Dramatický text *Unisex* je *Hra z roku 2009 o posledním násilí v Evropě*. Je jedinou prozatím jevištně neuvedenou hrou Davida Drábka ze sbírky *Aby se Čechům ovary zachvěly*.

9.1 Fabule

Mladík Egon přijal identitu starší ženy Niny, aby mohl vyprávět životní příběh svůj a svých druhů. Už od dětství měl zvláštní schopnost cítit zlo. Díky této vlastnosti byl vybrán Maxem Fado na pohovor do Společenství Sklípkanů. Na konkurzu měl být vybrán jeden z dvojice Egon nebo Sebastián. Rozhodnout měla míra jejich schopností. Sebastian byl nadanější, ale Atkval udělala chybu a omylem zabila Sebastiana na místo Egona, který se tak stal členem Společenství Sklípkanů, v České republice řízeném Maxem Fado. K Egonovi se přidala ještě Želva se schopností předvídat budoucnost a Boleslav, který zločincům vyřezával mateřská znaménka, aby se nemohli dostat do nebe a museli věčně trpět. Mezi Boleslavovy úlovky patřila mateřská znaménka Haidera, Miloševiče, sester Maurových, Fritzla, Grabeníčka i mediálně neznámého tyрана a bulvárního novináře. Ve stejné době, kdy tato trojice vyhledávala tyranu, vyvíjeli laboranti včetně Václava Dvořáka v Bruselu subjekt, z kterého vznikl pozdější Komisař. Komisař má za úkol vymýtit veškeré zlo včetně toho budoucího a všechny, kteří ho páchají, zabít. Dobrá idea zachází do krajností. Je nastíněno stálé sledování obyvatelstva a masové vraždění za jakýkoli drobný přečin proti pravidlům. V době před Komisaři se pokusí zaktivizovat společnost v boji proti zlu Max Fado, jeho snaha končí zklamáním. Přestože předá Čechům Viktora Koženého, Radovana Krejčíře a Petra Pitra, aby byli řádně potrestáni, všichni jsou beztrestně propuštěni. Děj se posouvá do jiného časového období, kdy Čechy obklopuje moře a pokrývá led. Že se jedná o přesun v čase, vědí jen Max a Safir. Egon, Želva a Boleslav si myslí, že se jedná o přesun prostorový, že se ocitli na Sibíři. Zde se setkávají s lachtanými lidmi a Safírem. Lachtaní lidé žijí od narození s vědomím data svého úmrtí. Žijí si sami pro sebe ve svých představách. Nic a nikoho k životu nepotřebují. Safir je velmistrem Společenstva Sklípkanů a hodlá ukončit svůj život. Jestli to však skutečně udělá nelze říci. Má společný zájem s Boleslavem. Safir sbírá těla diktátorů, preparuje je a vytváří z nich děsivý dětský kolotoč. Nedopřává tyranům poklidného spočinutí. Mezi jeho úlovky patří Mao Ce-tung, Saddám Husajn, Fidel Castro. Vlastnil i Stalina a Hitlera, jejich těla už však ve vzteku zničil. Životní čas se zkracuje i Boleslavovi. Přichází za ním jeho bratr a Komisař. Bratr, který ví o Boleslavově práci, mu přináší

vyříznuté vlastní mateřské znamínko a pokouší se spáchat sebevraždu. V tom se mu Boleslav snaží zabránit, protože by se tak Václav nedostal do nebe. Radši Václava sám zabije a přišije mu zpět mateřské znamínko. Poté je Boleslav Komisařem zabit. Egon a Želva se schovávají před Komisaři. Komisaři přebírají kontrolu nad světem a snaží se vymýtit veškeré zlo. Želva následně umírá během tsunami a Egon přijímá identitu Niny, aby mohl vyprávět tento příběh. Nina umírá, když jí zasáhne hvězda padající ze střechy hotelu. Na zemi zůstává schovaná marioneta Maxe Fada, ve které zůstává ukrytá naděje na obnovení Společenstva Sklípanů.

9.2 Kompozice

Tato hra s prvky sci-fi je uspořádána do prologu, sedmadvaceti scén a epilogu. Také tuto hru doprovází dva citáty, Alan Moor: „*Viděl černý podbřišek světa, přece se nikdy nevzdal.*“ Michel Houellebecq: „*Zvlášť kritizují zlo. Ale lidé si myslí, že žertují.*“ (DRÁBEK, 179) Kompozice této hry je retrospektivní. Po prologu zobrazujícím vývoj budoucích Komisařů následuje první scéna *Nina*, v níž je představena vypravěčka celého děje. V epilogu *Hvězdné finále* se Nina loučí s příběhem i svým životem. I tato hra postrádá klasické dramatické členění. Scény můžeme rozdělit na dějově nosné a scény s vedlejšími tematickými rovinami. K dějově nosným scénám řadíme šestou scénu *Lemra v zálemří*, v níž se Egon stává součástí Společenstva Sklípanů, scénu jedenáctou *Tamtéž*, ve které se spojí Egon, Želva a Boleslav, devatenáctou scénu *U těl*, kde dochází k seznámení s lachtanými lidmi či scénu dvacátou pátou *Ledovka. Setkání*, ve které dochází k setkání Boleslava s jeho bratrem a Dvořákově milosrdné vraždě. Ke scénám s vedlejší tematickou rovinou patří třináctá scéna *Dvourek's interview*, rozhovor mezi Dvořákem a bulvárním novinářem a patnáctá scéna *Max v eldénce. Lekce*, v níž Max poukazuje na marnost lidského životního snažení a neúctu mladých vůči starým. Ve hře dochází k mnoha dějovým zvrátům, jak je tomu v šesté scéně, kdy je neočekávaně zabit Sebastián, v šestnácté scéně *Staroměstské náměstí* změnou Maxe v loutku či Boleslavem spáchaná vražda.

Scénické poznámky jdou opět nad rámec pouhého popisu místa, postav či děje. Autor doplňuje poznámky o vlastní hodnocení příběhu „*V tomhle místě hry se mi chce jako autorovi zařvat. Z plna hrdla zařvat, že děj dospěl právě sem. Jak jsem rád, že tu ti lachtaní lidé jsou. Zároveň si ale nejsem jistý, zda atmosféru jejich bytí přetlumočím zdatně. Takže řvat nebudu. (Navíc za dveřmi mé pracovny spí po obědě dcerka.) Ale bylo to těsně, na samém krajíčku...*“ (DRÁBEK, 201)

9.2.1 Čas a prostor

Unisex se odehrává ve dvou evropských městech, v Bruselu a Praze. V Bruselu sídlí výzkumná laboratoř vyvíjející Komisaře, v níž pracuje Dvořák. V Praze nás děj zavádí ke stromu v Betlémské ulici, jež pod sebou skrývá tajnou Atkvalinu pracovnu. Společné schůzky Maxe a jeho spolupracovníků probíhají v kavárnách. Na Staroměstském náměstí v Praze se Max pokusil vyburcovat společnost k rozhodným činům a zodpovědnosti, ale přesvědčil se, že česká společnost na to není připravena. Vedlejší tematické roviny se odehrávají v metru, léčebně dlouhodobě nemocných, na aerobiku, v hotelovém pokoji či ve chlívku. V druhé části děje se prostředí zásadně mění. „*V pozadí pobřeží lemované masivními kameny. V popředí nenápadný výsek tundry.*“ (DRÁBEK, 199) Přestože je pevnina omývána mořem a panuje zde zima, nejedná se o Sibiř, jak Max tvrdí ostatním, ale děj zůstává v Čechách, které se změnilly k nepoznání. Epilog hry se završuje na chodníku, kde padající hvězda z nějakého loga budovy zasáhla Ninu. Podle místa děje jsou pojmenovány následující scény *Strom v Betlémské ulici, Tamtéž, Nina v metru, Max v eldénce. Lekce, Staroměstské náměstí, Záliv. Ledový vítr. Pohled dolů na skaliska a U těl.*

Hlavní dějová linie, jejímž vypravěčem je Nina, začíná tím, jak v sobě ještě jako Egon objevil nadpřirozené schopnosti, když mu bylo patnáct a v České republice panoval socialismus. Značný časový posun by měl nastat před druhou částí, kvůli značné změně prostředí, což však není nikde naznačeno, takže se můžeme jen domnívat, že k tak prudké změně mohlo dojít nějakým nadpřirozeným činem nebo, že se toto tajemné zákoutí skrývalo v Čechách již dříve. Paralelně s postupným vyprávěním Egonova příběhu se objevují krátké scény dokládající postupný vývoj Komisařů. Děj je zasažen do autorovy současnosti. Hra obsahuje odkazy na mohutné tsunami v jihovýchodní Asii v roce 2004. Také odkazuje na osoby z kauz, které hýbaly společností, jako byl Fritzl, sestry Mauerovy, Haider, Miloševič a další. Tyto postavy se řadí k těm, které Boleslav připravil o mateřské znaménko. Dalším příkladem jsou osoby vyčarované na Staroměstském náměstí Maxem, Viktor Kožený, Tomáš Pitr a Radovan Krejčíř.

9.2.2 Jazyk

Text hry Unisex je psán spisovným i nespisovným jazykem. Obsahuje hovorové výrazy a množství vulgarismů. Patrný rozdíl je mezi jazykem jednotlivých postav. Postava

Maxe mluví spisovným jazykem. Na opačné straně stojí Nina. Její mluva je nespisovná, plná vulgarismů i slov zastarávajících „*alotria, krindapána, kvinde*.“ K vulgarismům obsaženým v této hře řadíme „*debile, buzeranti, řiřopich, vole, buzny, do prdele, dokurvený, držku, oprcaná, jebat, do píče*.“ Ve velké míře jsou použity hovorové výrazy „*prča, klimoška, pakárna, dýško, úča*“ Ve hře můžeme najít promluvy pronášené v angličtině mezi Dvořákem a Komisařem „*Let's go Dvourek*“ „*Why are you hanging around, Dvourek? Uh –huh, sorry..., you mean... Are you talking to me?*“ Kromě angličtiny lze lézt i promluvy v pseudoangličtině „*vo co gou*.“ Autor v textu v různých významech zmiňuje několik literátů jako Shakespeara, Hostovského, Svatopluka Čecha, Kunderu a názvy filmů a seriálů „*Přátelé, Simpsonovi, Láaska nebeská, Honza málem králem*“ I v této hře se vyskytuje množství jedinečných přirovnání „*jak kandelábr, jak ořešák, jak sekvoj, jak Matterhorn*“ „*jak knedlík*“ „*Jsi dokonalej jak secesní členka s tepaným slavíkem ve sklepě zazobanýho Japonce*.“ „*Zatím jsi jen mystickej jak zapékací miska...*“ „*Kape z tebe jak z vodníka Česilka*.“ Zvláštností jsou dvě promluvy Atkval, která si během jejich vyřčení šlape na jazyk, poté co ztratila umělý chrup „*Šo šem to ud'áua? Šo šem to... Škuvená páše! Já šem vypatuaná! Já šem še netefiua. Teda tefiua šem še, ale vedue! Jáušemštauápšeššemtopošaaujakšašátešniše!!!*“ a „*Šebaštyjánedopiševštaň! Šuuš, šmytec. Pošaua šem to. Uš zhasněte!*“

V textu jsou zastoupeny výrazy s protetickým v „*vono, vopravdu, vobčanku, vodráželo*“ Spisovné zakončení adjektiv – ý je nahrazováno nespisovným – ej „*děsnej, dobrej, mrtvej, těžkej, hroznej, takovej, moudrej, rezavej, mladej*“ Objevuje se také zakončování sloves ve třetí osobě množného čísla na nespisovné – ej na místo spisovného – í „*pitvořej*.“

Text je tvořen dialogy i monology. Do textu je zahrnuta i jedna autorská básnička, kterou recituje Objekt. Kromě použití aposiopese, jsou v textu použity i pomlčky, naznačující hláskování daného slova „*D – V – O – Ř – Á – K*.“

9.3 Postavy

V tomto dramatu řadíme mezi hlavní postavy Ninu, Egona, Želvu, Boleslava, Maxe a Safíra. Vedlejšími postavami jsou Atkval, Sebastian, Václav Dvořák a Komisař.

Nina byla původně Egon. Před čtyřmi roky se proměnil ve starší tlustší ženu. „*Ženskou s tykvovitými kozami a vimrlatou panímandou, s vakem sádla pod žebry a*

postupující hluchotou.“ (Drábek, 181) Vnitřně zůstává nadále Egonem. Přeměnil se do podoby Niny, jen aby skryl svoji identitu a mohl vyprávět příběh Společenstva Sklípkanů. Skutečná Nina uhořela při dopravní nehodě a Egon přijal její identitu. Proplová celým příběhem jako jeho neviditelný komentátor z budoucnosti. Jediný, kdo ho vidí, je Safír. Zemře poté, co ho zasáhne hvězda padající z loga nějaké budovy.

Egon je pěkný mladý naivní muž. Prožil si problémové dětství bez kamarádů a s otcem alkoholikem, jenž spáchal sebevraždu. Není tak chytrý a šikovný jako Sebastian. Výběr do Společenstva Sklípkanů mu zachránil život, neboť žil ve smyčce a byl předurčen k smrti. Jeho povaha je uzavřená, bojácná, nepřístupná, zakřiknutá a neprůbojná. Proměnil se v Ninu, aby mohl předat své vzpomínky dál.

Želva původně pracovala jako učitelka a věštkyně. Ke Společenstvu Sklípkanů se dostala díky svým jasnozřivým schopnostem. Umí určit, kdy kdo zemře. Její schopnosti ji však svazují. Od narození je vyděšená k smrti. Lze ji charakterizovat jako vtipnou, pohotovou, upřímnou, přímou, sprostou, praštěnou, labilní a jedinečnou. Jmenuje se Vonderková, ale všichni jí říkají Želva. Byla jedinou skutečnou Egonovou láskou a i ona milovala jeho. Nikdy neoplývala krásou. Rašil jí knírek, měla malá prsa, křivé nohy a bez brýlí špatně viděla. Zemřela během tsunami v Asii, dříve než ji našli Komisaři.

Boleslav je starší bratr laboranta Dvořáka. Zrzavý muž stále nosící dva ohromné batohy se svojí sbírkou. Je členem Společenstva Sklípkanů. Jeho životním smyslem je msta na tyranech. Přesto je slušný, dobrý, spravedlivý, starostlivý, ale také vtipný a drzý. Zabije svého bratra ve snaze zachránit ho před věčným utrpením. Snaží se mu přišít jeho mateřské znaménko a zabránit mu spáchat sebevraždu. Sám je zabit Komisařem.

Max Fado nosí nápadně modrý cylindr, pod kterým se rýsují rozbíhavé oči a strništěm porostlé propadlé tváře. Půlku pravé paže mu zdobí tmavé osrstěné mateřské znamínko. Do nezmapované části mozku má zabodnutý netající rampouch, jenž v něm vyvolal zvláštní nadání. Umí v lidech najít zvláštní schopnosti. Řídí Společenstvo Sklípkanů. Oplývá nadpřirozenými schopnostmi, dokáže čarovat. Snaží se zaktivizovat společnost, vyvést ji ze zaběhlých stereotypů, posílit v ní dobro. Při své snaze se promění v půl metru velkou loutku.

Safír též Omega, je velmistr Společenstva Sklípkanů. Žije v jiné časové dimenzi. Tráví čas s lachtanými lidmi. Má zvýšené schopnosti vnímání světa, vidí Ninu, což dokáže už jen

Boleslav těsně před svou smrtí. Sbírá těla diktátorů a zločinců, která preparuje a umisťuje je na svém kolotoči. Pro svou neschopnost ještě něco cítit, je odhodlán spáchat sebevraždu.

Atkval je stará, smradlavá mořská panna. Tělo jí pokrývají mokvající boláky a strupovitá ploutev. Z tučných úst se zubní protézou se jí bezustání valí sliny. Řídí konkurz do Společenstva Sklípkanů. Její chování je příkré, nadřazené a hrubé.

Václav Dvořák pracuje jako jediný český laborant v Bruselu na vývoji umělých komisařů hájících naprosté dobro ve společnosti. Je hrdým vlastencem. Žije osamoceně poté, co jeho snoubenec spáchal sebevraždu. Připadá si nedoceněný, opuštěný, bezcenný, nedůstojný. Neváží si sám sebe, nemá se rád, je nespokojený s vlastním životem. Jeho okolí včetně bratra Boleslava ho považuje za vzdělaného, úspěšného a pohledného.

Pihovatý Sebastian se společně s Egonem účastnil konkurzu do Společenstva Sklípkanů. Připadá si jako outsider, který nikdy nezapadl do společnosti. K Egonovi cítí přátelské sympatie od prvních okamžiků jejich setkání. Mladík Sebastian je mnohem nadanější senzibil nežli Egon. Měl se stát členem Spolku Sklípkanů, ale Atkval jej místo Egona omylem zabila.

Komisař se vyvinul z laboratorního subjektu 32D. Jeho podivné tělo připomíná spojení mloka s mimozemšťanem. Jedná se o uměle vyrobeného tvora majícího schopnost odhalit v lidech jakékoliv zlo. Takové jedince vyhledá a zničí.

Mezi epizodní role patří Obsluha kavárny, Mladý milenec. Dále Safirův pomocník Kamil, Laboranti pracující na výrobě Komisařů. Psí muž a jeho věznil, první případ trojice Společenstva Sklípkanů. Stařeček, sestra z LDN chovající se nedůstojně a s opovržením k pacientům, je Maxem na čas proměněna do sama sebe v dvaadevadesátileté podobě. Novinář z bulvárního časopisu s chybějícím mateřským znamínkem. Nautilia jež je novou živelnou mladou mořskou pannou, kterou Max vychovává. Nazí Lachtaní lidé Alfa, Beta, Gama a Delta, kteří přesně vědí, kdy zemřou. Nezabývají se zbytečnostmi života. Žijí vnitřními zcela naplňujícími životy.

9.4 Témata

David Drábek se v této hře zaměřuje na motivy zla a boje s ním. Na okamžik, kdy potírat zlo. Je dobré zlu předcházet? Uskutečnili by všichni zločiny, na které lidé pomyslí? Co je to trest? Svět se potýká s různě závažnými zločiny. Autor zahrnuje do tohoto díla různé kauzy, které rozvířily dění ve společnosti. Od tyranů Fritzla a sester Maurových přes osoby spoluodpovědné za válečné konflikty jako Milošević, Hitler či Stalin až po lidi spojené s finančními podvody Viktorem Koženým, Radovanem Krejčířem a Tomášem Pitrem. Mimo jeho pozornost nezůstávají lidé neznámí, dopouštějící se tyranie či spolupráce s bulvárními médii. Autor poukazuje na neschopnost současných strážců zákona s mnoha z těchto zločinů bojovat. „*Všichni tři grázlové (Kožený, Krejčíř, Pitr) z klecí nějak prokličkovali naším právním systémem na svobodu a vrátili se zpátky ke svým haciendám u oceánů.*“ (DRÁBEK, 198)

Do svrchovanosti České republiky a do jejích rozhodovacích pravomocí zasahuje v určité míře Evropská unie, jejímž jsme členem. Evropská unie se v textu hry pokouší vytvořit Komisaře, ochránce spravedlnosti, dobra a bezpečí ve světě. Na pořádek mají dohlížet komisaři a za jakýkoli přestupek má přijít smrt. Komisaři však budou „*neoblomní a striktní z naprogramované podstaty.*“ (DRÁBEK, 196) Z přístupu k prohřeškům se vytratí lidskost a možnost napravit své činy a změnit se. Umělá inteligence získá nekontrolovatelnou moc a lidé se ocitnou v područí moderních technologií.

V patnácté scéně odehrávající se v léčebně dlouhodobě nemocných je kladen důraz na vztah mladých a starých jedinců. Mládí zastoupené zdravotní sestrou se chová přezíravě, bezúčastně až opovržlivě. Drábek poukazuje na fakt, že všichni mladí zestárnou a v mládí by se měli chovat tak, jak si ve stáří budou přát, aby se k nim chovali další generace mladých. Zároveň přemýšlí nad smyslem lidského snažení, když ve stáří skončíme nesamostatní a závislí na okolí.

10. Koule

Groteska či satira jak můžeme *Kouli* s podtitulem *Příběh vrhačky, Rozhlasové anaboliikum z roku 2010* nazývat, byla napsána jako rozhlasová hra, ale brzy po svém vzniku se dočkala přepracování a divadelního nastudování. Hra vznikla v rámci projektu Vinohradská dvanáctka, který „připravila Literárně dramatická redakce ve spolupráci s Producentickým centrem a literární redakcí Českého rozhlasu v Brně“ (DIVADELNÍ NOVINY, 2011) Jednalo se o jakési pokračování projektu Hra pro třetí tisíciletí, díky kterému vznikl Drábkův text *Vykřičené domy*. (DIVADELNÍ NOVINY, 2011) I ve Vinohradské dvanáctce se jednalo o podporu vzniku nových českých autorských dramatických textů. Díky tomuto projektu vzniklo dvanáct nových her, kromě *Koule* Davida Drábka například také *Učitel malby* Petra Kolečka, *Obecní muzeum* Tomáše Zmeškala, *Dva chlapi za město* Martina Františáka a za hrou *Lidojedi* stojí autorské duo Jaroslav Rudiš a Petr Pýcha. (VELÍŠEK, 2011) Drábková *Koule* byla uvedena na Českém rozhlase 3 - Vltava jako první v pořadí v lednu 2011 a vzbudila největší ohlas. Studiové nastudování bylo oceněno v roce 2011 jako rozhlasová hra roku v anketě Neviditelný herec pořádané týdeníkem Rozhlas. (KADLECOVÁ, 2011) Díky velkému zájmu byl záznam z rozhlasového uvedení tohoto Drábkovy textu uveden do prodeje na kompaktním disku. (MACHALICKÁ, 2011, 282, 32) Autorovým záměrem nebylo vytvoření biografie Heleny Fibingerové. Základním tématem, na který se Drábek v této hře zaměřil, je státem řízený doping během komunistického režimu a jeho vliv na zdraví a život sportovců té doby. (DRÁBEK, 2011, 6, 71) Divadelní kritik Petr Mareček nazývá *Kouli* „uměleckou výpovědí, pravověrnou satirou na státem řízený doping i soucitnou reflexí minulých i dnešních časů a osudů.“ (MAREČEK, 2011, 2) Divadelní kritička Jana Machalická oceňuje *Kouli* za to, že si „udrží satirickou linku, kde si bez pardonu utahuje z minulosti, současnosti, poměrů ve sportu, z národní hrdosti.“ (MACHALICKÁ, 2011, 16, 11) Redaktorka literárně-dramatické redakce Českého rozhlasu Brno Alena Blažejová na Drábkově textu oceňuje „inteligentní a politicky nekorektní, jasnozřivý a neohrožený humor.“ (ŠEFL, 2012) Zatímco publicista Ivan Němec na *Kouli* a na celkové dramatické tvorbě Davida Drábka obdivuje jak „pichlavými hyperbolickými obrazy obnažuje smutnosměšné detaily dnešního světa.“ (ŠEFL, 2012) Divadelní kritik Martin J. Švejda vyčítá autorovi neucelenost hry, odbíhání od základní dějové linie, doplňované množstvím nadbytečných scén, které brání kompaktnosti textu. (ŠVEJDA, 2011) Hra se dočkala stížností

ze strany Heleny Fibingerové, Jarmily Kratochvílové i českého atletického svazu, který žádal odškodnění, omluvu a hrozil i žalobou Českému rozhlasu, na kterém měla hra svoji premiéru. Hrou se zabývala také Rada Českého rozhlasu, která na ní však neshledala nic protiprávního. (SOTONOVÁ, 2011) Na stranu dramatika se postavil divadelní kritik Jiří P. Kříž, který napsal, že kritika obsažená v této hře je určena socialistickému režimu využívajícímu sport a ne sportovkyním samým. (KŘÍŽ, 2011)

10.1 Fabule

Celý dramatický text je rozhovorem mezi rozhlasovým Moderátorem a bývalou slavnou koulařkou Milenou. Rozhovor je přerušen několika Mileninými oživlými vzpomínkami. Jednou z nich je ukázka Otcova chování vůči Mileně, další jsou její oživlé noční můry, rozhovory s reprezentačními kolegyněmi a závěrečná návštěva Radmily u Mileny doma. Milena v rozhovoru vzpomíná na své dětství. Líčí své vztahy s rodiči a špatné vztahy se spolužáky. Jako dítě musela hodně pracovat a její otec na ní byl při výchově velmi přísný až hrubý. Mezi dětmi nebyla oblíbená, měla jediného kamaráda, kterého ostatní děti šikanovali a ona ho před nimi ochraňovala, ale sama se k němu chovala jak k hračce. Popisuje své atletické začátky, kdy ji objevil trenér Jaroslav Hácha, když ve vzteku hodila svým učitelem lyžování. Nastihuje dřinu, která stála za jejími pozdějšími úspěchy. Moderátor se vyptává na dvě stinné stránky jejího života i sportovní kariéry. Těmito tématy jsou státem řízený doping a podpora Komunistické strany Československa. Státem řízený doping umožnil československým sportovcům vyhrávat významné závody a měnit hodnoty světových rekordů. Tento nelegální a nemorální způsob boje vedl k trvalému poškození zdraví u mnohých sportovců. Docházelo u nich ke změnám chování, projevům sebepoškozování, viditelným hormonálním změnám a trápily je noční můry. Atletkám hrubnul hlas, rostly vousy i chlupatěla záda. Doživotně je ovlivnila nemožnost mít děti. Milena trpěla nočními můrami, ve kterých se jí zjevovali vrcholní političtí představitelé té doby Štrougal a Husák. Štrougal po ní požadoval skvělé výsledky, zatímco Husák po ní chtěl erotické služby. Milena se k dopingu přiznává, aby varovala ostatní před jeho užíváním i užíváním dalších drog. Zároveň se však považuje za hrdinku, která toho pro český stát mnoho vykonala. Ke státem řízenému dopingu se v předtočeném rozhovoru vyjadřuje i její bývalý trenér Hácha. Podle něho to byl dodnes nepotrestaný zločin. Podle Moderátora byly atletky oběťmi minulého režimu. Milena byla také členkou komunistické strany. Podle Moderátora pomáhala svými

úspěchy udržet stranu u moci. V závěru textu je dojemný rozhovor Mileny a Radmily. Radmila je v něm plná smutku a zklamání ze svého života. Tíží jí samota a nemožnost mít vlastní děti.

10.2 Kompozice

Ani u této hry nechybí v jejím úvodu citát. Tentokrát zní „*Každá žena má právo na gravitaci*,“ (DRÁBEK, 217) jeho autorem je podle Drábka neznámý popleta z televizní ankety. Na rozdíl od rozhlasové hry *Vykřičené domy*, autor tuto hru rozdělil na jednotlivé scény. Celkem je toto rozhlasové anaboliikum, jak autor definuje tuto hru, rozděleno do patnácti scén. Hlavní dějová linka je tvořena rozhovorem Moderátora a Mileny. Jeho stěžejní část, kdy jde o Mileninou zpověď, začíná čtvrtou scénou *Milenino dětství*. Předchozí scény slouží k ukázce Mileniny chování a jednání s ostatními lidmi *Královna ve studiu*, hudební vsuvce *Něco od Karla Hály* a soutěži, která se změní v prostor k vyjadřování názorů na rozporuplnou Mileninou osobnost obyčejnými lidmi. Rozhovor ve studiu slouží jako rámec, ze kterého se Milena ve vzpomínkách vydává do své minulosti. Každé tematické rovině z Mileninyho života, je věnována dějově ucelená scéna. Kromě již zmíněného dětství se jedná o otázku důsledku užívání anaboliických steroidů ve scénách sedm *Milena a duchové (nahlas)* a osm *Horázdovice*. Před Mileninou přiznání se k dopingu je vložena pátá scéna *Po Hálovi. Hácha*, jež je tvořena předtočeným rozhovorem s trenérem Háchou. Problematice spolupráce s komunistickou stranou je věnována devátá scéna *V partaji*. Po těchto tematicky vypjatých scénách jsou zařazeny scény, ve kterých dochází ke zklidnění napětí. Jejich obsahem jsou však rozhovory o ničem. Jedná se o zklidnění dočasné, po kterém přichází nejdůvěrnější a nejdojemnější rozhovor z celé hry mezi Milenou a Radmilou. Závěrečná scéna slouží Mileně jako prostor pro představení sama sebe jako ochránkyni všech Čechů, ale obsahuje také náznak strachu z vlastní postradatelnosti. Proto vyzývá posluchače „*Nezapomeňte na mě, jo?*“ (DRÁBEK, 238) Protože se jedná o konzervační rozhlasovou hru, neobsahuje mnoho scénických poznámek. Výjimku tvoří druhá a desátá scéna, kterou jsou tvořeny výhradně scénickými poznámkami. Zatímco desátá scéna obsahuje dobový zvukový záznam jednoho z Mileniných závodů, v druhé scéně jde o určení hudebního doprovodu. Do popředí v ní vystupuje sám autor, který zdůvodňuje výběr daného interpreta. „*Abych řekl pravdu, použil jsem Hálu kvůli své ženě a otci. Miluji ho.*“ (DRÁBEK, 220)

10.2.1 Čas a prostor

Hra je tvořena rozhovorem ve studiu a vzpomínkami na minulost. Postavy celou dobu reálně zůstávají v rozhlasovém studiu. Ve vzpomínkách se vydávají do různých míst. Milena vzpomíná na vesnici, v níž vyrůstala, na soustředění v Horažďovicích, v nočních můrách se ocitla v podobě King Konga na amerických mrakodrapech. Milena se vrací i ke svému rozhovoru s Radmilou, která ji navštívila na její haciendě. Popis Milenina obydlí jistě stojí za zmínku, protože dokresluje Milenin charakter. Její obydlí je honosné, okázalé, ale také přeplácené a kýčovitě. Doma má sbírku sedmi set čtyřiceti sedmi porcelánových prasátek. Hmotnými věcmi si kompenzuje nemožnost mít rodinu. Kromě rozhovoru Mileny a Moderátora je ze záznamu pouštěný rozhovor s trenérem Háchou pořizený v Jánských Lázních.

Z hry vyplývá, že Milena navštívila rozhlasové studio dvakrát. Rozhovor byl pořizen až napodruhé, neboť poprvé se urazila a navíc údajně spěchala do práce. Samotný rozhovor má trvání několik desítek minut. Obsah rozhovoru je veden postupně od témat Milenina dětství a posouvá se až do současnosti.

10.2.2 Jazyk

Hra *Koule* je psána zejména hovorovým jazykem, dobře odposlouchaným od dnešní společnosti. Ve hře jsou zastoupeny všechny jazykové roviny. Nespisovný jazyk dominuje u postavy Mileny, atletky, ale také ženy z lidu. V jejích promluvách je množství výrazů z roviny hovorového jazyka „majlant, hysterka, odmlko, prču, šoufky, pašák“ Ve třetí osobě množného čísla jsou slovesa zakončována nespisovně – ej „nevaděj, neplatěj.“ Velmi časté je zaměňování spisovného zakončení adjektiv – ý, nespisovným – ej „dobrej, kterej, rovnej, zalezlej, férovej.“ V Mileniných promluvách jsou použity zdobněliny „Staníku, zemičku, Vladěnka, holčičko, chodbičkách, fličku, hlavičku“ Mimo zdobnělin používá Milena slov typických pro dětskou mluvu „papala, ťapkal.“ Autor poukazuje na Milenin moravský původ občasným používáním nářečí „aj, skřiňa.“ V textu lze najít promluvy ve slovenštině, které pronáší Husák „Pozri sa, pozri sa, doščil som sa...“ V Mileniných promluvách lze vystopovat také vulgarismy „debil, blbej, v prdeli.“ Postava Moderátora mluví naprosto spisovně, což by mělo být samozřejmostí, s ohledem na jeho zaměstnání. V moderátorových výstupech se často objevují klišé. „Začneme od čistého stolu.“ „Spíš mě zajímají právě ty

stinné plošiny, místa mimo blesky fotoaparátů a dohled kamer...“ „Nebudeme chodit kolem horké kaše.“ „Jste tedy studnice vzpomínek.“ Pro jazyk Drábkových her jsou typické slovní hříčky a originální přirovnání. Mezi originální přirovnání řadíme přirovnání Mileny k Temelínům energie či Janky „*Mám plnovous jako Matuška*“ nebo Radmily „*Prej má zadek rozpíchanej jak jehelníček...*“ Při vzniku jazykových hříček se autor nechává inspirovat různými asociacemi, homonymními a polysémními slovy. Příkladem je Milenin výrok „*Dyť kdybych nebyla, tak dodnes kydám u nás na statku a ne tady do mikrofónu, že jo?*“ Mezi zvláštnosti grafického uspořádání řadíme používání nedokončených výpovědí. V promluvě režiséra značí pauzy mezi jeho odpověďmi na Mileniny telefonické otázky, které však nejsou zobrazeny. Moderátor jimi také značí rozpaky a zděšení „*Paní Mileno..., copak to... Vy mě držíte... Puste mě...*“

10.3 Postavy

Hlavní postavou této hry je Milena. Bývalá atletka, úspěšná vrhačka koulí, dnes členka televizní rady, podnikatelka, majitelka pekárny. Z charakterových vlastností lze o postavě Mileny říci, že je povýšená, bojovná, vnitřně silná, plačtivá, zemitá, bodrá, impulzivní, výbušná, osamělá, urážlivá, pracovitá, cílevědomá, energická, melodramatická, prostořeká, směšná, má špatné vyjadřovací schopnosti a ochranný komplex. Marně se snaží být vtipná. Sama o sobě prohlašuje, že je pracovitá, dobrotivá a naplno si užívá každého okamžiku. Její tělesná konstituce je statná, už jako dítě byla velká. V dětství neměla skoro žádné kamarády a kvůli své nešikovnosti byla terčem výsměchu. Tvrdí o sobě, že je vlastenka a stále se snaží pracovat pro naši zemi. Cítí se být nepostradatelnou pro český národ. Její tvrdý trénink se jí zúročil ve sportovních úspěších. Vyhrála olympiádu v Moskvě, procestovala svět a získala slávu. Sportovních úspěchů však dosáhla také díky užívání anabolických steroidů. Byla jednou ze sportovkyň, kterým byl dáván státem řízený doping. Používání steroidů jí poškodilo zdraví. Anabolické steroidy u ní vyvolávaly noční můry, ochlupatěla jí záda, přišla o možnost mít děti. Zpětně se však nelituje a nežadá od státu žádné odškodnění. Přesto ji trápí, že neměla možnost mít děti. K užívání dopingu se přiznala, aby varovala mladou generaci před nebezpečím z užívání drog. Kromě dopingového stínu je na její osobě také stín spolupráce s komunistickou stranou. Byla členkou této strany, i když tvrdí, že do ní vstoupila na nátlak. Její sportovní úspěchy napomáhaly komunistickému režimu držet se u moci a reprezentovat její úspěchy částečně jako úspěchy své vlastní. Samotu a bezdětnost

si vynahrazuje drahými nevkusnými šperky i drahými kýčovými věcmi ve svém domě, připomínajícím jihoamerickou haciendu. Zřetelně čitelnou předlohou této postavy je Helena Fibingerová.

Rozhlasový Moderátor pracuje pro Český rozhlas Vltava. Jako moderátor působí znuděně. Není spontánní, vynalézavý, z máločeho se dokáže radovat. Při kladení otázek se snaží zahnat Milenu do kouta, snaží se získat informace o stinných stránkách jejího života. Sám bezejmenný moderátor je smutný, tuctový, otec dvou dcer s nízkým platem.

Kromě samotného Moderátora vystupují ve hře i epizodní postavy dalších zaměstnanců rádia. Režisér je muž středních let, žijící nevýrazný život se svou rodinou. Cítí se přehlížený a nedůležitý. Ve své práci i životě je organizačně schopný, podlézavý a ustrašený. Asistent je mladý, troufalý, impulzivní muž se smyslem pro humor. Dále pak Zvukař a Hudební redaktor.

Radmila je také bývalá atletka, běžkyně. Držitelka stále platného světového rekordu. Má hluboké vrásky i hlas. Stáhla se z veřejného života. Stará se o sestřiny děti. Denně běhá a trénuje atletickou mládež. Bydlí sama ve velkém domě. Je osamělá a smutná. Zapsala se do dějin atletiky, ale přemýšlí, jestli ty úspěchy a vše, co za nimi stálo, skutečně stály za to. Nyní jsou úspěchy vykoupeny samotou prázdnotou a životem bez vlastních dětí. Patrným předobrazem této postavy je skutečná atletka Jarmila Kratochvílová.

Kromě Mileny a Radmily ve hře vystupují další dvě vrcholové atletky a jejich reprezentační kolegyně Mirka a Janka. Mirka v důsledku požívání steroidů sama sebe okusuje, zatímco Janka se pomalu mění v muže, hrubne jí hlas, rostou vousy.

Jaroslav Hála byl objevitel Mileniných atletických schopností a její celoživotní trenér. Jeden z nejslavnějších československých trenérů. S Milenou už není v kontaktu mnoho let. Přiznává řízené užívání dopingu. Dnes to považuje za zločin. Za minulého režimu byla podle něho jiná situace, ve vývoji dopingu bylo třeba soupeřit se světem. Zločiny a zločinci minulého režimu měli být podle něho potrestáni. Na místo toho stojí mnozí z nich opět v čele naší společnosti. Jaroslav Hácha žije samotářsky v Jánských Lázních. Přestože dříve byl osobnost, urostlý muž, který procestoval celý svět a ženy mu ležely u nohou. Dnes působí smutně, žije sám, je vnitřně prázdný a bez peněz.

V Mileniných snech se objevují dvě loutky. Jednou z nich je loutka komunistického politika Lubomíra Štrougala, který Milenu děsí ve snech. Ve kterých jí nadává a požaduje úspěchy i ze závodů, na které nesměli čeští sportovci vycestovat. Druhou loutkou z Mileniných nočních můr byl prezident Gustáv Husák, který jí ve snech dával erotické nabídky.

Postava Otce je Mileniným otcem. Otec byl menšího vzrůstu, zato byl velmi pracovitý. Z povahových vlastností o něm lze říci, že byl přísný, tvrdý, jízlivý, rtuťovitý, prudký, výbušný, sprostý, dřič, který holdoval alkoholu a urážel své okolí. Pracoval v JZD a zároveň se staral o vlastní hospodářství. Při práci měl nehodu, po které se jeho zdravotní stav zhoršil, a on za nedlouho zemřel. Matka měla postavu podobnou své dceři. Byla statná, vysoká, pracovitá a dobrotivá. Postavu své matky si Milena velmi idealizuje.

Posluchači č. 1 - č. 5 jsou volající do rádia, snažící se uhodnout soutěžní otázku. Zároveň se mohou Mileny na cokoli zeptat nebo jí něco vzkázat. Někteří z volajících si Mileny váží a podporují ji a brání ji. Jiní jí nadávají.

10.4 Témata

Ústředními motivy hry *Koule* je státem řízený doping v období minulého režimu, podpora komunistické strany. Státem řízený doping je téma, o kterém někteří sportovci dnes otevřeně mluví a dožadují se od státu náhrad za zničené zdraví, jak je tomu u vzpěrače Oty Zaremby. Jeho příběh je ve hře uveden pod jménem Vozemba. Drábek neobviňuje sportovce, spíše se k nim staví, jako k obětem, které za své sportovní úspěchy zaplatili vlastním zdravím. „*Lumpárna to byla, Jako každá politika.*“ (DRÁBEK, 228) Kromě státu padá obvinění také na lékaře, kteří se k vývoji a podávání anabolických steroidů propůjčili. Sport byl kolbištěm, místem boje mezi západními a východními mocnostmi. Komunistickému režimu sloužily sportovní úspěchy k posílení jeho moci. Právě členství v komunistické straně je dalším z témat. Milena byla velmi aktivní členkou strany. Zde vyvstává otázka, jak nahlížet na členy strany. Ne všichni lidé jsou natolik morálně silní, aby podlehly nátlakům. Milena byla na vrcholu slávy a popularity a jedinou možností, jak se tam udržet, bylo členství a veřejná podpora komunistické strany. Pokud by tak neučinila, mohl by přijít konec její sportovní kariéry, která pro ni byla vším. „*Když za mnou přišli, že musím do partaje, jinak budu jezdit jen po krajských špumpnáglič, co byste dělal?*“ (Drábek, 232) Na požívání anabolických

steroidů navazuje další důležité téma této hry. Jsou jím trvalé následky, které si sportovci odnesli. Pro postavy Mileny a Radmily je nejbolestnější nemožnost mít děti. Přestože se postava Mileny tváří, že ničeho ve svém životě nelituje, otázka nemožnosti mít děti je pro ni velmi citlivá. „*Tak o tom už ani slovo. Nebo jdu. O dopingu trošku jó, ale moji rodinu..., kdyby teda byla..., tak tu né. Jasný?*“ (DRÁBEK, 229) Sportovní kariéra netrvá věčně. Sláva pominula, vzrušující život ustal. Radmila prožívá pocit prázdnoty a osamění. Nemožnost mít vlastní děti si kompenzuje alespoň jako trenérka mladých sportovců. „*Jsem pyšná na to, že můj rekord furt drží, to zas jo, díky tomu jsem se zapsala ve známost, to jo... Ale... už si to spolu víckrát povídat nebudeme, ale dnes jo... Mileno..., stálo to všechno za to?*“ „*Za tu samotu. Za ty prázdný dny.*“ „*A tydle... děti.*“ „*Děti. Že je nemáme. Že to potom nešlo. Já už jdu.*“ (DRÁBEK, 237) Poslední důležité téma souvisí se současnou politikou a protekčním obsazováním významných pozic nekompetentními lidmi. Milena zasedá v Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Sama však přiznává, „*já se na televizi skoro nedívám... A to bych měla, když jsem v radě, že?*“ (DRÁBEK, 235)

11. Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen

Hra *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen* z roku 2010 spadá do detektivního žánru. Sám David Drábek v podtitulu tuto hru specifikuje jako detektivní mysterium. *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen* je jednou ze tří her této sbírky mající nějaké věnování. Tato hra byla dedikována sestře. „*Tuto hru věnuji své milované sestřičce Evě, co dokáže čelit banditům života stejně geniálně jako S. H.*“ (DRÁBEK, 239) Prvního a prozatím jediného jevištního uvedení se hra dočkala v roce 2010 v Klicperově divadle v Hradci Králové. Inspiračním zdrojem byla autorovi mimo jiné legenda o Svaté Starostě, filmy *Z pekla* a *Sloní muž* či poezie Williama Blakea. (ČT24, 2010)

11.1 Fabule

Detektivní hra je inspirována pověstí o sv. Starostě a literární postavou Sherlocka Holmese od Artura Conana Doylea. Děj začíná zobrazením Holmesových pokusů na Molly a Watsonova špatného zdravotního stavu. Pokračuje návštěvou sestry Abigail v domě u Watsona a Holmese. Abigail přichází žádat o pomoc při vyšetřování vražd sester ze sboru Úpěnlivých sester sv. Starosty. Všichni odjíždějí do kláštera sester vedených Abigail. V klášteře se udály dvě brutální vraždy. Do vyšetřování se zapojuje tamní inspektor Osgood. Postupem času přibývá vražd i objevených těl. Kromě dalších sester je zavražděna také Molly a Watsonův zdravotní stav se povážlivě zhoršuje. Watsona zachrání až léčitel Red Riding Hood, který za to zaplatí vlastním životem. Je zavražděn a jeho tělo je rozsekáno na mnoho částí. Postupně jsou odkrývána tajemství jednotlivých sester a jejich důvody pro pobyt v klášteře. Po odtajnění Mildretiny identity, obviní falešný Holmes ze všech vražd jejího syna Paddyho Boye. V ten moment se z hábitu sestry Ethel Rose vynoří postava Who?, což je skutečný Holmes. Na scéně se tedy objevují dva muži tvrdící, že jsou Sherlock Holmes. Každý z nich se snaží přesvědčit ostatní a hlavně Watsona, že on je ten pravý. Oba také popisují vlastní teorii, proč a jak došlo k vraždám. Otrávený Watson není schopen rozpoznat, který z mužů je podvodník. Falešný Holmes se pokusí zavraždit svého rivala. Holmesův život zachrání Nathan, který obětuje sám sebe, aby zachránil člověka, který mu věnoval o čtrnáct let delší život. Nathan vypustí ze svého těla včely, což zapříčiní rozpad jeho těla a následnou smrt. Včelí bodnutí uzdraví Watsona a způsobí alergickou reakci falešnému Holmesovi. Při žádosti o lék přizná, že ve skutečnosti je Christopher Wanning. Holmesem je přinucen přiznat své činy na oplátku za podání protilátky na včelí bodnutí. Christopher Wanning zavraždil

Molly, když si všimla, že se snaží otrávit Watsona. Také Red Riding Hood byl zabit, protože se snažil uzdravit Watsona. Hlavním cílem byla pro Christophera Wanninga jeho manželka Doutz, kterou se mu podařilo zabít za pomoci sestry Roxie, která mu pomohla i s vraždami ostatních sester. Manželku zavraždil, protože ho opustila a chtěla se s ním rozvést. Sestry chtěly Doutz pomoci a to stálo život je. Díky skutečnému Holmesovi byl Christopher Wanning potrestán hrdelním trestem, přesto svých činů nikdy nezalitoval.

11.2 Kompozice

Texty hry tvoří dvacet čtyři chronologicky uspořádaných scén. První scéna *Ovčelený muž* je zároveň označena za prolog. V prologu vypráví Nathan Bourák o záchraně vlastního života Sherlockem Holmesem. Poslední dvacátá čtvrtá scéna s názvem *Zpět v Baker street* je dle autora epilogem, ve kterém se díky Watsonovi dozvídáme o průběhu Wanningovi popravě. První a druhá scéna jsou expozicí. Dochází v nich k představení členů Holmesovy domácnosti a příchodu Abigail s žádostí o pomoc při vyšetřování. Hlavní dějová linka se točí kolem vyšetřování vražd v klášteře. Později se přidávají další dějové roviny a do děje vstupují nové postavy jako ve scéně jedenácté *Šaman v červené*, kdy do děje vstupuje Red Riding Hood. Jednotlivé dějové roviny se v závěru propojí, čímž dojde k vyřešení všech záhad. Před tím se však odehraje množství dějových zvrátů. V deváté scéně nečekaně umírá Molly, nález těla sestry Mildred v šestnácté scéně *Půdní nález. Neveselo*, Holmesovo obvinění Paddy Boye ve scéně devatenáct *Rány viníkům*. K největšímu zvrátu dochází ve dvacáté scéně *Duel mozky*, kdy tajemná postava Who? Prozrazuje svoji pravou identitu. Rozuzlení nastává v příznačně pojmenované dvaadvacáté scéně *Už se to ví*. Od dalších textů této sbírky se *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen* liší v úvodu, kde nenajdeme tradiční citát, ale báseň Williama Blakea *Londýn*.

Nespoután chodím v ulicích
U Temže, již svět spoutat dal,
cejch mají všichni v tvářích svých,
cejch slabosti, cejch – žal.

A každý výkřik člověka
a každé dětské zděšení

a každé „Nesmíš!“ zdaleka
řetězem mozku pro mě zní.

Komíníček naříká,
že i kostel nad tím zbled,
v zámku povzdech vojáka
po zdi teče jako krev.

Však půlnocí mi nejvíc řve
holka, co nejvíc síru dští
na své škvrně osleplé
a mor na máry manželství.

11.2.1 Čas a prostor

Postava Sherlocka Holmese dává tušit, kde se část hry odehrává. Jedná se o jeho bydliště na londýnské Baker street, kde se děj začíná i končí. Celý děj se odehrává v Anglii. Z Londýna se Sherlock Holmes přesouvá do kláštera Společenstva Úpěnlivých sester Sv. Starosty v Topshamu. Klášter je vystavěn v neogotickém slohu a jeho prostory jsou „*Ponurý a nehostinný až běda.*“ (DRÁBEK, 248) Uvnitř kláštera jsou postupně nalézány mrtvoly zavražděných sester od sklepních kobek až po půdu. Kromě kláštera se Holmes s Watson vydávají na blata, kde žije poustevník Red Riding Hood. Podle místa děje jsou i mnohé scény pojmenovány. Druhá scéna nese označení *Baker street*, pátá *Topsham*, osmá *Na blatech (Zrození čeho?)*, desátá *Baker street (again)* a dvacátá čtvrtá *Zpět v Baker street*.

V prologu se děj vrací o čtrnáct let před současné dění. Hlavní dějová linie se odehrává v rozmezí několika dní. V epilogu odehrávajícím se po odjezdu z kláštera opět v Baker street je zprostředkovaně skrze novinový článek čtený Watsonem líčena poprava sira Wanninga, o které se tedy dozvídáme až po jejím uskutečnění.

11.2.2 Jazyk

Ve hře *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen* jazyk napomáhá charakterizovat jednotlivé postavy. Zatímco postavy Holmese, Watsona, Who? mluví spisovným jazykem obsahujícím i termíny „*oligofrenní, dedukce*“ naznačující jejich vyšší vzdělanost. Naproti

tomu stojí mluva Molly a Batleye, kteří se vyjadřují nespisovně, což odkazuje k jejich nevzdělanosti. V Batleyově mluvě se ve slovech často vyskytuje protetické v „*von, vocud, vod, vokno, vočima*.“ Co do vyjadřování jednotlivých postav je unikátní Paddy boy, jenž ke svému vyjadřování používá zvířecí zvuky „*baf, baf, baf, vrkúúú*“ a jedinou výjimku tvoří jeho jediná věta pronášená po jednotlivých hláskách „*P-r-o-h-r-a-j-o-u-v-š-i-ch-n-i. A j-á-j-s-e-m-r-á-d*.“

Z gramatického hlediska opět dochází ve třetí osobě množného čísla sloves k zakončování na nespisovné – ej „*nevaděj*.“ Spisovné zakončení adjektiv – ý je nahrazováno nespisovným – ej „*hezkej, proklatej, fousatejch, nakyslejch, prchlivej, takovej, proradnej, opravdovej*.“

S ohledem na místo děje nesou některá místa a postavy anglické pojmenování. Například Red Riding Hood v českém překladu znamená Červená karkulka. Postava Berany - Berany Doutz zpívá v angličtině „*Switzerland poppy is some of the best, but Afghanistan poppy is king of rest...*“ a v němčině pronáší „*Die Nachtigall fliegt schon bald dem Käfig hilus, die Nachtigall fand schon halbgeöffnete Tür, die Nachtigall fliegt aus dem goldenen Gefängnis weg...*“ V textu se lze setkat také s latinskými výrazy. Jednou se jedná o latinské pojmenování zástupce hmyzí říše *Staphylinus caesareus*. Podruhé je latina použita v citátu, jenž je v názvu čtrnácté scény „*Hora ruit – respice finem*“, v češtině znamenající Čas kvapí, pamatuj na konec. Autor obohacuje text slovními hříčkami, v jedné z nich parafrázoval citát ze Shakespearova *Richarda III.* na „*Království za kulmu*.“ Používá také frazémy „*polykal andělíčky*.“ S ohledem na použitou slovní zásobu lze zmínit použití archaismů „*škorně*“, vulgarismů „*bastard, parchanti, děvka, chcanek, kripie*“, či neologismy „*šulivrzna*.“ Hojně jsou použita slova z vrstvy hovorového jazyka „*machr, megera, trabl*“

11.3 Postavy

Mezi hlavní postavy řadíme oba Sherlocky Holmese a doktora Watsona. Vedlejšími postavami jsou slečna Molly, Nathan Bourák, Doutz, Red Riding Hood, Henry Osgood, Paddy Boy, Abigail a ostatní sestry. K epizodním postavám bychom zařadili Batleye a paní Hudsonovou.

Sherlock Holmes není tím, kým se zdá. Ve skutečnosti je sir Christopher Wanning, manžel zpěvačky Doutz. Jeho skutečná kulatá vrásčitá tvář je dočasně zmrzačena, aby se

podobal Holmesovi. Vyznačuje se bystrým úsudkem, dobrou dedukcí, přímostí svého jednání, mírnou arogancí, zdravým sebevědomím, vlivným postavením ve společnosti, rafinovaností, afektovaností. Ženy považuje za nízké, hloupé, nevěrné, klevetivé a marnivé. On je vrah, žárlivec a tyran. Vraždil ze žárlivosti a pomsty vůči všem nezávislým ženám.

Dr. John Watson je dle Molly pohledný muž. Živí se jako lékař. Je poctivý, pracovitý, snaživý, pečlivý, důvtipný. Při pokusu o jeho otravu se u něho projevuje zimnice, křeče, halucinace a horečka.

Kdo? (Who?) je pravý Sherlock Holmes skrývající se za maskou včelího božstva, do půl těla nahý a bosý, zahalený jen v plášti. Má asketickou tělesnou konstituci, dlouhé hubené prsty, ostře řezané rysy v tváři, zapadlé oči, bradu zarostlou strništěm. Po léčení v Sussexu, kde choval včely, které léčí jeho mozek, je zesláblý a závislý na drogách. Poslouchá vážnou hudbu, která v něm vyvolává pocit nicotnosti. Trpí pocitem marnosti a banálnosti svého života, je melancholický. Nechybí mu inteligence, postřeh, správný úsudek, odhad a nadhled.

Slečna Molly je slabomyslná chudá tulačka milující a ochraňující Watsona. Její chování je bezprostřední. Molly je hovorná, nevychovaná, dětinská, fantazírující schovanka v Holmesově domě. Pro něho je laboratorním pokusným objektem.

Berany-Berany Doutz vlastním jménem Berenika Braunerová byla nádherná šantánová zpěvačka českoněmeckožidovskotatrského původu. Týraná a později zavražděná.

Nathan Bourák je člověk, který už by měl být čtrnáct let po smrti. K životu ho navrátil opravdový Holmes, když mu chybějící vnitřnosti nahradil včelími roji. Před smrtí byl mnohonásobný vrah. Díky své záchraně se změnil. Je z něho zastánce dobra a spravedlnosti. Kvůli Holmesově záchraně obětuje sám sebe. Stejně už nemohl činit žádnou ze svých pozemských radostí. Jeho černá duše se smrtí vykoupí.

Red Riding Hood neboli Červená karkulka je poustevník, šaman a úspěšný léčitel. Oblečen je do červené kápě, sukně a střevíčků. Zápěstí mu zdobí kostěné náramky a amulety. Pod tygříma očima se mu rýsuje rezavá bradka. Povahu má prchlivou, nespolečenskou a zvědavou. Straní se lidí, nemá je rád. V minulosti hodně pil. Poté, co zjistí, kdo je vrah, je zavražděn a rozporcován. Následně se jeho tělo na čas spojí. Po odhalení skutečného vraha dobrovolně zničí své pospravované tělo a zmizí.

Sestra Abigail je představená duchovního společenství Úpěnlivých sester Sv. Starosty z Tompshamu. Jemně modelovanou tvář jí zdobí temně studniční oči, pravý hustý temný plnovous, který jí roste už od jejích čtrnácti let. Na krku má vystouplé žíly, jejichž okolí jí natéká a dostává purpurovou barvu. Po těle se jí objevuje krupénka. Oděna je do špatně šitého hábitu zdobeného provensálskou krajkou a obutá je v hlínou zašpiněných botách. Když je nervózní, tak při chůzi předkopává levou nohu a během lhaní mrká víčky. Její chování a jednání je přísné a strohé. Má problémy s vlastním já, necítí se dobře jako žena a špatně přijímala i své mužské znaky. Navázala vztah s Phyllys.

Úpěnlivé Sestry Sv. Starosty Mildred, Gretchen, Roxie, Ethel Rose, Margaret a Phyllys žijí společně v klášteře. Všechny nosí mužský plnovous a straní se mužů. Sestra Phyllys je ve skutečnosti muž, hrabě Edgar z Devonu. Sám se cítí jako žena, kterou by chtěl být. Svoje touhy tají před rodinou, protože hrozí, že by byl vyděděn. Najde však odvahu k přiznání. Phyllys štědře sponzoruje spolek Úpěnlivých Sester Sv. Starosty. Margaret a Gretchen mají v sobě rozpor ve vztahu k mužům. Mají k nim odpor, protože byly týrány a zároveň muže chápou a chtěly by je mít po svém boku. Nejbližším stvořením je však pro Gretchen její pes. Ethel Rose by měla být nejstarší ze sester chodící o holi, ve skutečnosti se v jejím hábitu schovával skutečný Holmes. Roxie je hysterická, nervózní, uplakaná a úplatná sestra snažící se opustit klášter. Kdysi byla a stále zůstává kurtizánou schovávající se před zákonem. Provinila se spoluprací s falešným Holmsem, za což zaplatila životem. Mildred jako jediná ze sester skutečně nenáviděla muže. Opustila svou rodinu a zřekla se syna.

Henry Osgood je zádumčivý muž s licousy. Žije sám se synem, o kterého se stará, poté, co ho opustila žena. Dvacet let pracuje v tomto kraji jako inspektor, přesto při pohledu na mrtvá těla stále zvrací. Je přepracovaný, trápí jej noční můry. Považuje se za zbytečného, nepotřebného, má pocit, že je ostatním pro smích. Je citlivý.

Paddy Boy je devětadvacetiletý syn inspektora Osgooda. Jeho matkou je sestra Mildred. Paddy Boy je mentálně zaostalý, neumí mluvit, vydává pouze zvuky. Otec ho musí obouvat i krmit. Matka jím opovrhovala, styděla se za něho, urážela ho, možná jej i týrala.

Batley je kočí a zloděj dobytka z Topshamu. Nemá rád členky mnišského řádu až na Roxie, kterou si chtěl vzít za ženu, přesto že už jednou ženatý je. Batley je silák se sklony k agresivitě. Velmi dobře zachází s noži a sekyrami.

Paní Hudsonová je bytná pana Holmese a pana Watsona. Z dění v domě je vystrašená, ale zároveň je také zvědavá.

11.4 Témata

David Drábek je dalším z literátů, jenž byl inspirován legendou o svaté Starostě, kterou v textu přibližuje. Jednalo se o ženu, která se snažila domoci se vlastních práv a vyhnout se soužití s tyranem. To Drábka zřejmě motivovalo k napsání hry *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen*. Autor se v textu potýká s problémem násilí na ženách. Toto téma je velmi problematické a ve společnosti stále diskutovanější. Ve hře ženy nacházejí odvahu, utíkají od svých mužů a skrývají se před nimi. Sestry radši volí život v samotě a ústraní, ale v bezpečí kláštera. Také postava Doutz utíká před tyranem. Ve hře je prapůvodcem všeho vražedného běsnění neopodstatněná žárlivost, kterou Who? vyčítá falešnému Holmesovi. „...vaše posedle žárlivá mysl...“ a „... a v reálu jste ji za ta smyšlená podezření trestal.“ Bestialita zločinů ve spojitosti s anglickým prostředím několikrát autora zavádí k odkazům k vrahovi Jacku Rozparovačovi. Tím však staví na roveň oběti obou zločinů, což jsou na jedné straně londýnské prostitutky a na straně druhé řeholnice z kláštera. Kromě zmíněných témat naráží autor na otázku krádeže identity. Sir Wanning snadno získá Holmesovu identitu. Využije jeho nepřítomnosti a začne se vydávat za něho. Přivlastňuje si jeho schopnosti, zásluhy, dům i přátele včetně Watsona. Důležité postavení v celém příběhu mají včely, které určí pravého Holmese. Vztah včel a Sherlocka je propojen v celém příběhu a je zásadní už od svého úvodu. S pomocí včel zachránil Holmes Nathana Bouráka, o mnoho let později Watsona i sám sebe. Dalším zmíněným motivem jsou pokusy na lidech a drogy. Na Molly jsou prováděny pokusy s různými jedy, aniž by kdokoli proti tomu něco namítal. Drogy a léky jsou si v této hře velmi blízko. Sherlock je léčen ze závislosti na kokainu a jako lék má posloužit novinka zvaná heroin. Celá hra je relativizována možností svého zasazení do snové roviny. „*Nejsme nakonec všichni v opiovém snu? Nezdáme se nějakému zkárovanému pobudovi v docích?*“ (DRÁBEK, 264)

12. Chmýří

Chmýří je jednoaktová hra mající podtitul *Hra o létavcích z roku 2010*. Byla napsána pro projekt Centra současné dramatiky organizovaný Divadlem Letí, do něhož se zapojilo pět současných dramatiků ze čtyř států Evropské Unie. Velkou Británií reprezentoval Joe Penhall hrou *Business class*, Slovensko Viliam Klimáček s titulem *Já v Praze, játra v Londýně*. Současnou německou dramatiku zastupovala dvojice autorů Falk Richter a jeho *Electronic love* a David Gieselmann se hrou *Haló, what?*. Za Českou republiku se do projektu zapojil již zmíněný David Drábek. Vyústěním tohoto projektu bylo představení *Nebe nepřijímá*, které mělo premiéru v roce 2010 na pražském Ruzyňském letišti a poté se pod poupraveným názvem *Nebe nepřijímá – Letí na letišti* přesunulo na jeviště pražského divadla Na zábradlí. Společným jmenovatelem všech her bylo létání či letiště, které je „*místem setkávání kultur i jednotlivců, ale i neuralgický bod současné společnosti, místo, které symbolizuje rychlost, flexibilita, ale také ztráta identity, místo mimo čas a prostor.*“ (ČT24, 2010) David Drábek pojal téma létání osobitě a ve své práci se zaměřil na život po životě, odlet lidských duší do neznáma.

12.1 Fabule

Drábek se ve své jednoaktovce inspirované tématem létání přesouvá mimo čas a prostor. V neurčitěm prostoru, který je snad „*doupátko ve větvích, zámotek v koruně stromu, vnitřek vosího hnízda*“ (DRÁBEK, 281) Na tomto místě se postupně potkávají čtyři bytosti. Jednou z nich je průvodkyně mezi světy živých a zemřelých, Bekyně mniška. Do její blízkosti se postupně dostávají oběti tragické autonehody, Dívka, Mladík a Muž. V této přestupní stanici mezi jednotlivými světy či na pomezí našeho světa a prázdnoty si postavy postupně uvědomují, co se skutečně stalo. Mají možnost sledovat snahy o záchranu ostatních účastníků nehody i svá mrtvá těla rozetá v okolí místa střetu. Přes závažnost okamžiku řeší nedůležitosti jako vzhled nebo chuť na něco dobrého. Kvůli petlahvi zapadlé pod pedálem automobilu umírají tři lidé. Spěchající Muž, nevinná oběť nehody, vyčítá Dívce a Mladíkovi zavinění jeho smrti. Zároveň starostlivě hledá svoji spolucestující Renatu, když zjistí, že je nezraněná, jeho strach vystřídá vztek, že tu není s ním a není schopná s ním komunikovat. Nakonec se jeho prioritou stává možnost se najíst a vše ostatní se pro něho stává nedůležitým. Dívka, Mladíkova přítelkyně, řeší svůj vzhled a následně i vztah s Mladíkem. Oba se shodují, že neměli zemřít spolu. Dívka si žila život pro sebe a je jí jedno, s kým po boku zemřela.

Mladík měl vlastní rodinu a uvědomuje si, že s Dívkou nejsou ani příliš spřízněni. Oběti se pomalu rozplývají, jejich tělesná schránka se obnoví, ale opustí je vzpomínky a paměť. Pod vedením Bekyně mnišky opouští dočasně obývaný prostor a vydávají se do tmy.

12.2 Kompozice

Hra *Chmýří* je krátký dramatický útvar, tvořený pouze jedinou scénou. Název hry je patrně odvozen od místa, kde se děj odehrává. Je uvozen vlastním autorovým výrokem „*Život mě kolosálně zhýčkal...*“ (DRÁBEK, 279) V seznamu postav jsou osoby označeny čísly a pouze v závorce je jejich neosobní specifikace jako Dívka, Muž a Mladík. Text není uvozený prologem ani zakončen epilogem a obsahuje pouze jednu ucelenou dějovou linii. Všechny postavy se setkávají v surreálném světě mezi životem a tím co následuje po něm. Postavy mezi sebou vedou dialogy, často nesouvislé a na sebe logicky nenavazující. Vyskytují se také dialogy založené na volné asociaci „*Muž: Kde je Renata? Nic se mi nechce, zůstanu tady klečet. Když jsme jako malá zlobili, museli jsme klečet na struhadle... A vy? Kde je Renata?*“ (Drábek, 282) Nezanedbatelnou složkou tohoto textu jsou scénické poznámky. Nejobsáhlejší jsou v úvodu a v závěru textu. Nastihují místo děje, popisují osoby a jejich jednání.

12.2.1 Čas a prostor

Prostor a čas ve hře *Chmýří* je stejně jako celý příběh v oparu neurčitosti. Autor dává tušit, jak by prostor, kde se děj odehrává, mohl vypadat ve scénických poznámkách. Nechává však značný prostor pro čtenáře. „*Jaké to seskupení tvarů, jaká materie? Doupátko ve větvích? Zámek kdesi v koruně stromu? Vnitřek vosího hnízda? Těžko říct. Je materiálem té scény drobné chmýří z břicha dávno vyhynulého pernatce? Nebo snad cigaretový papír? Protěže zalisované před sto lety k černobílým portrétům předků? Sépiový nádech oné místnosti neruší nic...*“ (DRÁBEK, 281) Jedna z variant, které autor nabízí, dala i název celému textu. Později autor toto místo nazývá mušelínovou slují. Místo dveří je zde „*kruhovitý otvor*“ (DRÁBEK, 284) podobný vstupu do pavoučího doupěte. Toto doupátko je situované zřejmě někde ve výšce, neboť je z něho výhled dolů na zem, a dává tak příležitost postavám sledovat následky autonehody.

Děj trvá krátkou chvílí. Doba trvání je dána čekáním na příchod všech obětí nehody. Od chvíle, kdy se objeví Mladík, se postavy začnou rychle rozplývat, ztrácet paměť a následně jsou Mniškou odvedeni pryč. V příběhu je zachována jednota místa i času děje.

12.2.2 Jazyk

Drábek v tomto svém dramatickém textu používá všechny vrstvy jazyka. Dramatický text je psán hovorovým jazykem. Můžeme najít promluvy spisovné i nespisovné. Ve třetí osobě množného čísla jsou v mužových promluvách slovesa zakončována nespisovně – ej „*věšej*,“ spisovné zakončení adjektiv – ý je nahrazováno nespisovným – ej „*nít'ovitejma*, *zašmodrchanejma*“ a spisovné zakončení přídavných jmen – é je nahrazováno zakončením – ý „*slaný preclíky*, *dřevěný držáky*“ Mladík nedbale vyslovuje, „*Dyť tam sem*“ nebo krátí koncovky sloves „*daj*.“ Hojně jsou použity i vulgarismy „*kruva*, *do prdele*,“ ale najdeme i deminutiva, která pronáší Bekyně „*pitíčko*, *kostičky*“ a slova familiérní „*Miláčku*.“ Z hlediska syntaktického uspořádání jsou časté větné ekvivalenty „*Ale jo*. *V sanitě*. *S šuldou vypadlým z trenek*.“ a objevuje se také aposiopese, jež nechává doznít danou promluvu „*Podívejte se dolů...*“ „*Promiňte...*“ „*Já si říkala, kde se touláš...*“

12.3 Charakteristika postav

Ve hře vystupují pouze čtyři postavy, Dívka, Muž, Mladík a Bekyně mniška. Všechny postavy mají ve hře podobnou důležitost, proto je všechny považujeme za postavy hlavní.

Bekyně mniška je průvodkyně na další cestě následující po pozemském životě. Již samotné jméno postavy Bekyně mniška odkazuje k základní schopnosti, kterou postava má, k létání. Bekyně mniška je motýl, můra, ve hře *Chmýří* odvádí zemřelé ze světa živých. Dle autorských poznámek je „*její výzor podobný hmyzímu. Někomu z rodu lišajů. Bekyně mniška*.“ (drábek, 281) Tato charakteristika odkazuje i k místu děje, hmyzí říši. O vnější charakteristice se už pouze dozvídáme, že má srstnatý límec. S ohledem na charakterové vlastnosti této postavy můžeme říci, že je trpělivá, chápavá a starostlivá.

Postava Dívky, je postava oběti nehody. Z části je člověkem poznamenaným nehodou a z části zvláštní bytostí. Věkově patří k mladší generaci, jak k tomu odkazuje jméno postavy i způsob mluvy. Má černé vlasy, spleené krví, která jí teče i z úst i z nosu. Na pažích jí vystupují žíly, které se snaží maskovat návrky, je bosá. Na zádech má průsvitná oblá křídla umožňující vznášet se. Podle jednotlivých promluv lze o Dívčiných charakterových vlastnostech usuzovat, že je nezávislá, spontánní, veselá a komunikativní.

Postava mladíka, je postavou viníka nehody. Podle pojmenování můžeme odhadovat, že jeho věk je podobný věku Dívky. Mladík je vysoké a štíhlé postavy, jeho křídla jsou posetá vlasečnicemi a oproti Dívčiným jsou o poznání méně čirá. Domníváme se, že změna vzhledu křídel je dána jeho o chvíli pozdějším úmrtím a také jeho vinou za způsobení nehody. Jeho vztah k Dívce prochází vývojem. Nejprve je rád, že je s ní až k uvědomění si, že důležitější pro něho byla jeho rodina a poznatek, že s Dívkou nemají mnoho společného až po lítost nad společnou smrtí.

Muž je nevinná oběť nehody. Věkově spadá do střední generace, což usuzujeme podle pojmenování postavy a způsobu jeho mluvy. Muž je zavalité postavy, původně růžolící tvář mu pomalu promodrává. Jeho drobná křídla v porovnání s jeho postavou působí komicky. Vedl uspěchaný život a zpětně si uvědomuje, že nevykonal nic pořádného. Svým projevem působí nesebevědomě, má tendenci se podceňovat.

12.4 Témata

Náhlé přetržení života a otázka toho, co se děje po smrti, jsou hlavními tématy této hry. Ve stáří a v závažném stádiu těžké nemoci nás smrt bolestně zasáhne, ale není neočekávaná. Smrt tragická je však naprostým šokem. Tak je tomu v této hře, jedna automobilová nehoda změní život mnoha lidem. Nejen obětí nehody, ale i Renatě, Mužově přítelkyni, zmiňované v rámci textu. V okamžiku přechodu z pozemského světa na druhý břeh, oběti nehody nepřestávají řešit povrchní záležitosti jako vzhled či hlad. U postav nedochází k plnému uvědomění si situace ani bilanci jejich životů. Pokračují v řešení banalit, každý si řeší jen sám sebe. Přestože spolu mluví, nic si nesdělují, jejich komunikace je vyprázdněná. Dříve než si stihnou uvědomit úplnou závažnost své situace, přicházejí o své vzpomínky. Mladík si stihne uvědomit, že Dívka pro něho není příliš důležitá. Dochází k uvědomění, že nejdůležitější pro něho byla jeho rodina.

13. Jedlíci čokolády

Dramatický text *Jedlíci čokolády* s podtitulem *Tři sestry. Tři muži. Jeden dům.* je pohádkou z roku 2011. Dedikace tohoto textu je netradičně věnována nikoli osobě, ale Drábkovu rodnému domu v Týništi. Podle autora se žánrově jedná o „romantickou lovestory a jakousi ženskou protiváhu k mužským *Akvabelám*.“ (MAREČEK, 2010, 225, 4) Také divadelní kritik Jan Kerbr píše o *Jedlících čokolády* jako o ženském pandánu k *Akvabelám*. (KERBR, 2011) Přestože uveřejnění *Akvabel* a *Jedlíků čokolády* dělí osm let, myšlenky na obě hry se rodily v autorově mysli současně. (MAREČEK, 2010, B4) Dále Drábek o tomto svém díle říká: „*Jedlíci jsou totiž moje velmi osobní, intimní záležitost, ve které se objevila spousta událostí, zvrátů a pocitů, které jsem ve své době intenzivně potkával a prožíval.*“ (FRIČOVÁ, 2012) Kromě osobních prožitků hledal autor inspiraci také ve filmu. Mezi filmy, které Drábka při psaní tohoto textu ovlivnily, patří *Láska nebeská, Vše o mé matce, Hana a její sestry, Mluv s ní, Zimní host a Tajnosti a lži.* „*Nemalým inspiračním zdrojem jsou samozřejmě i Čechovovy Tři sestry.*“ (FRIDRICH GREGOROVÁ, 2011) Múzami mu také byly členky hereckého souboru Klicperova divadla Pavla Tomicová, Izabela Smečková – Bencová a Pavlína Štorková, které v jevištním nastudování ztvárnily sesterskou trojici. (ČT24, 2011) Divadelní kritik Jan Kerbr o *Jedlících čokolády* říká: „*Hra se dotýká některých neuralgických bodů naší současnosti, především citové prázdnoty, uchýlováním se k předžvýkanému orientálnímu „duchovnu“ a koneckonců i k často hysterickému „pejskaření“.* David Drábek opět prokázal, že je dítětem své doby a dovede jí odečítat ze rtů.“ (KERBR, 2011, 5) Jevištní premiéra této hry se uskutečnila v roce 2011 v Klicperově divadle v Hradci Králové. V následujícím roce 2012 získali *Jedlíci čokolády* ocenění Alfréda Radoka v kategorii Česká hra roku. V roce 2013 byla hra nastudována v olomouckém divadle Tramtárie. Na rok 2014 je v Klicperově divadle v Hradci Králové plánována premiéra volného pokračování *Jedlíků čokolády*. Nově chystaná hra z pera Davida Drábka ponese název *Velká mořská víla*.

13.1 Fabule

Děj hry nás přivádí do rodného domu tří sester, Valérie, Heleny a Rózy přesně v den ročního výročí úmrtí jejich otce. Podle jeho odkazu rozbalují krabici s tajným obsahem, kterou otec věnoval Valérii. Jejím obsahem je růžový kostým superhrdiny, ve kterém zachraňoval ty, kteří to potřebovali. Nyní by na jeho přání měla roli záchránce přijmout

Valérie. Je tu však zádrhel, neboť nejmladší ze sester už celý rok neopustila rodný dům. Veškeré své dny tráví doma i nejstarší Róza, která je tak tlustá, že nemůže vstát z postele. Starost o domácnost i sestry připadá na Helenu, která je ze všech sester na první pohled nejprůměrnější. Do života jim postupně vstupují tři muži Jan, Ludvík a Samuel. Helena doufá v nový život s Janem po boku a pokouší se vyrovnat s minulostí poznamenanou smrtí dítěte a následného rozpadu vztahu. Také Jan má za sebou nepovedené manželství, z něhož má dceru Jasmínu. Závěr Helenina vztahu s Janem je až pohádkový, neboť Heleně se podaří otěhotnět a s očekáváním narození dvojčat získává znovu chuť žít. Róza se díky společné zálibě ve sledování filmů přes počáteční odpor sblíží s Ludvíkem. Jejich postupně se rozvíjející vztah donutí Rózu hubnout. Pro Ludvíka je Róza opakem jeho bývalé ženy, která prahla po tělesné dokonalosti, až se z ní stala „umělačka“. Valérie odmítá opustit rodný dům, ve kterém má pocit bezpečí. Svůj volný čas tráví malování moduritových surikat, rozhovory se surikatami i se svojí zemřelou matkou. Val však schází přítel a láká ji touha poznat sex. Jednoho dne se díky Janovi na prahu jejich domu objeví Samuel. Už v prologu k celé hře se pokouší spáchat sebevraždu, ale je poslední osobou, kterou v roli superhrdiny zachrání otec sester. Jejich vztah nekončí idylicky jako příběhy jejich sester. Val se odhodlá opustit dům a být záchránkyní. Tím záchráněným je opět Samuel, avšak Valin vztah s ním končí kvůli jeho divokosti při sexu téměř tragicky. Pro Val z něj však plyne poučení, že je třeba opustit rodný dům a vydat se poznat skutečný svět. Samuel najde také své místo ve společnosti. V superhrdinském obleku, který ukradl Valerii, zachraňuje svět.

13.2 Kompozice

Před samotný text hry *Jedlíci čokolády* autor zařadil dva citáty. Jeden pochází z knihy Johna Fowlese *Aristos*. „*Radost není únik před smrtí, je důkazem smrti.*“ (DRÁBEK, 285) V druhém případě jde o citaci z filmu *Italština pro začátečníky*. „- *Jak se jmenuješ? - Olympia. Naučila jsem se to vyslovovat až ve čtvrté třídě.*“ (DRÁBEK, 285) Autor hru specifikuje jako pohádku. Hra skutečně obsahuje prvky typické pro pohádky jako magické číslo tři či šťastný konec. Sestry působí jako tři princezny uvězněné ve svém domě a čekající na vysvobození třemi princí. V samotném počátku hry je prolog, líčící poslední otcovu záchranou akci. Je také předzvěstí blízkého otcova skonu v podobě vyobrazení malého nahého dítěte. Hra je zakončena epilogem tvořeným pouze scénickými poznámkami. Stejně jako v prologu se v něm objevuje osoba v superhrdinském kostýmu. Svět opět získal nového

zachránce, kterým se stal poslední zachráněný Samuel, čímž se kruh uzavírá. Kromě prologu a epilogu je text rozdělen do jednadvaceti chronologicky uspořádaných scén. Hlavní dějová linka je soustředěna kolem životních peripetií sester. Dějově nosné scény jsou doplňovány scénami, ve kterých se blíže představují některé postavy. Tak je tomu u scény dvanácté *Nahé stromy v zimě*, ve které Val rozmlouvá s mrtvou matkou o svém duševním zdraví. Opět se neseťkáváme s klasickým dělením dramatu, přesto první scénu můžeme považovat za expozici, v níž jsou představeny sestry i se svými fobiemi. Dále může vysledovat scény s výrazným dějovým zlomem. Mezi ně řadíme druhou a třetí scénu, v nichž do děje vstupují Jan a posléze Ludvík. K dalšímu dějovému zvratu dochází ve třinácté scéně. V ní se dozvídáme, že Róza značně zhubla, může se pohybovat a tvoří pár s Ludvíkem. Následující čtrnáctá scéna je zlomová pro Jana, kterému Hela oznamuje, že je těhotná. Zlom u Val nastává v sedmnácté scéně. Jak již její název *Vyrážíme do exteriérů*, dává tušit, že Val konečně opouští dům. Velký prostor připadá scénickým poznámkám. Mimo určení charakteristiky postav, času a místa děje, popisu děje, se autor zaměřil také na výběr hudebního doprovodu vhodné pro inscenování. Písňe mají být interpretovány některými postavami, jak je určeno autorem „*Helena s Valérií zpívají Dámu s čápem*“ (DRÁBEK, 300) nebo mají znít z reproduktorů, jak tomu má být v případě písňe *Já vím* Hany Hegerové, která má znít do opětovného rozsvícení jeviště po přestávce.

13.2.1 Čas a prostor

Hra *Jedlící čokolády* je věnována rodnému domu Davida Drábka v Týništi. A také v textu samotném je rodný dům ústředním místem děje celé hry. Dům působí jak zakletý zámek, od kterého se snaží sestry oprostít a postavit se na vlastní nohy. Sama Helena o domě mluví jako o hradě. „*Co se to s tím naším hradem děje?*“ (Drábek, 316) Dle scénických poznámek se jedná o patrový dům. V přízemí se nachází kuchyň propojená s jídelnou a Rózin pokoj. „*Dům je zařízen vynalézavě a pestře. Chcete-li filmový příměr – výtvarné pojetí interiéru se odvíjí v duchu Nauky o snech či Amélie z Montmartru.*“ (DRÁBEK, 288) Jedná se o rodný dům tří sester, plný tajných chodeb a energie po rodičích, jejichž přítomnost je stále patrná. Rózinu pokoji vévodí postel a nepostradatelná televize, v druhé části hry však dochází k zásadní změně a postel je nahrazena běžeckým pásem. Druhý pokoj patří Val a hlavní místo v něm má socha Buddhy. Helena jako jediná pracující tráví svůj čas doma příznačně v kuchyni. Podle dalších indicií jako je tramvajová zastávka či Riegrovy sady lze

tušit, že dům stojí kdesi v Praze. Kromě domu se postavy střetávají také v exteriérech. Jan s Helenou se potkávají v Riegrových sadech, na zahrádce restaurace Mlíkárna. Dům představující ostrov bezpečí, ale také bariéru před vnějším světem nakonec zvládnou opustit všechny sestry. V Ludvíkově dodávce se vypravují na neupřesněné místo v přírodě zachraňovat potřebné. Stejně jako v úvodu hry zachraňoval sebevraha z římsy domu jejich otec za přítomnosti zvědavého davu přihlížejících stojících dole na ulici.

Prolog hry začíná nedlouho před otcovou smrtí. V první scéně se ocitáme zhruba o rok později, přesně v den prvního výročí otcova úmrtí. V den, na který otec stanovil rozbalení záhadné krabice. Další značný časový posun se objevuje po přestávce, před scénou dvanáct. Během přestávky se děj posouvá o další rok vpřed. Pohled do minulosti přináší Samuelovo líčení neúspěšných pokusů o sebevraždu, Ludvíkovo vyprávění o bývalé ženě či Janovy tahanice o dceru.

13.2.2 Jazyk

Jazyk hry *Jedlíci čokolády* je většinou spisovný. Obsahuje výrazy z hovorového jazyka „furt, hluchavky, klíd'o.“ V textu používá i cizí jazyk – italsktinu „arrivederci.“ Pro Drábkův jazyk typické jsou slovní hříčky a originální přirovnání. Val říká Róze „...ležíš tu jak bedna kytu..., kytovec.“ Naopak Róza o Val v superhrdinském kostýmu prohlašuje „Vypadáš jak vločka.“ Helena sama o sobě prohlašuje, že vypadá „jak Robocop.“ Spousta příměrů a originálních označení se vztahuje k postavě Rózy, jednak jsou to přezdívky Godzilla, tlustice a různá přirovnání „...předstírá, že je vypuštěný nafukovací bazén.“ Častá je inspirace filmem. Autor cituje film *Ghost Dog* „Duch doby se už nikdy nevrátí. Vše spěje ku konci. Proto je důležité zažít to nejlepší ze své generace.“ Poupravuje název filmu *Vymítač ďábla*, které pozměnil na vtipné Ludvíkovo označení jako „vymítač sádla“. Odkazy k filmovým dílům lze spatřit i v některých promluvách „Jsem nějaká Fanny...“ „...špicluje jak Lassie.“ Parafrazuje také text písně *Muchomůrky bílé* Mejly Hlavsy „Člověk po dietě někdy pomine se, knekebróty bílé budem sbírat v lese... O o óó...“

Z gramatického hlediska je opět velmi časté, že spisovné zakončení adjektiv – ý je nahrazováno nespisovným – ej „postrojenej, nechutnej, milovanej, marnej, krásnej, divnej, hroznej, takovej.“ Objevuje se také zakončování sloves ve třetí osobě množného čísla na nespisovné – ej na místo spisovného – í „dělej, předstíraj, míchaj.“ V jazyce mnohých postav

se také objevuje použití protetického v „*von, vona, vode*.“ Ve dvou případech vynechává autor mezery a spojuje více slov do jednoho „*ted'nevímkterá, nahovnosestry*.“

Text je členěn do krátkých vět či pouhých větných ekvivalentů. „*Pět. Žije u matky. Ale vídám ji. Což donedávna nešlo. Proto jsem zešedivěl.*“ V Samuelově proslovu při jeho pokusu o sebevraždu popsaném v prologu jsou použita velká písmena u slov, na která je kladen důraz „*Dechu planety, Odpovědnost, Lásce, Sounáležitosti. Od narození vím o jedné své kvalitě, o Daru...Jsem Lidský Meteorit. Rozvibruji zatuhlé Siločáry Osudu, prorazím Stavidla Bídy! Protože Kal a Upíři musejí být vymeteni, spláchnuti do Kanálu Zapomění...*“

13.3 Charakteristika postav

Dominantní postavení hlavních postav má v této hře trojice osobitých sester Róza, Val, Helena a jejich tři nápadníci Jan, Ludvík a Samuel.

Nejstarší ze sester je Róza, která se narodila v roce 1967, s ohledem na rok napsání této hry, by jí mělo být lehce přes čtyřicet let. Jejím charakteristickým znakem je její tloušťka. Róza váží dvě stě kilo. Její váha ji upoutala na lůžko a odkázala na pomoc ostatních. Kvůli své váze dostává nelichotivé přezdívky jako kytovec Godzila, tlustice, bečka, hrouda či Miss prasnice. Některé z nich používá na své konto Róza sama. Kvůli své nepohyblivosti je na tom hůře i s hygienou, a proto je jejím dalším charakteristickým znakem zápach. Na jakékoliv zlepšení svého života již rezignovala. Dalším příznačným prvkem Róziny postavy je její smysl pro humor. Svůj smutek z nešťastného života si vybíjí na svých sestřích. Je na ně protivná, jízlivá, ale zároveň jsou pro ni nejdůležitější na světě. Razantní změna v jejím životě nastává po setkání s Ludvíkem. Přes počáteční odpor k němu v něm nalézá spřízněnou duši, se kterou jí nejvíce pojí láska k filmům, která přerůstá v lásku mezi nimi. Ludvík ji donutí změnit přístup k životu. Róza začíná hubnout a naplno žít.

Osmadvacetiletá Valérie zvaná Val je naopak nejmladší ze sester. Její zvláštností je, že má jednu ruku horkou a druhou ledovou. Spojují se v ní různé póly světa. Je obdařena velkou a bohatou fantazií. Žije si ve svém světě, je praštěná až dětinská. Má fobii z otevřených prostor a celkově strach ze světa, z života mimo rodný dům, který neopustila celé dva roky. Doma se cítí bezpečně, dům je pro ni jakýsi maják uprostřed obávaného světa. Domnívá se, že vše potřebné pro svůj život má doma. To potřebné, co k životu potřebuje, jsou pro ni fotografie, talismany a sbírka zvuků. Navíc v domě komunikuje se svojí zemřelou matkou,

kterou vidí pouze ona. Je mírumilovná a přeje si, aby takový byl i celý svět. Volný čas tráví výrobou moduritových surikat, které jí nahrazují skutečné, živé přátele. Jediné, co jí chybí v jejím dobrovolném domácím vězení, je partner, muž. Do života i do jejího domácího útočiště jí vstoupí Samuel, což má později téměř tragické následky. Otec jí odkázal superhrdinský oblek, ve kterém má zachraňovat ty, kteří potřebují pomoc. Největší pomoc však potřebuje ona sama. Sestry a kostým superhrdiny jí pomohou po dvou letech opustit rodný dům a splnit otcovo přání. Do cesty jí znovu zasáhne Samuel, kterého si zvolí, i přes jeho varování, za svého osudového muže. Jen s velkým štěstím Val jejich setkání přežije. Setkání s nepravým ji však donutí začít skutečně žít i mimo svůj dům.

Helena, věkem prostřední ze sester, je jí přes třicet let, je oporou rodiny. Jen díky ní rodina alespoň trochu funguje. Ona jediná chodí do práce, která ji dokonce baví. Pracuje jako zdravotní sestra na ušním oddělení v nemocnici. Je starostlivá, snaží se pomoci oběma sestrám změnit život. Zároveň je zklamaná z toho, co v životě dokázaly, tedy spíš nedokázaly. V životě už také nic nehledá a spíš pouze dožívá. Nese si v sobě obrovský smutek, protože jí zemřel její dvouletý syn a poté se rozešla i s jeho otcem. Od té doby dožívá v rodném domě a její jedinou starostí je péče o sestry. Podle Jana je krásná, „*voní směsí deště, pudru a otevřených dveří do cukrárny*“ (DRÁBEK, 295) Její život nabere šťastnější směr po setkání s Janem. Společně založí novou rodinu, narodí se jim dvojčata, přestože se Helena obávala nemožnosti mít děti.

Jan je nevysoký, zarostlý chlapík s kšiltovkou, pod kterou se mu rýsují šediny a hezké vrásky. Živí se venčením psů na zakázku. Neustále kolem něho pobíhá devět psů a za opaskem nosí štos papírových pytlíků na psí exkrementy. Jan je rozvedený a z manželství má pětiletou dceru Jasmínu žijící u matky, o kterou vedl spory s bývalou manželkou. Dceru miluje a je šťastný, že ji smí vídat. Jeho první žena byla podle něho zuřivá a jejich rozchod proběhl ve zlém. Navíc je Jan zřejmě submisivní. Na jeho submisivitu měla vliv jeho dominantní matka. Po rozchodu s manželkou se sesypal a dokonce opustil i své původní zaměstnání. Na další podařený vztah už nevěří, přesto má jeho poměr s Helenou dobrý konec.

Ludvík je vychrtlý, brýlatý muž ve stálém napětí. Ve volném čase pracuje pro sociální sbor dobrovolníků Kapka něhy. Jinak se živí jako elektroinženýr. Po rozchodu se ženou bydlí v podnájmu v Nuslích. S manželkou se rozešel, protože odmítala mít děti, aby si nezkazila postavu, na které si velmi zakládala a do které hodně investovala. Ludvík je mírně

neohrabaný, prostořeký, drzý a vtipný. Jeho vášní jsou filmy, což ho spojuje s Rózou. Na Róze ho přitahuje smysl pro humor, její nedokonalost a nadhled.

Samuel je mladý, krásný, vousatý muž ne nepodobný Johnu Lenonovi. Cítí se jako nešťastník, zmetek, zákys, cizinec a psanec. Je ztělesněné neštěstí a katastrofa. Samuel je notorický sebevrah. Jednou mu život zachránil otec dívek, podruhé policejní pes a naposledy nevědomky Jan. Samuel si myslí, že svou smrtí spasí svět. Domnívá se, že jeho sebevražda je chvályhodný čin, za který si zaslouží ocenění. Přál by si žít, ale potřeba spasit svět je u něho zpočátku silnější. Později už o sebevraždě pochybuje, není si jí jistý. Nakonec od sebevraždy naprosto upouští. Během sexu dokáže být nespoutaný a nechtěně může i ublížit. Valérii varuje před sebou samým, ona jeho rady nerespektuje. Nakonec se však Samuel stane pro společnost prospěšným, když na sebe místo Val vezme roli zachránce, ve které mu jeho předchůdce zachránil život.

Otec děvčat byl bohém, obklopený mnoha milenkami. Doma netrávil příliš času. V růžovém kostýmu superhrdiny zachraňoval cizí lidi, své ženě však pomoci nedokázal. Zachránit se mu podařilo zhruba polovinu všech lidí, kterým se snažil pomoci. Posledním, koho zachránil před předčasnou smrtí, byl Samuel.

Matka děvčat byla umělkyně, výtvarnice, žijící si ve svém světě. V životě byla spíše nešťastná, zejména ve vztahu s manželem, který doma netrávil moc času. Ke konci života zešílela. Nejvíce vlastností po ní zdělila Val, zejména umělecké cítění.

Ve hře vystupuje ještě Dav a Figuranti. Důležitou úlohu má Dav, který je sondou do společnosti, se zájmen sleduje životy ostatních. Pokus o sebevraždu je pro ně podívaná, zpestření. Nedokonaná sebevražda je pro přihlížející dav zklamáním. Nejpodstatnější v davu je postava malého nahého dítěte, které se objevuje ve scénách poslední otcovi a první Valériiny záchranné akce. Je předzvěstí neštěstí, konce.

13.4 Témata

Vztahy, vyrovnávání se s bolestnými ztrátami, rozdíl mezi přežíváním a žitím, strach ze života, sebeklam to jsou hlavní témata *Jedlíků čokolády*. Autor se zaměřuje na vztahy mezi sestrami, sestrami a jejich rodiči a na vztahy partnerské. Po existenciální stránce jsou sestry odkázány na Helenu jakožto živitelku rodiny. Je mezi nimi silné pouto, což je patrné z toho,

že spolu bydlí, ale také z obavy o Valeriin život, který pociťují. Svým rodičům vyčítají, jak je vychovali, že je nepřipravili na život. „*Což je vaše vina, víte? Jsme pro život venku nemožný...*“ (DRÁBEK, 317) Rodičovská přílišná láska a péče je svazovala a oddělovala od vrstevníků. Partnerské vztahy trápí všechny tři hlavní hrdinky. Všechny žijí samy do doby, než jim postupně vstupují do života tři hlavní mužské postavy. Přehlídky dosavadních vztahů všech postav jsou přehlídkou neúspěchů. Pro Ludvíkovu bývalou ženu byla nejdůležitější tělesná dokonalost získaná plastickými operacemi a peníze. „*Já spal vedle silikonový figuríny, lidé dobří. A jednou jsem se jí po ránu podíval na patu, co jí vyčuhovala zpod deky, a měla na ní čárovej kód...*“ (DRÁBEK, 304) Postavy Jana a Heleny jsou zatíženy ztrátou dítěte. U Jana byla dočasná, Helenin syn zemřel. Jeho smrt pro ni byla poloviční smrtí. Očekávaný příchod jejich potomků pro ně znamená začátek nového života a návrat k životu.

Zejména Val, ale i další postavy žijí v sebeklamu. Důležitá pro celou hru je také odvaha. Odvaha ke změně dosavadního způsobu života. Odvaha žít mimo bezpečné prostředí domu. Risk, že člověk v životě něco ztratí. Tento risk může přinést i zisk a obohacení života. Z pouhého přežívání zpestřeného sledováním filmů nebo utápěním se ve fantazijním světě, se postavy navracejí do skutečného, i když nebezpečného života.

Autor se pouští také do tlaku médií, který na společnost vyvíjen. Ženám je předkládán ideál krásy v podobě štíhlosti a tělesné dokonalosti. Tomu tlaku podlehla Ludvíkova bývalá manželka. Autor si v nadsázce dělá legraci i z reklam. Róza prohlašuje, že je tlustá kvůli reklamě na hubnoucí nápoj. „*Nejdřív mě nafotili, aby měli důkaz, jak ten přípravek funguje, jaká budu PO. A pak mi sem dovezli tunu čokolády a řekli: Sežer to a my tě pak vyfotíme, jak jsi vypadala PŘED...*“ (DRÁBEK, 305)

Závěr

V závěrečné části diplomové práce se pokusíme shrnout poznatky o tvorbě Davida Drábka. V diplomové práci jsme se zaměřili na představení dramatikovy tvorby a analýzu jeho textů. Soustředili jsme se na jeho dramatickou tvorbu z let 2003 až 2011 obsaženou ve sbírce *Aby se Čechům ovary zachvěly*. Celkem se jednalo o deset jeho dramatických textů různého rozsahu a žánru. Jmenovitě se jedná o hry *Akvabely*, *Žabikuch*, *Ještěři*, *Vykřičené domy*, *Náměstí Bratří Mašínů*, *Unisex*, *Koule*, *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen*, *Chmýří* a *Jedlíci čokolády*. Kromě zkoumaných her autor v této době spoluvytvořil několik dalších textů, z čehož je patrné, že je velmi plodným dramatikem. Dále se také věnuje režii, zejména na svých domovských divadelních scénách. Většina jeho textů se dočkala jevištního nastudování také právě v jeho vlastní režii.

Hry *Akvabely*, *Ještěři*, *Jedlíci čokolády* i *Náměstí Bratří Mašínů* patří ke generačním hrám. *Ještěři* jsou zároveň muzikálem. Mezi hry prvotně určené pro rozhlas se řadí *Vykřičené domy* a *Koule*. Ve sbírce je zahrnuta rozhlasová verze, ale *Koule* se dočkala přepracování a převedení do podoby dramatického textu určeného pro jevištní nastudování. V textech *Unisex* a *Žabikuch* se vyskytují prvky sci-fi. Zatímco hra *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen*, spadá do detektivního žánru. Text *Chmýří* se od ostatních her odlišuje krátkým rozsahem a začleněním do spoluautorského projektu evropských dramatiků.

Právě generační hry jsou ty, kterým se dostalo největšího ocenění v anketě cen Alfréda Radoka. Typické pro hlavní postavy těchto her je, že si často připadají neschopné, ztracené ve světě, v němž si neumějí nalézt vlastní místo. Trápí je pocit samoty a opuštěnosti. Na snahy změnit svůj dosavadní život a něco podstatného nebo důležitého vykonat už zdánlivě rezignovaly. Jejich životy jsou naplněny stereotypem. Přesto se pokoušejí změnit se, být samy sebou, něčeho hodnotného v životě dosáhnout. Svádějí boj se společností, ale i se sebou samými. Postavy outsiderů se vyskytují i v ostatních hrách, jako příklad může sloužit postava Vladimíra v *Žabikuchu* či Egona v *Unisexu*. David Drábek často promítá do postav své vlastní prožitky a problémy. Stopy autobiografičnosti lze spatřovat v postavě Jana z *Jedlíků čokolády*, který vedl spor o dceru s bývalou ženou, což jej spojuje s autorem.

V jazykové rovině je pro autora typické používání hovorového jazyka, dobře odposlouchaného od jazyka dnešní společnosti. Poměrně velkou měrou se v jeho textech

objevují vulgarismy. Důležitou roli v jazyce Drábkových textů hraje slovní humor. Autor vytváří neotřelá přirovnání a originální slovní hříčky. Ve svých hrách komunikuje se čtenářem nejen skrze vlastní text hry, ale mnohdy jej i přímo oslovuje zejména prostřednictvím scénických poznámek.

V hrách Davida Drábka je zřetelná snaha bavit. Zároveň se obrací k tématům tížícím naši společnost jako je vyrovnávání se s minulostí u postavy Pavla v *Akvabelách* či Mileny v *Kouli*, kritizuje konzumní způsob života opět Pavlovou postavou v *Akvabelách* nebo Bombera v *Náměstí Bratří Mašínů*. Negativní vliv masových médií na společnost je zobrazen skrze Kajetána v *Akvabelách* či Andreu z *Vykřičených domů*. Velmi častým motivem je touha po osobní svobodě, možnost být sám sebou, žít bez přetvářky. To jsou touhy Bombera z *Náměstí Bratří Mašínů*, Vladimíra z *Žabikuchu*, Kajetána, Filipa a Pavla v *Akvabelách*, Andrey ve *Vykřičených domech* i hlavních postav v *Jedlicích čokolády*.

Seznam použité literatury a pramenů

1. ADÁMKOVÁ, Tereza. *Ještěrem za každou cenu*. In: Nekultura.cz [online]. 9.8.2009. [cit. 27.11.2012]. Dostupné z: <http://www.nekultura.cz/divadlo-serial-mimoprazsky-rozcestnik/jesterem-za-kazdou-cenu.html>.
2. BALÍČKOVÁ, Anna. *Mé hry jsou vtipné, ale ne veselé: Rozhovor s Davidem Drábkem*. A2, 2006, č.16, ISSN 1801-4542.
3. BRANDEJSKÁ, Zdeňka. *My hoši, co spolu chodíme synchronizovaně plavat*. Divadelní noviny, 2006, č.3, s.5, ISSN 1210-471X.
4. BRÁVEK, Karel. *Koule. Rozhlasové anabolikum*. A2, 2011, č.5, s.31, ISSN 1801-4542.
5. CENY ALFRÉDA RADOKA. *Nominace a výsledky*. [online]. [cit. 22.1.2012]. Dostupné z: <http://www.cenyradoka.cz/ceny-alfreda-radoka-p9.html>
6. CÍSAŘ, Vladimír. *Akvabely vpluly do mysli lidí*. Kutnohorský deník, 2008, č.48, s.4, ISSN 1212-5830.
7. ČERMÁKOVÁ, Viktorie. *Jak to vidím já*. Divadelní noviny, 2009, č.22, s.2, ISSN 1210-471X.
8. ČESKÝ ROZHLAS. *Výsledky festivalu*. [online]. 2.10.2008 [cit. 10.10.2012]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prixbohemia2008/aktualne/_zprava/500203.

9. ČT. Akvabely. [online]. 2006. [cit. 2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095393511-akvabely/20654215158/>.
10. ČT. *Kabaret z maringotky aneb Hlavy v oblacích*. In: Česká televize [online]. 2008 [cit. 28.11.2012]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/124732-jedlici-cokolady-se-prokousou-svymi-sny/>.
11. ČT24. *Jedlici čokolády se prokoušou svými sny*. In: Česká televize [online]. 21. 5. 2011 [cit. 9.1.2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/124732-jedlici-cokolady-se-prokousou-svymi-sny/>.
12. ČT24. *Letí na letišti - pět her pěti autorů přímo na Ruzyni*. In: Česká televize [online]. 21. 9. 2010 [cit. 14.11.2012]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/100938-leti-na-letisti-pet-her-peti-autoru-primo-na-ruzyni/>.
13. ČT24. *Vraždy vousatých žen potěší i holmesovské fetišisty*. In: Česká televize [online]. 18.12.2010 [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/110297-vrazdy-vousatych-zen-potesi-i-holmesovske-fetisisty/>.
14. ČTK, 15. *ročník ankety Neviditelný herec*. [online]. 24.10.2011. [cit. 10.10.2012]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/c1-53345390-15-rocnik-ankety-neviditelny-herec>
15. ČTK. *Radokovy ceny ovládly pochybnosti o Bohu z Dlouhé*. In: Aktuálně.cz [online]. 26.2.2012. [cit. 9.1.2012]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=734723>
16. DĚDEK, Honza. *David Drábek : Dramatici: Mladí a neklidní (1)*. Reflex, 2004, č.27, s.56, ISSN 0862-6634.
17. DILIA. *4 x David Drábek*. In: Dilia [online]. 2008 [cit. 18.11.2012]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/old/view.php?cislocclanku=2007031601>.
18. DILIA. *Publikace Let's Play Czechs prezentuje autory DILIA*. In: Dilia [online]. 26.7.2004. [cit. 31.10.2012]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/component/k2/item/8133-publikace-let-s-play-czechs-prezentuje-autory-dilia>.

19. DIVADELNÍ NOVINY. *David Drábek: Ještěři*. Klicperovo divadlo Hradec Králové. Divadelní noviny, 2009, č.12, s.3, ISSN 1210-471X.
20. DIVADELNÍ NOVINY. *Vinohradská dvanáctka aneb Klub rozhlasové hry*. Divadelní noviny, 2011, č.3, s.15, ISSN1210-471X.
21. DIVADLO A JÁ. *Náměstí Bratří Mašínů – host Divadla Děčín*. 2010. [cit. 2.5.2013]. Dostupné z: <http://divadloaja.blogspot.cz/2011/01/namesti-bratri-masinu-host-divadla.html>.
22. DRÁBEK, David. *Aby se Čechům ovary zachvěly: hry 2003-2011*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2011, 335 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-87481-44-8.
23. DRÁBEK, David. *Koule a já*. Reflex, 2011, č.6, s.71, ISSN 0862-6634.
24. EREADING.CZ. *Aby se Čechům ovary zachvěly : Hry 2003–2011*[online]. [cit. 2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.ereading.cz/cs/eknihy/1354/aby-se-cechum-ovary-zachvely--hry-2003--2011>.
25. FRIČOVÁ, Ivana. *Daniela Kolářová uprostřed Náměstí bratří Mašínů*. Jičínský deník, 2009, č.235, s.18, ISSN 1210-6062.
26. FRIČOVÁ, Ivana. *Režisér David Drábek: Jsem Willy Wonka, jedu v čokoládě. Pro přátele Karlík*. In: deník.cz [online]. 29.2.2012 [cit. 9.1.2013]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/divadlo/drabek-jede-v-cokolade-pro-pratele-je-proste-karlik-20120229-t1by.html>.
27. FRYDRYCH GREGOROVÁ, Magdalena. „*Ano, jsem čokoholik...*“. In: Pot&lesk [online]. 5.2011[cit. 9.1.2013]. Dostupné z: <http://www.klicperovodivadlo.cz/POTLESK-2011-05.pdf>.
28. HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák*. 3. rozš. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008, 209 s. ISBN 978-80-86928-46-3.
29. INSTITUT UMĚNÍ DIVADELNÍ ÚSTAV. *Czech Plays: Seven New Works*. [cit. 2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.idu.cz/cs/czech-plays-seven-new-works>.
30. JUNGMANNOVÁ, Lenka. *David DRÁBEK*. In: SLOVNÍK české literatury po roce 1945 [online]. 31. 12. 2010 [cit. 19.9.2012]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1813>
31. KADLECOVÁ, Kateřina, *Zatřást českým ovarem!*. Reflex, 2011, č.47, s.47-48, ISSN0862-6634.

32. KERBR, Jan. *Drama*. In: portál české literatury. [online]. 1.5.2006 [cit. 21.5.2013].
Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/literatura-po-r-1945/drama/>.
33. KERBR, Jan. *Před odtučňovací kúrou*. Divadelní noviny, 2011, č.12, s.5, ISSN 1210-471X.
34. KERBR, Jan. *S vodními cvičenci v klubu*. Divadelní noviny, 2006, č.3, s.5, ISSN 1210-471X.
35. KERBR, Jan. *Ve správný čas na správném místě*. In: Divadelní noviny [online]. 16.5.2011 [cit. 9.1.2013]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/ve-spravny-cas-na-spravnem-miste>.
36. KLICPEROVO DIVADLO. *Repertoár* [online]. [cit. 9.1.2013]. Dostupné z: <http://www.klicperovodivadlo.cz/repertoar.htm>
37. KOLÁŘ, Jan. *Kyselé hrozny Davida Drábka*. Lidové noviny, 2006, č.81, s.12, ISSN 0862-5921.
38. KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Akvabely se líbily v Německu*. Mladá fronta Dnes, 2006, č.154, s.B7, ISSN 1210-1168.
39. KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 126 s. ISBN 80-244-0315-3.
40. KRÍŽ, Jiří P. *Obraz doby viděný z hotelu Inkontinental*. Právo, 2009, č.127, s.11, ISSN 1211-2119.
41. KRÍŽ, Jiří Pavel. *Satira s Koulí na noze*. Literární noviny, 2011, č.9, s.3. ISSN 1210-0021.
42. KRÍŽ, Jiří Pavel. *V Citadele přes půlnoc s divadelními blázny: Premiéra Žabikuchu Davida Drábka končila v bytovém divadle o půl druhé v noci*. Právo, 2005, č.50, s.13, ISSN 1211-2119.
43. LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Vyd. 1. Jinočany: H&H, 2002, 355 s. ISBN 80-7319-020-6.
44. LIDOVÉ NOVINY. *České hry byly vydány v USA*. Lidové noviny, 2009, č.156, s.9, ISSN 0862-5921.
45. LJUBKOVÁ, Marta. *České drama nového tisíciletí*. In: portál české literatury. [online]. 7.10.2012 [cit. 21.5.2013]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/studie/ceske-drama-noveho-tisicileti/>.

46. MACHALICKÁ, Jana, DRÁBEK, David. *Ve zkušebně*. Lidové noviny, 2005, č.105, s.4, ISSN 0862-5921.
47. MACHALICKÁ, Jana. *Drábkův Frogscalibur v akci*. Lidové noviny, 2005, č.235, s.19, ISSN 0862-5921.
48. MACHALICKÁ, Jana. *Gumáky od bahna, zlato na prsou*. Lidové noviny, 2011, č.16, s.11. ISSN 0862-5921.
49. MACHALICKÁ, Jana. *Radoci- Bodovaly tři inscenace a jejich herci*. Lidové noviny, 2008, č.54, s.17, ISSN 0862-5921.
50. MACHALICKÁ, Jana. *Sklízím "akvabelí" úrodu*. Lidové noviny, 2010, č.69, s.8, ISSN 0862-5921.
51. MACHALICKÁ, Jana. *Snad i Viewegh mi na pár vteřin záviděl*. Lidové noviny, 2011, č.72, s.27, ISSN 0862-5921.
52. MACHALICKÁ, Jana. *Sólo pro Tomicovou*. Lidové noviny, 2011, č.282, s.32, ISSN 0862-5921.
53. MAREČEK, Petr. *"Četla jsem to jako detektivku"*. Mladá fronta Dnes, 2009, č.233, s. [C]5, ISSN 1210-1168.
54. MAREČEK, Petr. *"Do Hradce jsem se zamiloval"*. Mladá fronta Dnes, 2009, č.9, s. [D]5, ISSN 1210-1168.
55. MAREČEK, Petr. *"Na Klicperovo divadlo jsem pyšný"*. Mladá fronta Dnes, 2010, č.142, s.B4, ISSN 1210-1168.
56. MAREČEK, Petr. *Akvabely jsou nesmírně silnou a smutnou komedií*. Mladá fronta Dnes, 2005, č.109, s.C/11, ISSN 1210-1168.
57. MAREČEK, Petr. *Akvabely mají dva Radoky*. Mladá fronta Dnes, 2006, č.67, s.D1, ISSN 1210-1168.
58. MAREČEK, Petr. *David Drábek je kabaretiér*. Mladá fronta Dnes, 2005, č.99, s.C/9, ISSN 1210-1168.
59. MAREČEK, Petr. *Dobře mířená Koule Davida Drábka*. Mladá fronta Dnes, 2011, č.37, s.2, ISSN 1210-1168.
60. MAREČEK, Petr. *Drábkovi Ještěři královsky baví*. Mladá fronta Dnes, 2009, č.131, s.D11, ISSN 1210-1168.
61. MAREČEK, Petr. *Hradec uvede Akvabely jako první*. Mladá fronta Dnes, 2005, č.99, s.C/9, ISSN 1210-1168.

62. MAREČEK, Petr. *K Náměstí Mašínů a českému moři*. Mladá fronta Dnes, 2009, č.235, s.B5, ISSN 1210-1168.
63. MAREČEK, Petr. *Když za smíchem je soucit*. Mladá fronta Dnes, 2009, č.245, s.C5, ISSN 1210-1168.
64. MAREČEK, Petr. *Smích je lék. V Náměstí Bratří Mašínů i na smrt*. Mladá fronta Dnes, 2010, č.295, s.4, ISSN 1210-1168.
65. MAREČEK, Petr. *Tragikomickým žánrem jsem nasáklý jako knot petrolejem*. Mladá fronta Dnes, 2010, č.225, s.4, ISSN 1210-1168.
66. MAREČEK, Petr. *Uspokojujeme se, ale štěstí chybí*. Mladá fronta Dnes, 2011, č.140, s.5, ISSN 1210-1168.
67. MATYS, Rudolf. *Skvělá rozhlasová hra: Heuréka!*. Týdeník Rozhlas, 2007, č.27, s.16, ISSN 1213-2098.
68. MIKULKA, VLADIMÍR. *Mikulka píše z Hradce (No. 8)*. In: Blog DN [online]. 30.6.2010. [cit. 6.4.2012]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/mikulka-pise-z-hradce-no-8/>.
69. MIKULOVÁ, Iva. *Jan Antonín Pitínský a jeho tři hry (Ananas, Park, Pokojíček)*. Olomouc, 2009. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Fakulta pedagogická.
70. MUSILOVÁ, Martina. *Malé hry jsou také hry – v české dramatičce 1989 – 2005*. [online]. [cit.21.5.2013]. Dostupné z: <http://www.theatre.sk/sk/download/Studio12/Musilova/Prednaska-Musilova.doc>.
71. NOVÁKOVÁ, Zuzana. *Nefalšovaný superman*. Xantypa, 2009, s.78-80. ISSN 1211-7587.
72. PAVLOVSKÝ, Petr. *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Libri & Národní divadlo, 2004, 348 s. ISBN 80-7258-171-6.
73. POLÁČKOVÁ, Eliška. *Jirka Kniha hledá autora: David Drábek: Vykřičené Domy*. In: rozrazil [online]. 7.5.2011 [cit. 9.1.2013]. Dostupné z: <http://www.rozrazilonline.cz/clanky/596-Jirka-Kniha-hleda-autora-David-Drabek-Vykrice-Domy>.
74. RATHOUSKÁ, Kateřina. *Šlehat do vlastní náтуры*. Týdeník Rozhlas, 2011, č.44, s. 12-14, ISSN 1213-2098.

75. REJŽEK, Jan. *Volím Ještěry!*. Lidové noviny, 2010, č.122, s.16, ISSN 0862-5921.
76. RESLOVÁ, Marie. *Dětinská taškařice se v Hradci zvrhne v brutální realitu*. Hospodářské noviny, 2009, č.100, s.12, ISSN 0862-9587.
77. RESLOVÁ, Marie. *Holmesovská detektivka se v Klicperově divadle mění v krvavý obřad*. Ihned.cz. [online]. 2010 [cit. 2.5.2013]. ISSN 1213 – 7693. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/c1-49008210-holmesovska-detektivka-se-v-klicperove-divadle-meni-v-krvavy-obrad>.
78. RESLOVÁ, Marie. *Chtěl bych být neomalený, jízlivý a nesmlouvavý, říká mladý divadelník: David Drábek, dramatik a režisér*. Hospodářské noviny, 2009, č.167, s.12, ISSN0862-9587.
79. RESLOVÁ, Marie. *Mašínů v nás: Klicperovo divadlo uvedlo Náměstí bratří Mašínů; Typickou cestu Čecha za snem líčí jako nehybnost*. Hospodářské noviny, 2009, č.199, s.15, ISSN 0862-9587.
80. RESLOVÁ, Marie. *Na jevišti se účtuje a zní odtud varování : Současná česká divadelní dramatika*. Hospodářské noviny, 2007, č.96, s.12, ISSN 0862-9587.
81. RESLOVÁ, Marie. *Šest mužů, kteří hýbou českým divadlem*. In: Hospodářské noviny IHNED [online]. 7.9.2009 [cit. 2.11.2012]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/c1-38248400-sest-muzu-kteri-hybou-ceskym-divadlem>.
82. RESLOVÁ, Marie. *Tramvaj do stanice český sen*. Hospodářské noviny, 2011, č.172, s.10, ISSN 0862-9587.
83. SKOKANOVÁ, Eliška. *Život jako synchronizované plavání*. Hradecké noviny, 2005, č.102, s.10, ISSN 1210-602X.
84. SLOUKOVÁ, Jana. *Za "drábkovské" texty ručím!*. In: Pot&lesk [online]. 5.2009 [cit. 9.1.2013]. Dostupné z: <http://www.klicperovodivadlo.cz/POT&LESK-cislo-05.pdf>.
85. SOPROVÁ, Jana. *Setkání na téma - Současné české drama*. In: Scena.cz [online]. 21.4.2006. [cit. 31.10.2012]. Dostupné z: <http://hudebnirozhledy.cz/index.php?d=1&o=1&c=5463&r=5>.
86. SOTONOVÁ, Jana. *Rozhlas čeká žaloba. Kvůli hře o atletce Fibingerové*. Lidové noviny, 2011, č.30, s.4, ISSN 0862-5921.

87. ŠANDA, Michal. *Nad knihou: Zápas na dně bazénku*. Právo, 2011, č.199, s.7, ISSN 1211-2119.
88. ŠEFL, Milan. *Rozhlasový rok ve stínu Koule*. Týdeník Rozhlas, 2012, č.3, s. 16-17. ISSN 1213-2098.
89. ŠVANDOVO DIVADLO NA SMÍCHOVĚ. *Klicperovo divadlo – Ještěři*. [online]. [cit. 2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.svandovodivadlo.cz/index.php?cmd=event.detail&id=1575>.
90. ŠVEJDA, Martin J. *Hry Davida Drábka: první bilance*. Divadelní noviny, 2003, č.15, s.11, ISSN 1210-471X.
91. ŠVEJDA, Martin J. *Koule u nohy Heleny Fibingerové*. Divadelní noviny, 2011, č.4, s.11, ISSN 1210-471X.
92. TICHÝ, Zdeněk A. *Když milujete vodu : Klicperovo divadlo: Akvabely*. Reflex, 2005, č.19, s.66, ISSN 0862-6634.
93. VELÍŠEK, Martin. *V rozhlase může mluvit i zrcadlo*. Týdeník Rozhlas, 2007, č.22, ISSN 1213-2098.
94. VELÍŠEK, Martin. *Vinohradská 12, čti Vinohradská dvanáctka*. Týdeník Rozhlas, 2011, č.4, s.9, ISSN 1213-2098.
95. VITVAR, Jan H. *Hra, která má koule*. Respekt, 2011, č.6, s.66, ISSN 0862-6545.
96. VITVAR, Jan H. *Potrefená koulařka*. Respekt, 2011, č.7, s.15, SSN 0862-6545.

Přílohy

1. David Drábek
2. Aby se Čechům ovary zachvěly
3. Czech plays: Seven new works
4. Akvabely – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové
5. Ještěři – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové
6. Náměstí Bratří Mašínů – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové
7. Koule
8. Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové
9. Chmýří
10. Jedlíci čokolády – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové
11. Soupis dramatických textů Davida Drábka

1. David Drábek

Zdroj: www.klicperovodivadlo.cz/david_drabek.htm

2. Aby se Čechům ovary zachvěly

Zdroj: <http://www.ereading.cz/cs/eknihy/1354/aby-se-cechum-ovary-zachvely--hry-2003--2011>

3. Czech plays: Seven new works

Zdroj: <http://www.idu.cz/cs/czech-plays-seven-new-works>

4. Akvabely – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové

Zdroj: www.ceskatelevize.cz/porady/10095393511-akvabely/20654215158

5. Ještěři – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové

Zdroj: <http://www.svandovodivadlo.cz/index.php?cmd=event.detail&id=1575>

6. Náměstí Bratří Mašínů – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové

Zdroj: <http://divadloaja.blogspot.cz/2011/01/namesti-bratri-masinu-host-divadla.html>

7. Koule

Zdroj: [www.klicperovodivadlo.cz/drabek_koule%20\(2\).jpg](http://www.klicperovodivadlo.cz/drabek_koule%20(2).jpg)

8. Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové

Zdroj: http://ihned.cz/c3-49008210-000000_d

9. Chmýří

Zdroj: www.studentpoint.cz/53-divadlo2219-nebe-neprijima-divaci-ano

10. Jedlíci čokolády – z nastudování v Klicperově divadle v Hradci Králové

Zdroj: [www.klicperovodivadlo.cz/drabek_jedlici%20\(4\).jpg](http://www.klicperovodivadlo.cz/drabek_jedlici%20(4).jpg)

11. Soupis dramatických textů Davida Drábka

Dramatické texty

- 1992 – Sousta
- 1993 – Hořící žirafy
- 1994 – Jana z parku
- 1995 – Vařila myšička kašičku
- 1997 – Kosmická snídaneň aneb Nebřenský
- 1998 – Švédský stůl
- 1999 – Kostlivec v silonkách
- 2000 – Kuřáci opia
- 2002 – Kostlivec: Vzkříšení
- 2002 - Embryo čili Automobily východních Čech
- 2003 – Akvabely
- 2004 - Sněhurka – Nová generace
- 2004 - Čtyřlístek
- 2004 – Žabikuch
- 2005 – Děvčátko s mozkiem
- 2006 – Planeta opic aneb sourozence Kaplanovi mezi chlupatci
- 2006 – Ještěři
- 2006 – Vykřičené domy
- 2007 – Náměstí Bratří Mašínů
- 2008 – Berta (od soumraku do úsvitu)
- 2009 – Unisex
- 2010 – Noc ožvlých mrtvol v televizní country-show Beverlyho Rodrigueze
- 2010 – Hračky
- 2010 – Koule
- 2010 – Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen
- 2010 – Chmýří

2011 – Jedlíci čokolády

Souborná knižní vydání

2003 – Hořící žirafy ; Jana z parku ; Kosmická snídaně, aneb, Nebřenský ; Švédský stůl ; Kostlivec v silonkách ; Kostlivec: vzkříšení ; Embryo, čili, Automobily východních Čech

2011 – Aby se Čechům ovary zachvěly

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Hrušková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr, Kateřina Ďoubalová, Ph.D
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Dramatik David Drábek – Aby se Čechům ovary zachvěly (tvorba z let 2003 – 2011)
Název v angličtině:	Playwright David Drábek – Aby se Čechům ovary zachvěly (works from years 2003 – 2011)
Anotace práce:	Diplomová práce se zaměřuje na analýzu deseti dramát Davida Drábka obsažených ve sbírce Aby se Čechům ovary zachvěly. Na základě analýzy jsme se pokusili charakterizovat typické prvky autorovy dramatické tvorby.
Klíčová slova:	David Drábek, Akvabely, Žabikuch, Ještěři, Vykřičené domy, Náměstí Bratří Mašínů, Unisex, Koule, Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen, Chmýří, Jedlíci čokolády, české drama
Anotace v angličtině:	This thesis focused on analysis of ten David Drábek's plays contained in set Aby se Čechům ovary zachvěly. Based on the analysis, we sought to characterize the typical elements of the author's dramatic works.

Klíčová slova v angličtině:	David Drábek, Aquabelles, Žabikuch, Ještěři, Vykřičené domy, The coast of Bohemia Unisex, Koule, Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen, Chmýří, Jedlíci čokolády, czech drama
Přílohy vázané v práci:	Fotografie, texty
Rozsah práce	112 stran (7 stran příloh)
Jazyk práce:	Čeština